

دانشگاه تهران

مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس

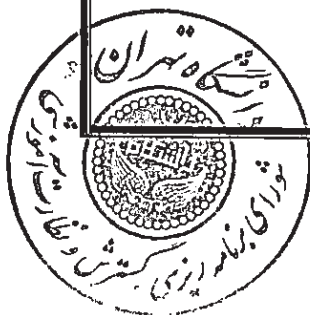
دوره: کارشناسی

رشته: باستان شناسی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

مصوب جلسه مورخ ۹۸/۰۳/۲۶ شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران

این برنامه بر اساس آیین نامه وزارتی تفویض اختیارات برنامه ریزی درسی به دانشگاههای دارای هیات ممیزه، توسط اعضای هیات علمی گروه باستان شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی بازنگری شده و در سیصد و شصت و نهمین جلسه شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران مورخ ۹۸/۰۳/۲۶ به تصویب رسیده است.

مصوبه شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران در خصوص برنامه درسی

رشته : باستان شناسی

مقطع : کارشناسی

- برنامه درسی دوره کارشناسی رشته باستان شناسی که توسط اعضای هیات علمی گروه باستان شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی بازنگری شده است با اکثریت آراء به تصویب رسید.
- این برنامه از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.
 - هر نوع تغییر در برنامه مجاز نیست مگر آنکه به تصویب شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران برسد.
 - این برنامه درسی جایگزین برنامه درسی دوره کارشناسی رشته باستان شناسی مصوب جلسه شماره ۴۲ مورخ ۱۳۶۵/۰۲/۰۶ شورای عالی برنامه ریزی وزارت فرهنگ و آموزش عالی گردیده است.

حسن ابراهیمی

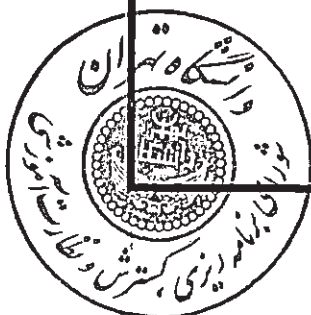
دبیر شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت
آموزشی دانشگاه

سید حسین حسینی

معاون آموزشی دانشگاه

رای صادره جلسه مورخ ۹۸/۰۳/۲۶ شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران در مورد بازنگری برنامه درسی رشته باستان شناسی در مقطع کارشناسی صحیح است، به واحد ذیربط ابلاغ شود.

محمود نیلی احمدآبادی
رئیس دانشگاه تهران

برنامه و سرفصل درس‌های دوره کارشناسی
باستان‌شناسی

Archaeology

فصل اول کلیات

۱. مقدمه:

باستان‌شناسی مهم‌ترین وسیله شناخت گذشته، از هزاره‌های دور تا امروز، به عنوان یکی از ساختارهای بنیادین هویت فرهنگی بشمار می‌آید. این شناخت، درک جامعه امروز را ممکن می‌سازد تا بواسطه آن بتوان به طراحی درست از آینده جامعه دست یافت. از این دیدگاه باستان‌شناسی جایگاه علمی - نظری و کاربردی ممتازی دارد. باستان‌شناسی با رهیافتی علمی و میان رشته‌ای بر پایه آثار مدفون در دل خاک و آب و چه آثار مشهود - به بازسازی رفتار فرهنگی از دوران پیش از تاریخ تا به امروز می‌پردازد. در این راستا یک اثر و یا یک پدیده و موضوع نه به تنهایی ولی در ارتباط با آثار و پدیده‌های دیگر معنی پیدا می‌کند و در قالب یک مجموعه برای بازسازی پدیده‌های ناشی از رفتار فرهنگی بار مطالعاتی به خود می‌گیرد. بازسازی فرهنگ مادی به درک فن آوری و سیر تحول آن در زمینه‌های متعدد و مختلف زندگی انسان مثل کشاورزی، صنعت، آبیاری و آبرسانی، شکار، دامپروری، تغذیه، ارتباطات، مهاجرت، حمل و نقل، تجارت، معماری و عمران و موارد بسیار دیگر منجر می‌شود و در نهایت به بازسازی روند اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، مذهبی، فرهنگی و غیره می‌انجامد. دانش باستان‌شناسی و رویکردهای کاربردی آن، در دهه‌های اخیر با تغییرات و تحولات معتابیهی مواجه بوده و آشنایی دانشجویان با رویکردهای نوین در باستان‌شناسی نیازمند بازنگری در برنامه درسی این رشته است. لذا، روزآمد کردن سرفصل دروس دوره کارشناسی این رشته که آخرین بار در تاریخ ۱۳۶۵/۲/۶ به تصویب رسیده از اهم ملزومات به شمار می‌رود. گروه باستان‌شناسی دانشگاه تهران با وقوف بر ضروریات فوق، تمامی توان خود را به کار گرفته است تا همگام با تحولات عظیم و شگرف و پرشتاب در این رشته، و با توجه خاص به توسعه کیفی آن، به بازنگری سرفصل‌های قدیمی پرداخته و بدین ترتیب در راستای پیشرفت متوازن همه علوم و بخصوص علوم انسانی که بی‌تردید تعادل فرهنگی جامعه بدان بستگی دارد گام بردارد.

۲. اهداف:

هدف از آموزش این رشته، شناخت موارث فرهنگی ایران و فرهنگ‌های مناطق همجوار از یک سو و از سوی دیگر آشنایی با آثار فرهنگی جوامع گذشته در بستر تاریخ زندگی بشر است. ایران به مثابه سرزمینی با غنای تاریخی-فرهنگی مملو از یادگارهای فرهنگی است که روایتگر سرگذشت مردمان این کهن بوم از عصر پارینه سنگی تا دوران معاصر می‌باشد. از آنجا که حفظ کیان این سرزمین در گرو تداوم سنت‌ها و حفظ هویت ملی است، با تکیه بر دانش باستان‌شناسی می‌توان علاوه بر شناخت هرچه بیشتر تاریخ ایران، بر استحکام پایه‌های وحدت ملی و حراست از یکپارچگی ایران اسلامی افزود. از طرفی تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز دستگاه‌های اجرایی از قبیل سازمان میراث فرهنگی کشور، شهرداری‌ها، وزارت نیرو، وزارت نفت، وزارت امور خارجه، دانشگاه‌ها، مؤسسات فرهنگی و ... بویژه در بحث پژوهش و کارشناسی موارث کهن فرهنگی ایران

قیل تاریخ مهندسی آب و سازه های سنتی مرتبط با آن، پیشینه انرژی و ... ، از اهداف آموزش رشته باستان شناسی می باشد.

۳. اهمیت و ضرورت:

آموزش باستان شناسی به دلایل زیر لازم و ضروری است:

- (۱) ایران به مثابه یکی از قدیمی ترین مهدهای تمدن جهان، دارای آثار متعددی از ادوار زندگی بشر است که هر کدام گوشه ای از تاریخ زندگی انسان را روایت می کند؛
- (۲) در باستان شناسی، شیوه های علمی مطالعه و بررسی آثار باستانی آموخته می شود؛
- (۳) باستان شناسی، سرچشمه آگاهی تاریخی است؛
- (۴) آشنایی با هویت مردمان این سرزمین و حفظ اتحاد ملی در گرو گسترش دانش باستان شناسی است؛
- (۵) توسعه زیرساخت های گردشگری و صنعت درآمدهای آن ضرورت آموزش کارشناسان باستان شناسی را ایجاب می کند.
- (۶) حفظ، معرفی و نگهداری آثار و موارث کهن فرهنگی، ضرورت توجه به علم باستان شناسی را ایجاب می کند.
- (۷) دانش باستان شناسی اساس علمی گفتگوهای فرهنگی و هویت ایرانی در دیپلماسی خارجی کشور بویژه در مرزهای ایران فرهنگی است.

۴. نقش، توانایی و شایستگی دانش آموختگان:

فارغ التحصیلان این دوره می توانند در دانشگاه ها، مؤسسات آموزشی و پژوهشی داخل و خارج از کشور و دیگر سازمانها در زمینه های زیر خدمت کنند:

- (۱) هدایت کاوش ها و بررسی های باستان شناسی؛
- (۲) تهیه پرونده های ثبت ملی و جهانی آثار فرهنگی؛
- (۳) عضویت در پروژه های میان رشته ای و همکاری با متخصصان مختلف در حوزه های مختلف علوم پایه و انسانی؛
- (۴) همکاری با وزارت آموزش و پرورش در تدریس دروس مرتبط؛
- (۵) برگزاری کارگاه های عمومی و تخصصی در راستای آشنایی علاقه مندان به شناخت موارث فرهنگی ایران؛
- (۶) همکاری در تدوین مدخل های باستان شناختی، تاریخی، معماری و صنایع دستی در دانشنامه ها و دائرة المعارف های ایران و اسلام؛

۷) جذب در سازمان‌ها و نهادهای رسمی چون سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، شهرداری‌ها، سازمان‌های فرهنگی زیر مجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارتخانه‌ها و نهادهای تابعه.

۸) کارشناس پژوهشی در وزارت نفت، موزه‌های بنیاد مستضعفان و سایر نهادها

۵. طول دوره و شکل نظام:

طول دوره مطابق قوانین وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دانشگاه ۸ نیمسال است. شکل نظام ترمی واحدی است.

۶. تعداد و نوع واحدهای درسی:

مجموع واحدهای دوره کارشناسی باستان‌شناسی ۱۳۸ واحد به شرح جدول ذیل خواهد بود:

ردیف	نوع درس	تعداد واحد	ملاحظات
۱	دروس عمومی	۲۲ واحد	-
۲	دروس پایه	۱۸ واحد	-
۳	دروس تخصصی	۸۰ واحد	-
۴	دروس اختیاری	۱۸ واحد	-
	جمع	۱۳۸ واحد	-

۷. شرایط و ضوابط ورود به دوره:

مطابق ضوابط و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

فصل دوم

جداول دروس مقطع کارشناسی رشته باستان‌شناسی

کلیات:

دروس دوره کارشناسی باستان‌شناسی شامل ۲۲ واحد دروس عمومی، ۱۸ واحد دروس پایه، ۸۰ واحد دروس تخصصی، ۱۸ واحد دروس اختیاری (مجموع ۱۳۸ واحد دروس باستان‌شناسی) خواهد بود.

* از میان دروس اختیاری پیشنهاد شده در برنامه، هر دانشجو به دلخواه می‌تواند ۱۸ واحد را انتخاب نماید.

* از میان دروس اختیاری، دانشجویان می‌توانند بر اساس علاقه خود دروسی را انتخاب و برای ارائه به گروه آموزشی پیشنهاد دهند. با توجه به امکانات موجود در هر گروه آموزشی، تعیین درس‌های اختیاری از اختیارات شورای گروه است. انتخاب ۹ درس از میان درس‌های اختیاری برای گذراندن دوره ضروری است و هیچ یک از درس‌های اختیاری نمی‌تواند جایگزین درس‌های اصلی شود.

۱- جدول شماره ۱

جدول دروس عمومی رشته باستان شناسی در مقطع کارشناسی

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعات			پیشنیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	زبان فارسی	۳	-	۳	۴۸	-	۴۸	
۲	زبان انگلیسی	۳	-	۳	۴۸	-	۴۸	
۳	تربیت بدنی	۰/۵	۰/۵	۱	۸	۱۶	۲۴	
۴	ورزش ۱	-	۱	۱	-	۳۲	۳۲	
۵	دانش خانواده و جمعیت	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۶	دروس عمومی معارف اسلامی*	۱۲	-	۱۲		-		
	جمع کل	۲۰/۵	۱/۵	۲۲				

*دروس عمومی معارف اسلامی طبق جدول ذیل

ردیف	گروه	عنوان درس	تعداد واحدها			تعداد ساعات			پیشنیاز
			نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	مبانی نظری اسلام ۴ واحد	اندیشه اسلامی ۱ (مبدأ و معاد)	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۲		اندیشه اسلامی ۲ (نبوت و امامت)	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۳		انسان در اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۴		حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۵	اخلاق اسلامی ۲ واحد	فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۶		اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۷		آیین زندگی (اخلاق کاربردی)	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۸		عرفان عملی در اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۹	انقلاب اسلامی ۲ واحد	انقلاب اسلامی ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۱۰		آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۱۱		اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	

ادامه جدول دروس عمومی معارف اسلامی

ردیف	گروه	عنوان درس	تعداد واحدها			تعداد ساعات			پیشنیاز
			نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱۲	تاریخ و تمدن	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۱۳	اسلامی	تاریخ تحلیلی صدر اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۱۴	۲ واحد	تاریخ امامت	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۱۵	آشنایی با منابع	تفسیر موضوعی قرآن	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۱۶	اسلامی ۲ واحد	تفسیر موضوعی نهج البلاغه	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	

- ۱- دروس الزامی برای مقطع کارشناسی در مجموع گرایش های پنج گانه ۱۲ واحد از ۳۲ واحد پیشنهادی است.
- ۲- دانشجویان از ۸ واحد پیشنهادی در گرایش مبانی نظری اسلام ۴ واحد، از ۸ واحد در گرایش اخلاق اسلامی ۲ واحد، از ۶ واحد در گرایش انقلاب اسلامی ۲ واحد، از ۶ واحد در گرایش تاریخ و تمدن اسلامی ۲ واحد و از ۴ واحد در گرایش آشنایی با منابع اسلامی ۲ واحد را برمی گیرند.

جداول دروس پایه، تخصصی و اختیاری رشته باستان‌شناسی در مقطع کارشناسی

۲- جدول شماره ۲

جدول دروس پایه رشته باستان‌شناسی در مقطع کارشناسی

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیش‌نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	تاریخ اندیشه باستان‌شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲	تاریخ علم باستان‌شناسی در جهان و ایران	۲	-	۰.۲	۳۲	-	۳۲	-
۳	مبانی باستان‌شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۴	مبانی انسان‌شناسی جسمانی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۵	اسطوره‌شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۶	باستان‌شناسی ادیان و آیین‌ها (با تاکید بر متون قرآنی)	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۷	جغرافیای تاریخی ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۸	زبان تخصصی (انگلیسی)	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۹	مطالعات موزه‌ای	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
	جمع	۱۷	۱	۱۸	۲۷۲	۳۲	۳۰۴	-

۳- جدول شماره ۳
جدول دروس تخصصی رشته باستان‌شناسی در مقطع کارشناسی

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیش‌نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	باستان‌شناسی دوران پارینه سنگی و نوسنگی ایران	۲	-	۲۰	۳۲	-	۳۲	-
۲	باستان‌شناسی دوران مس و سنگ ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۳	باستان‌شناسی پیش از تاریخ بین النهرین	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۴	باستان‌شناسی دوران مفرغ ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۵	باستان‌شناسی دوران آهن ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۶	باستان‌شناسی دوران تاریخی بین النهرین	۴	-	۴	۶۴	-	۶۴	-
۷	باستان‌شناسی دوران تاریخی عیلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۸	باستان‌شناسی ایران در دوران ماد و هخامنشی	۴	-	۴	۶۴	-	۶۴	-
۹	باستان‌شناسی دوره سلوکی (عصر یونانی مآبی)	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۰	باستان‌شناسی ایران در دوران اشکانی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۱	باستان‌شناسی ایران در دوران ساسانی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۲	باستان‌شناسی آسیای صغیر	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۳	باستان‌شناسی یونان و روم	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۴	باستان‌شناسی مهر و الواح	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۵	خطوط باستانی ایران در دوران تاریخی	۱	-	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۱۶	سکه شناسی (سکه های دوران تاریخی و اسلامی)	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۱۷	باستان‌شناسی ایران در دوران اسلامی ۱	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۸	سفال در دوران اسلامی	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۱۹	باستان سنجی ۱	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-

۳- ادامه جدول شماره ۳
جدول دروس تخصصی رشته باستان‌شناسی در مقطع کارشناسی

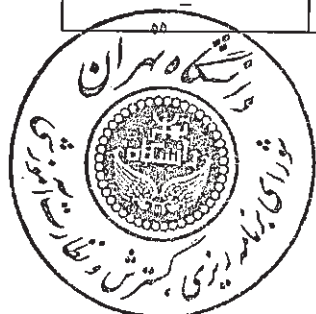
ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیشنیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۲۰	سیر تحول خطوط در دوران اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲۱	باستان‌شناسی فضاهای شهری در دوران اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲۲	باستان سنجی ۲	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	باستان سنجی ۱
۲۳	روش شناسی باستان شناسی ۱: روش‌های میدانی در باستان‌شناسی	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۲۴	روش شناسی باستان شناسی ۲: مستند سازی مواد باستان شناختی	-	۴	۴	-	۱۲۸	۱۲۸	-
۲۵	روش شناسی باستان شناسی ۳: مستند سازی آثار معماری	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۲۶	روش شناسی باستان شناسی ۴: فعالیت‌های عملی باستان شناختی (کاوش و بررسی)	-	۱۴	۱۴	-	۴۴۸	۴۴۸	-
۲۷	باستان‌شناسی ایران در دوران اسلامی ۲	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	باستان‌شناسی ایران در دوران اسلامی ۱
۲۸	فناوری در دوران اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲۹	حفاظت و مرمت مواد و آثار باستان شناختی	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۳۰	نسخه پردازی و هنر کتاب آرایی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۳۱	باستان‌شناسی ایران در دوران اسلامی ۳	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	باستان‌شناسی ایران در دوران اسلامی ۲
	جمع	۵۴	۲۶	۸۰	۸۶۴	۸۳۲	۱۶۹۶	-

۴- جدول شماره ۲

جدول دروس اختیاری رشته باستان‌شناسی در مقطع کارشناسی

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیش‌نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	عکاسی برای باستان‌شناسی	-	۲	۲	-	۶۴	۶۴	-
۲	بیزانس	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۳	رتسانس	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۴	باستان‌شناسی پارینه سنگی ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۵	فرهنگ و تمدن ایران باستان	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۶	باستان‌شناسی ادراکی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۷	مبانی فرهنگ و تمدن اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۸	باستان‌شناسی دره سند	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۹	مبانی قوم باستان‌شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۰	کتیبه‌شناسی دوران عیلامی	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۱۱	اصول و مبانی مدیریت منابع فرهنگی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۲	باستان‌شناسی و آمایش فرهنگی سرزمین	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۳	باستان‌شناسی هنر	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۴	فرهنگ و تمدن ساسانی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۵	باستان‌شناسی جهان	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۶	نرم افزارهای کاربردی در باستان‌شناسی	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۱۷	باستان‌شناسی آسیای مرکزی و قفقاز	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۸	باستان‌شناسی زیر آب	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۹	سفال و سفالگری در دوران تاریخی ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲۰	میراث فرهنگی و گردشگری ۱	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-

ادامه جدول شماره ۴

جدول دروس اختیاری رشته باستان‌شناسی در مقطع کارشناسی

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیش‌نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۲۱۰	میراث فرهنگی و گردشگری ۲	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	میراث فرهنگی و گردشگری ۱
۲۲	باستان‌شناسی مولکولی	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۲۳	مبانی باستان‌شناسی اقتصادی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲۴	باستان‌شناسی خلیج فارس	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲۵	باستان‌شناسی جهان اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
جمع		۴۳	۷	۵۰	۶۸۸	۲۲۴	۹۱۲	

دانشجویان از مجموع دروس اختیاری فوق ۱۸ واحد را بدخواه انتخاب و می‌گذرانند.

دانشگاه تهران

با عنایت به آئین نامه ی برنامه درسی دو وجهی دوره کارشناسی مصوب جلسه مورخ ۹۸/۰۶/۱۰ شورای برنامه ریزی ، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه ، بسته آموزشی فرعی و بسته حذفی دوره کارشناسی رشته باستان شناسی گروه آموزشی باستان شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی، در جلسه مورخ ۹۸/۱۰/۱۵ شورای مذکور مطرح و به شرح پیوست به تصویب رسید.

حسن ابراهیمی

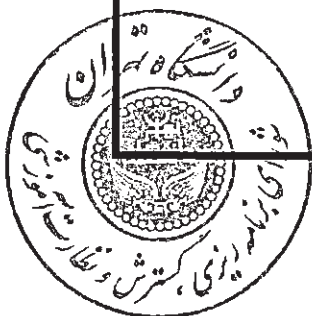
دبیر شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت
آموزشی دانشگاه

سید حسین حسینی

معاون آموزشی دانشگاه

محمود نیلی احمد آبادی
رئیس دانشگاه تهران

برنامه درسی دووجهی رشته «باستان شناسی»

الف- جدول دروس بسته آموزشی فرعی رشته «باستان شناسی»

ردیف	نام درس	نوع درس	تعداد واحد		
			نظری	عملی	کل
۱	مبانی باستان شناسی	پایه	۲	-	۲
۲	باستان شناسی دوران پارینه سنگی و نوسنگی ایران	تخصصی	۲	-	۲
۳	باستان شناسی دوران مس و سنگ ایران	تخصصی	۲	-	۲
۴	باستان شناسی پیش از تاریخ بین النهرین	تخصصی	۲	-	۲
۵	باستان شناسی ایران در دوران ماد و هخامنشی	تخصصی	۴	-	۴
۶	باستان شناسی دوران تاریخی عیلام	تخصصی	۲	-	۲
۷	باستان شناسی ایران در دوران اسلامی ۱	تخصصی	۲	-	۲
۸	باستان شناسی ایران در دوران اسلامی ۲	تخصصی	۲	-	۲
۹	باستان شناسی ایران در دوران اسلامی ۳	تخصصی	۲	-	۲
جمع کل واحدها			۲۰	-	۲۰

توضیحات :

- دانشجویان سایر رشته ها که دروس دو وجهی خود را در رشته باستان شناسی انتخاب می نمایند، ملزم به گذراندن ۲۰ واحد فهرست ارائه شده به شرح جدول فوق می باشند.

برنامه درسی دوجبهی رشته «باستان شناسی»

ب- جدول دروس حذف شده دانشجویان دوره کارشناسی «باستان شناسی» که مایل

به گذراندن بسته آموزش فرعی سایر رشته‌ها می‌باشند

ردیف	نام درس	نوع درس	تعداد واحد		
			نظری	عملی	کل
۱	عکاسی برای باستان شناسی	اختیاری	-	۲	۲
۲	باستان شناسی پارینه سنگی ایران	اختیاری	۲	-	۲
۳	فرهنگ و تمدن ایران باستان	اختیاری	۲	-	۲
۴	باستان شناسی دره سند	اختیاری	۲	-	۲
۵	مبانی قوم باستان شناسی	اختیاری	۲	-	۲
۶	کتیبه شناسی دوران عیلامی	اختیاری	۱	۱	۲
۷	فرهنگ و تمدن ساسانی	اختیاری	۲	-	۲
۸	باستان شناسی آسیای مرکزی و قفقاز	اختیاری	۲	-	۲
۹	باستان شناسی خلیج فارس	اختیاری	۲	-	۲
۱۰	باستان شناسی آسیای صغیر	تخصصی	۲	-	۲
جمع کل واحدها			۱۷	۳	۲۰

توضیحات:

- دانشجویان رشته باستان شناسی که دروس دو وجهی خود را در رشته ای غیر از باستان شناسی ادامه می دهند، از گذراندن ۲۰ واحد فهرست ارائه شده به شرح جدول فوق معاف می باشند.

فصل سوم سرفصل دروس پایه رشته باستان‌شناسی

تاریخ اندیشه باستان‌شناسی The History of Archaeological Thoughts

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: پایه

پیشیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: دارد سمینار: ندارد

هدف درس: باستان‌شناسی اولیه اروپا که تا قبل از قرن نوزدهم میلادی، خود را در قالب عتیقه گرایی آشکار ساخته بود، از اواسط همان قرن به بعد، از قالب کهن خود خارج شد و ماهیت علمی تری پیدا کرد. در اواخر همان قرن، مقارن با آغاز سرمایه داری در ایران و بسیاری از کشورهای دیگر، باستان‌شناسی نیز حضور خود را در ایران اعلام نمود. این رشته به عنوان یک زمینه مطالعاتی با اهداف مختلف، سرنوشت مشترکی با بستر سیاسی، فرهنگی و اجتماعی خود پیدا کرد و عملاً در بسیاری از کشورهای آسیایی و آفریقایی، از جمله ایران شکل گرفت. اما برای سیستمی با مرزهای زمانی- مکانی گسترده تر، یعنی دنیای معاصر، ظهور باستان‌شناسی در ایران حتی به شکل ابتدایی یک فرآیند ناگزیر بود؛ فرآیندی که در طی آن، شاخه ای جدید به شجره باستان‌شناسی جهان، که اروپا در ابتدای آن قرار دارد، افزوده شد. آگاهی از این ویژگی باعث می‌شود تا زاویه مناسبی جهت پرداختن به ارزیابی و نقد موقعیت عمومی باستان‌شناسی ایران انتخاب نماییم.

بنابراین در این واحد درسی ابتدا به چگونگی شکل گیری باستان‌شناسی در اروپا و مکاتب نظری باستان‌شناسی غرب می‌پردازیم و سپس به چگونگی اندیشه تاریخی ایرانیان و شکل گیری باستان‌شناسی در ایران می‌پردازیم.

سرفصل درس:

- از عتیقه جویی تا باستان‌شناسی در قرن بیستم
- باستان‌شناسی تاریخی- فرهنگی
- باستان‌شناسی نو و رویکردهای نظری آن
- باستان‌شناسی و رویکردهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی
- باستان‌شناسی و نظریات مرتبط با دگرگونی فرهنگی
- باستان‌شناسی نو
- باستان‌شناسی و قوم نگاری
- باستان‌شناسی تاریخی و رویکردهای نظری آن
- اندیشه تاریخی در میان ایرانیان و چگونگی ورود باستان‌شناسی به ایران و تحولات پیش رو.

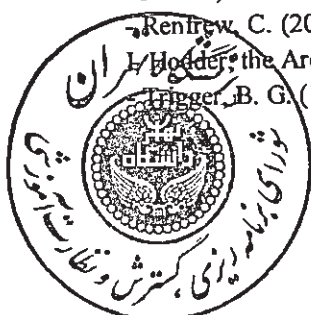

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- اسپالدینگ آلبرت. سی، تبیین در باستان شناسی، ترجمه امیر مازیار، در مجموعه مقالات باستان شناسی نظری، به کوشش شهرام زارع، تهران، ۱۳۷۹، ص ۲۲۷.
- تریگر، بروس، جی، تاریخ تفکر باستان شناسی، ترجمه غلامعلی شاملو، انتشارات سمت، ۱۳۹۴.
- دارک کن. آر، مبانی نظری باستان شناسی، ترجمه کامیار عبدی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۹.
- علیزاده عباس، ثوری و عمل در باستان شناسی (با فصل هایی در زیست شناسی تحولی و معرفت شناسی)، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور (پژوهشگاه)، ۱۳۸۰.
- فاگان برایان سر آغاز: در آمدی بر باستان شناسی (اصول، مبانی و روشها)، ترجمه غلامعلی شاملو، جلد اول، تهران، سمت، ۱۳۸۴.
- معلمی حسن، منطق و تفکر انتقادی، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، قم، بهار ۱۳۸۰.
- ملاصالحی حکمت ا...، در آمدی بر مبانی نظری باستان شناسی دین، دو فصلنامه تخصصی پژوهشهای باستان شناسی و مطالعات میان رشته ای، سال اول، شماره ۲، پائیز و زمستان ۱۳۸۴، ص ۱۱-۲۱.
- ملاصالحی حکمت ا...، در آمدی بر معرفت شناسی باستان شناسی، تهران، موسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۲.
- نپ ای. برنارد، باستان شناسی، فاقد گرایش: پست مدرنیسم (پسانوگرایی) و گذشته، ترجمه پدرام جم، در مجموعه مقالات باستان شناسی نظری، به کوشش شهرام زارع، تهران، ۱۳۷۹، ص ۱۴۵-۱۹۶.
- Butzer, K. W. (1980). Context in Archaeology: An Alternative Perspective. Journal of Field Archaeology, 7(2), 417-422.
- Champion, T. (1991). Theoretical Archaeology in Britain. In I. Hodder, Theory in Europe. The Last 3 Decades.
- Demarrais, E. (2005). Holistic/Contextual Archaeology. In C. Renfrew and P. Bahn, Archaeology, the Key concepts. Routledge.
- Linda, E. (1999). Archaeological Method and Theory. An Encyclopedia. Routledge.
- Engelbart, S. M. and Theuerkauf. B. (1999). Defining Context within Vocabulary Acquisition. Language Teaching Research, 57-69.
- Green, K. (2002). Archaeology. London and New York: Routledge.
- Hodder, I. (1991) Contextual Archaeology (Chapter 7). In I. Hodder, Reading the Past (Current approaches to interpretation in archaeology (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Hodder, I. (1992). Theory and Practice in Archaeology, London, Routledge.
- Hudson, C. M. (2008). Walter Taylor and the history of American archaeology. Journal of Anthropological Archaeology, 27, 192-200.
- Johnsen, H. and Olsen. B. (1992) Hermeneutics and Archaeology, on the Philosophy of Contextual Archaeology. In J. Thomas, Interpretive Archaeology (a reader). 97-112.
- Johnson, M. (2000). Archaeological Theory. An Introduction. Blackwell Publisher Inc.
- Palmer, M. and Neaverson, P. (1998). Industrial Archaeology. Principles and Practice. London: Routledge.
- Renfrew, C. (2001). Symbol before Concept. Material Engagement and the Early Development of Society. In I. Hodder, the Archaeological Theory Today. Blackwell Publisher Inc, 122-140.
- Trigger, B. G. (1990). A history of archaeological thought. Cambridge university press.

تاریخ علم باستان‌شناسی در جهان و ایران History of Archaeology in the World and Iran

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۲ واحد نظری

نوع درس: پایه

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: اندیشه و رویکرد تاریخی به هر موضوع و مضمون و مفهومی بمانند اندیشه و رویکرد فلسفی و نظری و معرفت شناختی و علمی جایگاه، اهمیت و شأن معرفتی خود را دارد. باستان‌شناسی از ریشه و بنیاد یک رشته و دانش تاریخیست؛ با تاریخ بشر درگیر است. لذا معرفت و فهم تاریخی از آن دانش هم در جهان و هم در ایران حائز اهمیت بسیار است.

سرفصل درس:

- خاستگاه‌ها و مبادی و منطقه‌های عزیمت
- رویکردهای آغازین «باستان‌شناسانه» فرهنگ و جوامع گذشته به موارث فرهنگی خود
- باستان‌شناسی از اسطوره و تاریخ
- باستان‌شناسی از رویکردهای آرکتولوژیک تا دانش باستان‌شناسی در عالم مدرن
- رویکردهای آرکتولوژیک (باستان‌شناختی) طی سده‌های رنسانس در اروپا
- باستان‌شناسی چنان‌یک حرفه و رشته در جوامع اروپای غربی پس از سده نوزدهم
- ورود هیأت‌های باستان‌شناسی و مورخان و سیاحان غربی به ایران
- تأسیس نخستین مراکز و تشکیلات موزه‌ای و میراثی در ایران
- تأسیس نخستین گروه باستان‌شناسی در دانشگاه تهران
- همکاری‌های هیأت‌های باستان‌شناسان غربی و ایرانی در ایران
- تأسیس پی‌به‌پی گروه‌های باستان‌شناسی در دانشگاه‌های آزاد و دولتی
- از باستان‌شناسی تقلیدی تا باستان‌شناسی ملی و از باستان‌شناسی ملی تا باستان‌شناسی منفعتی و معیشتی در جامعه پسانقلابی ایران
- نتیجه‌گیری و برآیند مباحث
- ارائه راهکارها و پیشنهادها

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- فاگان، برایان، ۱۳۹۲، سرآغاز، درآمدی بر باستان شناسی، ترجمه غلامعلی شاملو، تهران: سمت.
- نگهبان، عزت الله، ۱۳۸۵، مروری بر پنجاه سال باستان شناسی ایران، تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور.
- تریگر، بروس جی.، ۱۳۹۴، تاریخ تفکر باستان شناختی، ترجمه غلامعلی شاملو، تهران: سمت.
- Abdi, K. (2001). Nationalism, Politics and the Development of Archaeology in Iran. American Journal of Archaeology, 51, 105-76
- Malina, J. and Vašíček, Z., (1990), Archaeology Yesterday and Today: The Development of Archaeology in the Sciences and Humanities, Cambridge: Cambridge University Press.
- Dyson, R. H. (1997). History of the field: archaeology in Persia. In E. M. Meyers (ed.), The Oxford Encyclopedia of Archaeology in the Near East (Vol. 3). New York: Oxford University Press, 60-63.

مبانی باستان‌شناسی

Basis of Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: پایه

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با مبانی باستان‌شناسی

سرفصل درس:

- خاستگاه و پیشینه نسبت و رویکرد باستان‌شناسانه یا آرکتولوژیک انسان با خویش، جهان هستی به مفهوم کلی
- ظهور رویکردهای باستان‌شناختی یا آرکتولوژیک به تاریخ و گذشته آدمی به مفهوم اخص و به جهان هستی به مفهوم کلی و اعم آن در دوره جدید در قاره غربی، طی سده‌های اخیر.
- گذار از رویکردهای باستان‌شناسی عتیقه پژوه به باستان‌شناسی دانشگاهی چونان یک رشته و دانش پذیرفته شده جهانی در میان دیگر رشته‌ها و دانش‌ها.
- مبانی موضوعی و موضوع شناسی دانش باستان‌شناسی.
- جنبه‌های سلبی موضوع شناسی دانش باستان‌شناسی چونان معضل.
- جنبه‌های ایجابی موضوع شناسی دانش باستان‌شناسی.
- پرسش‌های کلی و کلیدی دانش باستان‌شناسی.
- از طرح مسئله‌های تشخیصی-توصیفی تا تحلیلی-تبیینی در باستان‌شناسی.
- از مسئله‌های تحلیلی-تبیینی تا تفسیری-تأویلی و ارجاعی در باستان‌شناسی
- روش شناسی دانش باستان‌شناسی.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- بان، پل، ۱۳۹۴، باستان‌شناسی، ترجمه کامیار عبدی، تهران: نشر ماهی.
- دارک، کن آر، ۱۳۹۳، مبانی نظری باستان‌شناسی، ترجمه کامیار عبدی، تهران: نشر دانشگاهی.
- ملاصالحی، حکمت‌اله، درآمدی بر معرفت شناسی باستان‌شناسی، موسسه تحقیقات توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۲.

- ملاصالحی، حکمت اله. «مساله اخلاق در باستان‌شناسی و التزام به صیانت از موارث فرهنگی»، دو فصلنامه پژوهشهای باستان‌شناسی و مطالعات میان رشته ای ۱، ۱۷ (۱۳۹۴): ۲۴-۳۰.

مبانی انسان شناسی جسمانی Basis of Physical Anthropology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: پایه

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: بروز رسانی اطلاعات زمینه ای در باره آخرین یافته‌های مربوط به انسان شناسی جسمانی در جهان. کسب مهارت‌های عملی در انجام آنالیزهای مربوط.

سرفصل درس:

- بررسی نظریات مربوط به منشا انسان
- طبقه بندی دوره‌های زمین شناختی
- بررسی مسایل مربوط به محیط زیست کواترنری
- طبقه بندی انسان گونه ها
- فرایندهای مربوط به فسیل و فسیل شناسی
- طبقه بندی باستان شناختی کواترنری
- فرهنگ الدوان و هومو هابلیس، فرهنگ آشولین و هومو ارکتوس، فرهنگ موستری و ناندتال
- تکامل: الگوهای زیستی، تکامل: الگوهای ژنتیکی، تکامل: الگوهای انطباق محیطی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- Cela-Conde, C. J. and Ayala, C. J. (2007). Human Evolution. Oxford University Press.
- Carroll, S.B. (2003). Genetics and the making of Homo sapiens. Nature, 422, 849-857.
- Cavalli-Sforza, L. L. and Feldman, M. W. (2003). The application of molecular genetic approaches to the study of human evolution. Nature Genetics, 33 (supplement), 266-275.
- Eckhardt, R.B. (2000). Human Paleobiology. Cambridge: Cambridge University Press.
- Harding, R. M. and McVean, G. (2004). A structured ancestral population for the evolution of modern humans. Current Opinion in Genetics and Development, 14 (6), 667-674.
- De Beaune, S., Coolidge, F. L. and Wyne T. (2009). Cognitive archaeology and Human Evolution. Cambridge University Press.

اسطوره شناسی Mythology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: پایه

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

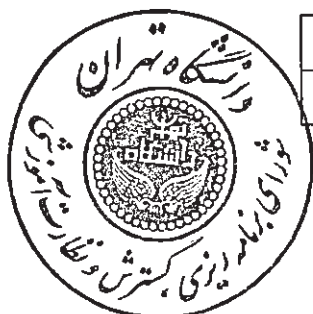
هدف درس: اساطیر و اسطوره در زبان یونانی Myth و Mythos است. صورت یونانی قصه در تقابل با واژه Logos قرار دارد که به معنی "حرف معنی دار" است. صاحب نظران معتقدند که تعریفی جامع و مانع برای اسطوره غیر ممکن است. بهترین تعریف برای اسطوره در دایره المعارف بریتانیکا آمده است: «داستان هایی کهن که در آن کردارها و باورهای یک قوم توأم با حوادث و واقعیت های طبیعی (زلزله، سیل، طوفان، آتشفشان) به گونه ای مبالغه آمیز همراه با رویدادهای تاریخی بازگو می شود». در این واحد درسی سعی می شود به بررسی نظری، دلایل وجودی اسطوره ها و روش شناسی اسطوره شناسی پرداخته شود. بخش اعظمی از ساختار فرهنگی جوامع گذشته بر باورها، اعتقادات و ارزش های آن جوامع استوار بوده است و این باورها در اسطوره های آنها متجلی شده است. ساختار فرهنگی یک جامعه و یک گروه جمعیتی تاثیر مستقیمی در تولید مواد فرهنگی بر جای مانده داشته است. با این تفاسیر، درک درست اسطوره ها و روش شناسی پژوهشی مناسب در این زمینه می تواند نقش مهمی در تحلیل و تفسیر باستان شناختی از مواد فرهنگی جوامع گذشته داشته باشد.

سرفصل درس:

- تعریف و ریشه شناسی واژه اسطوره
- مبانی نظری و دلایل وجودی اسطوره ها.
- پیشینه اسطوره شناسی در جهان (معرفی صاحب نظران در حوزه اسطوره شناسی و دیدگاه های نظری آنان).
- اسطوره شناسی تطبیقی آفرینش.
- اسطوره آفرینش در ایران و بین النهرین
- اسطوره های ایرانی
- اوستا و اسطوره شناسی ایرانی
- شاهنامه و اسطوره شناسی ایرانی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۰		۱۰۰ درصد	

منابع:

- آموزگار، ژاله، تاریخ اساطیری ایران، تهران: سمت، ۱۳۸۱.
- الیاده میرچا، چشم اندازهای اسطوره، ترجمه جلال ستاری، تهران: انتشارات توس، ۱۳۶۲.
- بهار مهرداد، جستاری چند در فرهنگ ایران، تهران: انتشارات فکر روز، چاپ اول، ۱۳۷۳.
- گلپایگانی عصمت، اساطیر ایران باستان، انتشارات هیرمند، چاپ سوم، ۱۳۹۴.
- کریستین سن آرتور، نمونه‌های نخستین انسان و نخستین شهریار، ترجمه ژاله آموزگار و احمد تفضلی، نشر چشمه، چاپ دوم، ۱۳۸۳.
- هنری هوک ساموئل، اساطیر خاورمیانه، ترجمه علی اصغر بهرامی و فرنگیس مزداپور، تهران: انتشارات روشنگران،
- هینلز، جان، شناخت اساطیر ایران، ترجمه ژاله آموزگار و احمد تفضلی، تهران: نشر آویشن و نشر سرچشمه، چاپ دوم، ۱۳۷۱.
- یاحقی محمدجعفر، فرهنگ اساطیر و اشارات داستانی در ادبیات فارسی، تهران: انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران «سروش»، چاپ اول، ۱۳۶۹.

باستان‌شناسی ادیان و آیین‌ها (با تاکید بر متون قرآنی)
Archaeology of Religions and Rites (with Emphasis on the Quranic Accounts)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: پایه

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با روایات قران و سایر کتاب‌های مقدس در مورد ظهور و افول تمدن‌ها

سرفصل درس:

- تفسیر دینی (قرآنی) از فرایند فلسفه تاریخ
- دین چونان نسبت، تجربه و رابطه یا حسی خاص در میان دیگرانواع نسبت‌ها و تجربه‌های انسان از انسان بودن خویش از جهان و واقعیت‌های های آن وهستی به مفهوم ریشه ای وبنیادی تر.
- مناسبت‌های بنیادین میان "آیین" و "دین".
- تجربه ونسبت دینی چونان ساختار.
- لایه نگاری نظری ساختار تجربه‌های دینی.
- اجزاء وعناصر یا مواد ومصالح تشکیل دهنده لایه مادی ساختار تجربه‌های دینی.
- از معضل تا مسئله.
- مقوله بندی اجزاء وعناصر تشکیل دهنده کالبدی مادی ساختار تجربه‌های دینی.
- باستان‌شناسی دین از لایه کالبدی مادی تا بازسازی دولایه مفقود دیگر.
- شواهد وقراین آیینی- دینی در باستان‌شناسی از تشخیص تا توصیف.
- شواهد وقراین آیینی- دینی در باستان‌شناسی از تحلیل وتبیین تا تفسیر وتاویل.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- اینسل، تیموتی، ۱۳۹۲، باستان‌شناسی دین و آیین، ترجمه وحید عسکرپور، تهران: کتاب پارسه.
- ملاصالحی، حکمت‌الله، ۱۳۸۴، «درآمدی به مبانی نظری باستان‌شناسی دین»، باستان‌شناسی ۲: ۲۱-۱۱.

- ملا صالحی، حکمت الله، جلوه‌های کهن هنر آیینی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۷.

جغرافیای تاریخی ایران

Historical Geography of Iran

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: پایه

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

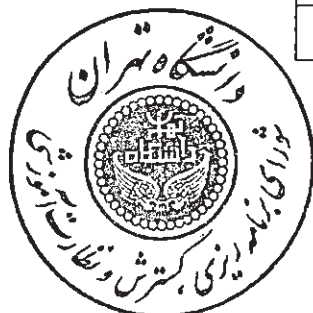
هدف درس: بررسی روند تحول رفتار فرهنگی انسان در بستر جغرافیایی و در ادوار مختلف و چگونگی تعامل انسان با منابع طبیعی و اقلیم و جوامع از دیرباز تا امروز، امکان درک بهتر چرخه تاریخی بهره‌وری از زمین و ساز و کار محیط زیست و تولید و کارکرد مواد فرهنگی را در پهنه‌های زیستی و در حوزه‌های مختلف زندگی بشر و در نهایت شناخت بهتر مواجهه انسان با توان بالقوه و چالش‌های طبیعی و فرهنگی و درک زیست بوم فراهم می‌سازد. با توجه به اهمیت طبیعی و تاریخی منطقه آسیای جنوب غربی و جایگاه فرهنگی و تمدنی تاریخی و کهن ایران در این منطقه، شناساندن توان بالقوه جغرافیایی و طبیعی و سیر تحول تاریخی نوع ارتباط جوامع انسانی در شکل دهی و عملکرد پهنه‌های فرهنگی در محیط زیست از اهداف این درس است.

سرفصل درس:

- آشنایی با مفاهیم و تعاریف مرتبط با حوزه‌های جغرافیا و تاریخ و باستان‌شناسی و ارتباط متقابل آن
- آشنایی با مفاهیم و تعاریف پهنه فرهنگی و سیر تحول رویکرد باستان‌شناختی به پهنه‌های زیستی
- منبع‌شناسی و روش‌شناسی در حوزه مطالعات جغرافیای تاریخی و روند تاریخی تحول آن
- آشنایی با روند تحول رویکردهای مطالعاتی ایرانی و غیر ایرانی به جغرافیای تاریخی ایران
- آشنایی با جغرافیای سرزمین ایران و توان بالقوه و بالفعل آن از دیدگاه باستان‌شناسی
- آشنایی با سیر تحول تاریخی مواجهه انسان با منابع طبیعی و محیط زیست در منطقه و ایران بر اساس شواهد تاریخی و مواد فرهنگی باستان‌شناختی
- آشنایی با حوزه‌های فرهنگی ایران و شاخصه‌های طبقه‌بندی حوزه‌های فرهنگی از دیدگاه باستان‌شناسی
- آشنایی با مفاهیم تاریخی جغرافیای اداری ایران و سیر تحول آن بر اساس شواهد مکتوب و غیر مکتوب و اهمیت آن در مطالعات باستان‌شناختی
- اهمیت و نقش مطالعات جغرافیای تاریخی در تحول مطالعات باستان‌شناسی و میراث فرهنگی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- استرابو، جغرافیای استرابو، سرزمین‌های زیر فرمان هخامنشیان، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران، بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، ۱۳۸۲
- ایزیدور خاراکسی، ایستگاه‌های پارتی، تطبیق با متون یونانی و ترجمه به انگلیسی و تعلیقات از ویلفرد ه. شاف، ترجمه فیروز حسن عزیز، تهران، ایکوموس ایران، استوناوندفراز، گنجینه هنر، ۱۳۹۰
- بارتلد، ویلهلم، جغرافیای تاریخی ایران، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران، بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، ۱۳۷۷
- بهار، مهرداد، جغرافیای اساطیری جهان در ادبیات پهلوی، نشریه بنیاد فرهنگ ایران، جلد اول، شماره اول، ۱۳۴۷ صص ۱۱-۲۴
- فضل‌ی، احمد، شهرستان‌های ایران، در کیانی، محمد یوسف (به کوشش) شهرهای ایران، ج. ۳، صص. ۳۳۲-۳۵۰
- توین بی، آ- تارن، و.و- برونر، ک و دیگران، جغرافیای اداری ایران باستان، ترجمه و گردآوری همایون صنعتی زاده، چاپ دوم با الحاقات جدید، تهران، بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، ۱۳۸۸
- فره‌وشی، بهرام، ایرانویج، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۰
- کراچکوفسکی، ایگناتی یولیانوویچ، تاریخ نوشته‌های جغرافیایی در جهان اسلامی، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۹
- کیانی، محمد یوسف (به کوشش)، شهرهای ایران، ۴ جلد، تهران، جهاد دانشگاهی، ۱۳۶۴-۱۳۶۶-۱۳۶۸-۱۳۷۰
- کیانی، محمد یوسف (به کوشش)، نظری اجمالی به شهرنشینی و شهرسازی در ایران، تهران، ارشاد اسلامی، ۱۳۶۵
- کیانی، محمد یوسف (به کوشش)، پایتخت‌های ایران، تهران، سازمان میراث فرهنگی کشور، ۱۳۷۴
- گابریل، آلفونس، تحقیقات جغرافیایی راجع به ایران، ترجمه فتحعلی خواجه نوری، تهران انتشارات ابن سینا، ۱۳۴۸
- گابریل، آلفونس، عبور از صحاری ایران، برگردان فرامرز نجد سمیعی، مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۳۷۱
- لسترنج، گای، جغرافیای تاریخی سرزمین‌های خلافت شرقی، ترجمه محمود عرفان، چاپ دوم، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۴
- مارکوارت، یوزف، ایران‌شهر در جغرافیای بطلمیوس، ترجمه مریم میر احمدی، تهران، طهوری، ۱۳۸۳
- مارکوارت، یوزف، ایران‌شهر بر مبنای جغرافیای موسی خورنی، ترجمه مریم میر احمدی، تهران، اطلاعات، ۱۳۷۳
- مشکور، محمد جواد، جغرافیای تاریخی ایران باستان، تهران، دنیای کتاب، ۱۳۷۱
- هدین، سون، کوبیرهای ایران، ترجمه پرویز رجبی، چاپ دوم، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۱
- منتخب منابع دست اول تواریخ محلی و جغرافیای تاریخی
- منتخب منابع تصویری و نقشه‌ها و اطلس‌ها
- منتخب مدخل‌های دانشنامه‌ها
- منتخب وبوگرافی در زمینه مورد نظر درس

زبان تخصصی (انگلیسی)
Reading English Archaeological Texts

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: پایه

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: کسب مهارت در ترجمه متون انگلیسی به زبان فارسی

سرفصل درس:

خواندن متون انگلیسی باستان‌شناسی و آموزش ترجمه صحیح آن به زبان فارسی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد		۵۰ درصد	

منابع:

- انگلیسی برای دانشجویان باستان‌شناسی ۱۳۸۵، تهران، سمت.

- مقالات باستان‌شناسی به زبان انگلیسی

مطالعات موزه ای Museum Studies

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: پایه

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: باستان‌شناسی در ماهیت چند رشته ای و میان رشته ای و در پیوند با علوم انسانی و علوم تجربی و علوم پایه، به مطالعه پدیده‌های زیستی و انسان شناختی و مواد طبیعی و محیطی و فرهنگی مورد استفاده و به جا مانده از فعالیت های ذهنی و جسمی انسان در محیط زیست او، از آغاز زندگی بشر تا امروز می‌پردازد و بدین ترتیب حوزه‌های مختلف زیستی انسانی را در بر می‌گیرد. ماهیت باستان‌شناسی و ماهیت موزه‌ها بدر انواع مختلف آن به عنوان مکانی برای حفظ و عرضه درست روشمند و هدفمند پهنه‌های زیستی و مجموعه آثار مرتبط با حیات مادی و معنوی بشر در محیط زیست او، این دو نهاد را وجهی مشترک داده و اهداف و رسالت آنها را پیوند زده است.

بررسی رابطه متقابل و تاثیر گذار رویکرد باستان‌شناسی به مواد فرهنگی از یک سو، و بررسی سیر تحول تاریخی از گردآوری آثار طبیعی و فرهنگی در قالب مجموعه‌ها از دیرباز تا ظهور موزه‌ها و سامانه‌های اطلاعاتی و سیستم‌های مجازی عصر حاضر و تبیین موزئولوژی و علوم موزه ای در ساختار فوق العاده پیشرفته امروز از سوی دیگر از اهداف این درس برای درک نقش و جایگاه مهم موزه‌ها و کاربرد آن در اعتلای علمی و فرهنگی جوامع است.

سرفصل درس نظری:

- آشنایی با مفاهیم و تعاریف مرتبط با مواد فرهنگی و و مجموعه‌های طبیعی - تاریخی
- آشنایی با پیشینه و سیر تحول تاریخی در حوزه شناسایی و گردآوری آثار و مجموعه‌های طبیعی و تاریخی بر اساس شواهد مکتوب و غیر مکتوب
- از مجموعه‌ها تا موزه‌ها: آشنایی با شکل گیری و سیر تحول تاریخی موزه‌ها و انواع آن
- کاربرد فناوری‌های نوین در موزه‌ها
- بررسی راهبردهای علمی و فرهنگی و عملکرد فنی و اجرایی در حوزه موزئولوژی و موزئوگرافی
- بررسی عملکرد موزه در حوزه‌های آموزشی و پژوهشی و انتقال دانش و ارتقاء رشد فکری و اعتلای جامعه
- بررسی سیر تحول رویکردهای ملی و بین المللی در تدوین مقررات و ضوابط و دستورالعمل‌ها و منشورهای ملی و بین المللی
- مطالعه تطبیقی موزه‌ها در شبکه موزه‌های جهانی (بر اساس موارد خاص منتخب) و تاثیرات متقابل نهادها و سازمانهای مرتبط در تحول عملکرد موزه‌ها
- بررسی میدانی در موزه‌های منتخب ایران از یک سو، و از طریق مجازی در موزه‌های منتخب جهان و تحلیل تطبیقی
- منبع شناسی و روش شناسی تحقیق در حوزه موزه شناسی و علوم موزه ای

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کارگاه های مطالعات عملی موزه داری
- جمع آوری اطلاعات (پرسشنامه ها) و تحلیل اطلاعات
- بررسی میدانی موزه های منتخب ایران روش ارزیابی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- جهانگیرفر، میلاد، موزه در ایران، تهران، سمیرا، ۱۳۹۲
- مجیب، ژاله، شناسه موزه های ایران، تهران، موزه علوم و فناوری جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۹
- ملا صالحی، حکمت الله، جستاری در فرهنگ، پدیده موزه و باستان شناسی، تهران، موسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۴
- نفیسی، نوشین دخت، موزه داری، تهران، سمت، ۱۳۸۰
- خانی زاد، شهریار (گردآوری و تدوین) تهران، طراحی موزه در ایران و جهان، نشر هنر معماری قرن، ۱۳۹۱
- طالیان، نیما- آتشی، مهدی، نبی زاده، سیما، موزه، جلد ۲ (۲۰۱۴-۲۰۰۸)، تهران، کتابکده کسری، ۱۳۹۲
- طالیان، نیما- آتشی، مهدی، موزه، جلد ۱ (۲۰۰۸-۱۹۶۳)، چاپ ششم، تهران، کتابکده کسری، ۱۳۹۵
- دسوالیز، آندره- مایرس، فرانسیسکو، مفاهیم کلیدی موزه شناسی، ترجمه فارسی از انگلیسی سامانیان، کورس- حکمت، مرضیه- کریمی، معصومه، ایکوم، ۱۳۹۲
- منتخب منابع تصویری
- منتخب مدخل های دانشنامه ها
- منتخب وبوگرافی و موزه های مجازی
- انتشارات موزه های منتخب
- Ambrose, T., Crispin, P. T. (2012). Museums Basics. London; new York: Routledge
- Boylan, P. (2004). Running a museum : A Practical Handbook. Icom,
- Gaynor, K. (1996). A Bibliography for History, HistoryCuratorship and Museums. Scholar Pr.
- Icom (2206). Code of Ethics for museums.
- Marty, P. F. and Burton Jones, K. (2008). Musum Informatics, People, Information, and Technology in Museums. New York: Routledge.
- Icom. (2017). Museums and Innovations.
- Scheiner, T. (ed). The Role of Museum in a Changing

سر فصل دروس تخصصی

باستان‌شناسی دوران پارینه سنگی و نوسنگی ایران
Archaeology of Paleolithic and Neolithic Periods in Iran

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۲ واحد نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی با باستان‌شناسی و تاریخ ایران از هزاره نهم تا چهارم قبل از میلاد

سرفصل درس:

- معنا و مفهوم نوسنگی
- تغییرات اقلیمی در ایران و اثرات آن بر نوسنگی شدن
- چگونگی اهلی شدن گیاهان و جانوران در ایران
- معرفی محوطه‌های مهم دوره آغاز نوسنگی در ایران
- شکل‌گیری روستاها در ایران و اثرات آن بر ساختارهای اجتماعی و فرهنگی جوامع ایران
- گسترش نوسنگی در هزاره هفتم و ششم در ایران و اثرات آن بر شکل‌گیری سکونت‌گاه‌های روستایی در ایران
- آغاز سفالگری در دوره نوسنگی ایران و شرح مختصات تکنولوژیکی آن در مناطق مختلف ایران
- تحلیل چگونگی پایان نوسنگی در ایران و آغاز عصر سنگ-مس
- نوآوری‌های تکنولوژیکی در ایران و اثرات آن بر شکل‌گیری اقتصاد سیاسی در هزاره پنجم قبل از میلاد
- تحلیل حوزه‌های فرهنگی در هزاره پنجم و شرح چگونگی برهمکنش‌های درون و برون منطقه‌ای در هزاره پنجم قبل از میلاد

روش ارزیابی:

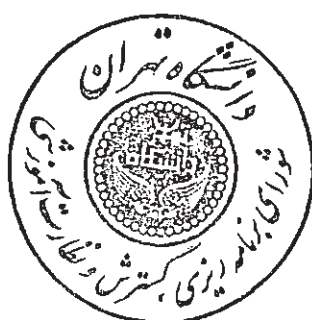
ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- ملک‌شهمیرزادی، صادق، ۱۳۷۵، مبانی باستان‌شناسی ایران، بین‌النهرین، مصر، تهران، انتشارات مارلیک.

- Zeder, M. (1999). Animal Domestication in the Zagros: A Review of Past and Current Research. *Paléorient*, 25, 11-25.
- Watkins, T. (1990). The Origins of House and Home? *World Archaeology*, 21, 336-47.
- Voigt, M. M. and Dyson, R. H. (1992). The Chronology of Iran ca. 8000 –2000 B.C. In R. W. Ehrich, *Chronologies in Old World History* (3rd ed, 2 vols.). *Chicago*, 122-178.
- Voigt, M. M. (1987). *Relative and Absolute Chronologies for Iran between 6500 and 3500 B.C.* In O. Aurenche, J. Evin and F. Hours, *Chronologies in the Near East: Relative Chronologies and Absolute Chronology 16,000-4,000 B.P.* (2 vols.). *Oxford: Archaeological series of Maison de l'Orient méditerranéen* 3, 615-46.
- Oates, J. (1973). *The Background and Development of Early Farming Communities in Mesopotamia and the Zagros.* *Proceedings of the Prehistoric Society*, 39, 147-81.
- Masson, V. M. (1961) . *The First Farmers in Turkmenia.* *Antiquity*, 35, 203-13.
- Dupree, L. (1972). Prehistoric Research in Afghanistan (1959-1966). *Transactions of the American Philosophical Society*, 62(4), Philadelphia.

باستان‌شناسی دوران مس و سنگ ایران Archaeology of Chalcolithic Period in Iran

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۲ واحد نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی با باستان‌شناسی و تاریخ ایران از هزاره ششم تا پایان چهارم قبل از میلاد

سرفصل درس:

- تحلیل چگونگی پایان نوسنگی در ایران و آغاز عصر سنگ-مس
- نوآوریهای تکنولوژیکی در ایران و اثرات آن بر شکل گیری اقتصاد سیاسی در هزاره پنجم قبل از میلاد
- تحلیل حوزه‌های فرهنگی در هزاره پنجم و شرح چگونگی برهمکنش‌های درون و برون منطقه ای در هزاره پنجم قبل از میلاد

فلز گری در هزاره چهارم قبل از میلاد

- رابطه فرهنگی ایران با همسایگان آن در هزاره چهارم قبل از میلاد

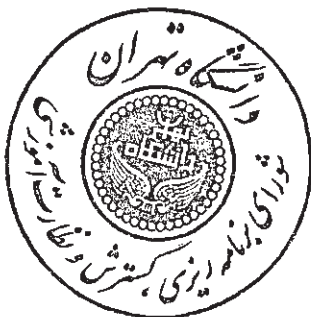
- پایان عصر مس و سنگ و آغاز عصر مفرغ در ایران

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- ملک شهیرزادی، صادق، ۱۳۷۵، مبانی باستان‌شناسی ایران، بین‌النهرین، مصر، تهران، انتشارات مارلیک.
- Zeder, M. (1999). Animal Domestication in the Zagros: A Review of Past and Current Research. *Paléorient*, 25, 11-25.
- Watkins, T. (1990). The Origins of House and Home? *World Archaeology*, 21, 336-47.
- Voigt, M. M. and Dyson, R. H. (1992). The Chronology of Iran ca. 8000-2000 B.C. In R. W. Ehrich, *Chronologies in Old World History* (3rd ed., 2 vols.). Chicago, 122-178.
- Voigt, M. M. (1987). *Relative and Absolute Chronologies for Iran between 6500 and 3500 B.C.* In O. Aurenche, J. Evin and F. Hours, *Chronologies in the Near East: Relative Chronologies and Absolute*

Chronology 16,000-4,000 B.P. (2 vols.). Oxford: Archaeological series of Maison de l'Orient méditerranéen 3, 615-46.

- Oates, J. (1973). *The Background and Development of Early Farming Communities in Mesopotamia and the Zagros*. Proceedings of the Prehistoric Society, 39, 147-81.
- Masson, V. M. (1961). *The First Farmers in Turkmenia*. Antiquity, 35, 203-13.
- Dupree, L. (1972). Prehistoric Research in Afghanistan (1959-1966). *Transactions of the American Philosophical Society*, 62(4), Philadelphia.

باستان‌شناسی پیش از تاریخ بین النهرین
Prehistoric Archaeology of Mesopotamia

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان باستان‌شناسی با روند شکل‌گیری فرهنگ و جامعه در حوزه فرهنگی بین النهرین بر اساس آثار و بقایای باقی مانده از دوران پیش از تاریخ

سرفصل درس:

- تاریخچه مطالعات باستان‌شناسی بین النهرین و واکاوی راهبردهای باستان‌شناسی در یک صدسال اخیر
- اهمیت و جایگاه زیست بوم بین النهرین.
- خوسنگی‌گرایی در بین النهرین و ابعاد سیاسی و اجتماعی آن.
- بررسی بافت استقرار و ابعاد اقتصادی-اجتماعی جوامع روستایی دوره حسونه و حلف در بین النهرین
- تخصص‌گرایی و شکل‌گیری جوامع پیچیده در دوره عبید (پایان هزاره ششم و هزاره پنجم قبل از میلاد)
- اقتصاد دوره عبید.
- باستان‌شناسی هزاره چهارم قبل از میلاد بین النهرین: شکل‌گیری شهرها و روستاهای اقماری، بناهای عام‌المنفعه.
- تجارت در دوره اوروک و شکل‌گیری موسسات اداری در هزاره چهارم قبل از میلاد.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- طلائی، حسن، ۱۳۹۴، باستان‌شناسی پیش از تاریخ بین النهرین، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.
- ملک شه میرزادی، صادق، ۱۳۹۰، بین النهرین در دوران پیش از تاریخ، تهران: سبحان نور.

باستان‌شناسی دوران مفرغ ایران Bronze Age Archaeology of Iran

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: هدف از این درس آشنایی ابتدایی دانشجویان با ایران عصر مفرغ و تغییر و تحولات صورت گرفته در فلزگری، اقتصاد، تکنولوژی، نوع و شیوهی معیشت در این دوران است. همچنین بحث پیرامون دگرگونی در سلسله مراتب اجتماعی و چگونگی ورود به دوره‌ی شهرنشینی در عصر مفرغ از جمله اهداف آموزشی این درس است.

سرفصل درس:

- شرایط کلی جوامع در دوره‌ی گذار از مس‌سنگی به عصر مفرغ در ایران
- معرفی شاخص‌های عصر مفرغ در ایران
- سفالگری دوره‌ی مفرغ
- فلزگری در عصر مفرغ (پیدایش مفرغ به عنوان یک آلیاژ برای نخستین بار)
- تحولات اجتماعی عصر مفرغ
- انتقال از روستائینی به شهرنشینی
- معرفی محوطه‌های شاخص عصر مفرغ در ایران

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- اسکالونه، انریکو، ۱۳۹۵، باستان‌شناسی جوامع ایران باستان (در هزاره سوم پیش از میلاد)، ترجمه سید سجادی، منصور، تهران، سمت
- سید سجادی، سید منصور، ۱۳۹۱، نخستین شهرهای فلات ایران، تهران، سمت.
- طلایی، حسن، ۱۳۸۵، عصر مفرغ ایران، تهران، سمت
- مجیدزاده، یوسف، ۱۳۹۱، آغاز شهرنشینی در ایران، تهران، مرکز نشر دانشگاهی.
- Hearinck, E., and Overlaet B. 2006. Bani Surmah. An Early Bronze Age Graveyard in Pusht-I Kuh, Luristan (Luristan Excavation Documents VI), Acta Iranica XLIII, Leuven.

- Hearinck, E., and Overlaet, B., 2013. An Early Bronze Age Tomb Near Khorramabad (W-Iran) Herzfeld's Gilviran Revisited. *Iranica Antiqua* 48: 39-76.
- Henrickson, E.F., 1985. The Early Development of Pastoralism in the Central Zagros Highlands (Luristan). *Iranica Antiqua* XX:1-42.
- Rothman, M.S., and Badler, V.R., 2011. Contact and Development in Godin Period VI. In H., Gopnik, and M.S., Rothman (eds.), *On The High Road: The History of Godin Tepe Iran*. *Bibliotheca Iranica, Archaeology Art and Architecture Series* 1: 67-139.

باستان‌شناسی دوران آهن ایران Iron Age Archaeology of Iran

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: دوران آهن یکی از عصرهای کلیدی در مطالعات باستان‌شناسی به شمار می‌آید. این دوران که از لحاظ گاه‌نگاری به پیش از تاریخ و دوران آغاز تاریخی بازمی‌گردد؛ در اصطلاح به دورانی اشاره دارد که از آهن به عنوان عنصری جدید در کنار مس و مفرغ در ساخت صنایع بشری استفاده می‌گردد. دوران آهن در اروپا و آسیا پس از دوران مفرغ و در اغلب مناطق آفریقا پس از عصر سنگ ظهور پیدا می‌کند. در ایران ظهور عصر آهن با تغییرات فرهنگی همراه است که پیش از مناطق دیگر در خاور نزدیک اتفاق می‌افتد. لذا شناخت دقیق این دوران به خصوص در حوزه ایران ضروری به نظر می‌رسد. از آنجایی که منابع نوشتاری در این دوره محدود بوده، شناخت بقایای باستان شناختی و پیشرفت‌های تکنولوژیکی که در این دوره حاصل گشته است، از دیگر اهداف این درس به شمار می‌آید.

سرفصل درس:

- باستان‌شناسی دوران آهن: گاه‌نگاری
- شناخت عنصر آهن و روش‌های استحصال آن
- شناخت فلزکاری (ابزار، ظروف و زیورآلات) دوران آهن و مشخصه‌های بارز آن در ایران
- شناخت سفال دوران آهن در ایران
- شناخت فرهنگ‌های همجوار ایران در دوران آهن
- باستان‌شناسی دوران آهن در آسیا، اروپا و آفریقا (ارض قدیم)
- شناخت محوطه‌های شاخص دوران آهن در ایران: گاه‌نگاری و تکنولوژی
- مبانی نظری در مورد ساختارهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی دوران آهن در ایران

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- مدودسکایا. ۱۳۸۴، ایران در عصر آهن I. (ترجمه علی اکبر وحدتی). سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، پژوهشکده باستان‌شناسی، تهران.
- طلائی مغانجوقی، حسن. "باستان‌شناسی و هنر هزاره اول پیش از میلاد ایران." : سمت، ۱۳۸۰.
- طلائی مغانجوقی، حسن. "عصر آهن ایران." : انتشارات سمت، ۱۳۸۷.

باستان‌شناسی دوران تاریخی بین‌النهرین Archaeology of Mesopotamia in Historical Age

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۶۴ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: بین‌النهرین یا میان‌رودان در اصل به منطقه‌ای میان دو رود دجله و فرات و سواحل پیرامونی آنها اطلاق می‌شود. این منطقه از جهان نقش بسزایی در پیشرفت فرهنگ و تمدن بشری داشته است. این منطقه با ابداع خط و آغاز ثبت و ضبط امور و خاطرات بشری در اواخر هزار چهارم ق. م وارد دوران تاریخی می‌شود. میان‌رودان در هزاره‌های سوم، دوم و اول ق. م تا ورود اسلام به این منطقه، شاهد رخدادها و تحولات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بسیاری بوده است. میان‌رودان ارتباط تنگاتنگی با جنوب غرب ایران و فلات ایران داشته است. این سرزمین بخش لاینفکی از سرزمین بزرگ ایران فرهنگی است. باستان‌شناسی ایران بدون درک درست باستان‌شناسی و تاریخ میان‌رودان امکان‌پذیر نیست. در این واحد درسی سعی می‌شود به اختصار به کلیات تحولات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی سرزمین میان‌رودان پرداخته شود. پرداختن به تمامی این مسائل با تفسیر درست خود مستلزم ایجاد یک رشته دانشگاهی مجزا است. بی‌شک این واحد درسی یکی از مهمترین واحدهای درسی در رشته باستان‌شناسی محسوب می‌شود.

سرفصل درس:

- درآمدی بر جغرافیا و شرایط محیطی میان‌رودان در شکل‌گیری سکونتگاه‌های بشری
- دوران آغاز تاریخی یا (آغاز نگارش و سلسله‌ها) یا (دوره اوروک IV-VI و جمدت نصر) در میان‌رودان
- اکد و اکدی‌ان.
- دوره احیای سومر - اکد (اوربا یا از لاگاش تا سومو ابوم از بابل) یا عصر نوزایی: دوران سومر جدید
- بابل قدیم یا دوره نخستین سلسله کنعانی در بابل
- هنر بابل میانه (کاسی) یا دوره استیلای کاسی‌ها تا ملیشی هوی دوم
- آشور قدیم و آشور میانی
- آشور نو (جغرافیای اداری و ساختار سیاسی)
- آشور نو (شهرسازی و معماری، هنر پیکر تراشی و نقوش برجسته)
- میان‌رودان و ایلام باستان
- میان‌رودان در دوره هخامنشیان
- میان‌رودان در دوره سلوکیان

- میان رودان در دوره اشکانیان

- میان رودان در دوره ساسانیان

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- گاردنر هلن، هنر در گذر زمان، نشر آگاه، چاپ هشتم، ۱۳۸۶.

- معجیدزاده یوسف، تاریخ و تمدن بین النهرین، جلد اول، دوم، سوم، نشر دانشگاهی، ۱۳۸۰.

- سمورنگات آنتون، هنر بین النهرین باستان (هنر کلاسیک خاور نزدیک)، مترجمان زهرا باستی و دکتر محمد رحیم صراف، سمت

۱۳۷۷.

- Bachelot, (1991). La Fonction Politique Des Reliefs Neo-Assyriens. In ERC, Merchands, Diplomates et Empereurs. Paris, 125.
- Barnett, R.D. (1960). Assyrian Palace Reliefs. London.
- Barnett, R. D and Falkner, M. (1962). The Sculpture of Assur-nasir-pali II, Teghath-pileser III, Esarhaddon from The Central and South-West Palaces in Nimrud. London: The Trustees of The British Museum.
- Contenea, G. (1955). Everyday Life in Babylonia and Assyria. London.
- Contenea, G. (1951). La Civilisation De Assur et De Babylone. Payot: Paris.
- Gunte, A. (1982). Representation of Urartian and Western Iranian Fortress Architecture in The Assyrian Reliefs. IRAN, xx.
- King, L.W. And Litt, M. A. (1915). Bronze Reliefs From The Gates OF Shalmaneser King Of Assyria. London: Printed By Order Of The TRUSTEES.
- Layard, H. A. (1858) Nineveh and Its Remains. Routledge & Kegan Paul.
- Madhloom, T.A. (1970). The Chronology of Neo-Assyrian Art. London: The Athlone Press.
- Oates, D, (1962). The Excavation at Nimrud (Kalhu), 1962. Iraq, 25, 6-37.
- Parrot. (1961). ASSUR. Paris.
- Read, J. (1998). Assyrian Illustrations of Nineveh. Iranica Antiqua, XXXIII.
- Saggs, H. W. F. (1965). Everyday Life in Babylonia and Assyria. Assyrian International News Agency.
- Solberger, E. (1974). The White Obelisk. Iraq, 36, 231-246.
- Wafler, M. (1975). Nich-Assyrer. Germany: Verlag Butzon & Bercker kevelaer.

باستان‌شناسی دوران تاریخی عیلام Archaeology of Elam in Historical Age

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: شناخت و مطالعه فرهنگ و هنر تمدن ایلام با بررسی پیشینه تاریخی و باستان‌شناسی ایلام

سرفصل درس:

- بررسی منشاء و پیشینه تاریخی و باستان‌شناسی تمدن عیلام:
- بررسی و مطالعه چگونگی پیدایش و سیر تحول خط و زبان عیلامی:
- بررسی تاریخ سیاسی و حکومت سلسله‌های عیلامی براساس یافته‌های باستان‌شناسی
- بررسی و معرفی آثار شاخص معماری تمدن عیلام:
- بررسی و مطالعه هنر تمدن ایلام در دوره تاریخی:
- بررسی و معرفی نقش برجسته‌های تمدن عیلامی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- آمیه، پیر، تاریخ ایلام، ترجمه شیرین بیانی، نشر دانشگاه تهران ۱۳۷۲ تهران
- اکبری، حسن و حصاری، مرتضی، پیدایش نگارش در ایران، مجله مرکز زبانهای ایرانی، دانشگاه شهید باهنر کرمان ۲۷-

۴۶

- استولپر، ماتیو، ولفگانگ، تاریخ ایلام، ترجمه شهرام جلیلیان، نشر انتشارات طوس ۱۳۸۹ تهران
- پارو، آندره، سومر و آکد، ترجمه صراف و ایکائی، نشر سازمان سمت ۱۳۹۱ تهران
- پاتس، دنیل تی، باستان‌شناسی ایلام، ترجمه زهرا باستی، نشر سمت ۱۳۸۵ تهران

- حریریان، محمود و دیگران، تاریخ ایران باستان، جلد ۱، نشر سازمان سمت ۱۳۸۳ تهران
- سید سجادی، سید منصور نخستین شهرهای فلات ایران، نشر سمت، ۱۳۸۷ تهران
- کامرون، حورج، ایران در سینه دم تاریخ، ترجمه حسن انوشه، نشر انتشارات علمی فرهنگی ۱۳۸۱ تهران
- کیانی، محمد یوسف، نظری به شهرنشینی و شهرسازی در ایران، مقاله پیر آمیه، نشر ارشاد اسلامی ۱۳۶۲ تهران
- گیرشمن، رومن، تاریخ ایران از آغاز تا اسلام، ترجمه محمود بهفروزی نشر جامی ۱۳۸۸ تهران
- متین دوست، احمد، خطوط و زبانهای کهن ایران، مجموعه م گردهمایی زبان و کتیبه، نشر میراث فرهنگی ۱۳۷۵- تهران
- مرزبان، پرویز خلاصه تاریخ هنر، نشر علمی و فرهنگی، ۱۳۸۶ تهران
- معجد زاده، یوسف، تاریخ و تمدن ایلام، نشر مرکز نشر دانشگاهی ۱۳۷۰ تهران
- ملک شهمیرزادی، صادق باستان شناسی ایران، بین النهرین و مصر، نشر جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۳ تهران
- محمد پناه، بهنام، کهن دیار، نشر انتشارات سبزان ۱۳۸۵ تهران
- نگهبان، عزت الله، گزارش حفاری هفت تپه و دشت خوزستان، نشر میراث فرهنگی ۱۳۷۲ تهران
- نگهبان، عزت الله، شوش، یا کهن ترین مرکز شهرنشینی جهان، نشر میراث فرهنگی ۱۳۷۵ تهران
- وندن برگ، لویی، باستان شناسی ایران باستان، نشر دانشگاه تهران ۱۳۸۷ تهران
- ولایتی، رحیم، سیر و تحول کتابت و انتقال اطلاعات در پیدایش تمدنهای شرق باستان مانند ایران، بین النهرین و مصر، دو فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس ۱۳۹۳- دوره ۶ شماره ۲ (۱۹۵-۲۲۷)
- هیتس، والتر، دنیای گمشده ایلام، ترجمه فیروز فیروزنیا، نشر انتشارات علمی فرهنگی ۱۳۸۸ تهران
- هیتس، والتر، شهر یاری ایلام، ترجمه پرویز رجبی، نشر ماهی ۱۳۸۹ تهران

باستان‌شناسی ایران در دوران ماد و هخامنشی Archaeology of Iran during the Median and Achaemenid Periods

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۶۴ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

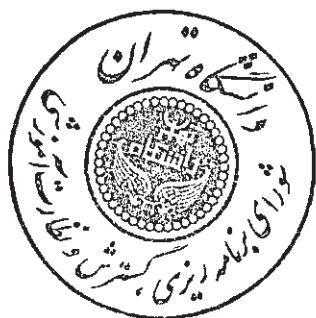
هدف درس: هدف درس باستان‌شناسی ماد و هخامنشی در وهله اول، آشنایی با محوطه‌های تاریخی و آثار فرهنگی است که از بدو شکل‌گیری حکومت مادها تا فروپاشی حکومت هخامنشیان در سراسر فلات ایران و دیگر سرزمین‌های تحت سیطره ایشان باقی مانده است. در وهله دوم، انتظار می‌رود دانشجویان دوره کارشناسی باستان‌شناسی با الگوها و سبک‌های هنری مرسوم در ادوار مذکور آشنا شده و توانایی آن را بیابند تا با استناد به معیارها و شاخص‌های هنری-فرهنگی مواد فرهنگی عصر ماد و هخامنشی را شناخته و تأثیرات فرهنگی ادوار پیشین و سرزمین‌های همجوار را بر آثار این دو دوره شناسایی نمایند.

سرفصل درس:

- نگاهی به تاریخ و جغرافیای فلات ایران پیش از آغاز حکومت مادها
- تاریخ ماد
- جستجوی نام و نشان مادها در تاریخ آشور و بابل
- معماری مادها
- معرفی و توصیف محوطه‌های مادی و آثار معماری باقی مانده از عصر ماد
- سفال ماد
- هنر و آثار هنری مادی
- خاستگاه قوم پارس و آغاز کار هخامنشیان
- آثار دوره هخامنشی از کوروش بزرگ تا داریوش اول (استوانه کوروش، تل آجری، پاسارگاد)
- آثار دوره هخامنشی از داریوش اول تا فروپاشی حکومت هخامنشیان (بیستون، شوش، تخت جمشید، نقش رستم، دهانه غلامان، کاخ‌های هخامنشی جنوب ایران،
- نگاهی به آثار هخامنشی خارج از مرزهای امروزی ایران

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- ملازاده، کاظم، ۱۳۹۴، باستان‌شناسی ماد، تهران: سمت.
- عبدی، کامیار، ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴، «وارسی دوره‌ی ماد»، مجله باستان‌شناسی و تاریخ، شماره ۱۵ و ۱۶.
- دیاکونف، ا. م.، ۱۳۸۰، تاریخ ماد، ترجمه کریم کشاورز، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- گرشویچ، ایلیا، ۱۳۸۷، تاریخ ایران دوره ماد (از مجموعه‌ی تاریخ کمبریج)، ترجمه‌ی بهرام شالگونگی، تهران: انتشارات جامی.
- علی‌یف، اقرار، ۱۳۸۸، پادشاهی ماد، ترجمه‌ی کامبیز میربها، تهران: نشر ققنوس.
- کوک، جان مانوئل، ۱۳۸۸، شاهنشاهی هخامنشی، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران: نشر ققنوس.
- هیتس، والتر، ۱۳۸۷، داریوش و ایرانیان، ترجمه پرویز رجبی، تهران: ماهی.
- کنخ، هاید ماری، ۱۳۷۶، از زبان داریوش، ترجمه پرویز رجبی، تهران: کارنگ.
- بریان، پی‌یر، ۱۳۸۷، امپراتوری هخامنشیان، ترجمه ناهید فروغان، تهران: فرزانه روز.
- رزمجو، شاهرخ، ۱۳۸۹، استوانه کورش بزرگ: تاریخچه و ترجمه کامل متن، تهران: فرزانه روز.

باستان‌شناسی دوره سلوکی (عصر یونانی مآبی) Archaeology of the Seleucid Period (Hellenistic Era)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: بخشی کوتاهی از دوران تاریخی ایران فرهنگی، متعلق به عصر سیطره سلوکیان یا عصر یونانی مآبی (عصر هلنیستی) است که در اثر یورش ویرانگر سردار مقدونی - اسکندر - به مشرق زمین شکل گرفته است. اسکندر با ورود خود به مشرق زمین موجی از فرهنگ و جهان بینی هلنی را به همراه آورد. این یورش نظامی - فرهنگی، جهان بینی و فرهنگ مشرق زمین را تحت تأثیر خود قرار داد. با مرگ اسکندر و جانشینی سلوکیان در مشرق زمین، آنها به عنوان حافظ و قوام دهنده فرهنگ هلنیستی عمل کردند. سلوکیان در خلال حکومت نه چندان طولانی خود قصد داشتند جوهر وجودی هلنیسم را به گونه ای در پیکره فرهنگی ملل شرقی تزریق کنند که نشانه‌های درون و برون مایه ای آن را به صورت بارز تا اواخر دوران اشکانی و به صورت ناملموس در دیگر دوران تاریخی می‌توان مشاهده کرد.

هدف اصلی این درس معرفی و آموزش باستان‌شناسی دوره سلوکی (شواهد باستان‌شناختی، منابع تاریخی و فعالیت‌های باستان‌شناختی) به دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد است.

سرفصل درس:

- تعریف باستان‌شناسی سلوکی و رویکردهای نظری باستان‌شناسی دوره سلوکی.
- چگونگی برآمدن اسکندر، شرح لشکرکشی، اقدامات سیاسی و فرهنگی، شخصیت اسکندر به روایت منابع تاریخی و ارزیابی آشفته‌گی منابع مذکور.
- چگونگی روی کار آمدن سلوکیان، اقدامات سیاسی و فرهنگی
- آشنایی با شهرهای مهم دوره سلوکی (ابهامات و محدودیت‌های باستان‌شناختی در درک ساختار شهرهای دوره سلوکی)
- باستان‌شناختی شهرهای پارس همزمان با دوره سلوکی
- باستان‌شناختی حکومت محلی یونانی - بلخی
- ساختار اقتصادی دوره سلوکی با تکیه بر مهرشناسی، سکه‌شناسی و منابع نوشتاری
- شرایط سیاسی و اقتصادی سواحل شرقی مدیترانه همزمان با دوره سلوکی
- تحولات سیاسی شرق و غرب در سال‌های پایانی حکومت سلوکیان.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- آریان، (۱۳۸۸)، لشکرکشی اسکندر، ترجمه انگلیسی اویری دو سلینکورت، بازنگری و حواشی همیلتون جی. آر، ترجمه محسن خادم، تهران: مرکز نشر دانشگاهی
- ابراهیمی فرشید، (۱۳۸۷)، اسکندر مقدونی به روایت متن‌های پهلوی، در آمده بر ریشه شناسی اسکندر نامه‌های پارسی و تضاد آنها با ادبیات پارسی میانه، تهران، ابریشمی فر.
- استالپر متیو. و، (۱۳۸۸)، درباره جنبه‌هایی از تداوم میان متون قانونی بابلیه هخامنشی و بابلیه هلنیستی، در تاریخ هخامنشیان، جلد هشتم (تداوم و تغییر)، ویراستاران هلن سانیسی وردنبورخ، آملی کورت و مارگارت کول روت، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران، انتشارات توس، صص ۴۹۱-۵۲۰.
- بدیع امیر مهدی، (۱۳۶۴)، یونانیان و بربرها (روی دیگر تاریخ)، ترجمه قاسم صنعوی، جلد ششم، دفتر اول و چهارم، تهران، انتشارات توس.
- برنارد پل، (۱۳۷۵)، سلوکی‌ها در آسیای مرکزی، در مجموعه مقالات تاریخ و تمدنهای آسیای مرکزی، بخش دوم از ج ۱، ترجمه صادق ملک شه میرزادی، تهران، انتشارات وزارت خارجه.
- رهبر مهدی و سجاد علی بیگی، (۱۳۹۰)، گزارش پژوهش‌های باستان شناختی به منظور مکان یابی معبد لائودیسه در نهاوند، مجله پیام باستان شناس، سال ۸، شماره ۱۵، صص ۱۶۰-۱۳۳.

- Canepa, M. P. (2010), Achaemenid and Seleucid Royal Funerary Practices and Middle Iranian Kingship. In H. Born and J. Wischofer, *Commutatio et Contentio (Studies in the Late Roman, Sasanian, and Early Islamic Near East) In Memory of Zeev Rubin*. Dusseldorf: Wellem Verlag. 1-21.
- Bilde P., Engberg-Pedersen, T., Hannestad L., Zahle, J. and Randsborg, K. (1993) *Center and Periphery in the Hellenistic World (V. IV)*. Aarhus University Press.
- Bilde, Per, Engberg-Pedersen, T., Hannestad L., Zahle, J. and Randsborg, K. (1990). *Religious and Religion Practice in the Selucid Kingdom (Vol. I)*. Aarhus University Press.
- Nielsen, I., Hannestad L., Zahle, J. and Randsborg, K. (1994). *Hellenistic Palaces Tradition and Renewal (Vol V.)*. Aarhus University Press.
- Grainger, J. D. (1990). *Seleukos Nikator: Constructing a Hellenistic Kingdom*, London: Routledge,.
- Briant, P. (1990). The Seleucid kingdom, the Achaemenid empire and the history of the Near East in the first millennium bc. In P. Bilde et al., *Religion and Religious Practice in the Seleucid Kingdom*. Aarhus, 40-65.
- Houghton, A. and Lorber, K. (2002). *Seleucid Coins, a Comprehensive Catalogue*. New York.
- Houghton, A., Lorber, K., and Hoover, O. (2008). *Seleucid Coins, a Comprehensive Catalogue*. New York.
- Sachs, A. and Hunger, H. (1989). *Astronomical Diaries and Related Texts from Babylonia, (vol. ii: Diaries from 261 bc to 165 bc.)*. Vienna.

باستان‌شناسی ایران در دوران اشکانی Archaeology of Iran in the Parthian Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

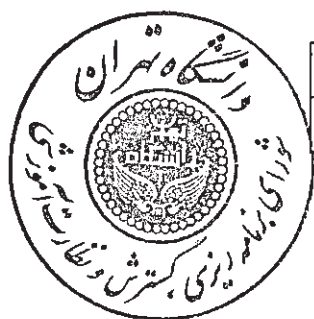
هدف درس: یکی از ادوار مهم تاریخ ایران دوره اشکانی یا پارتی است. دوره ای بس درخشان و پر از تعاملات فرهنگی که شاهان مؤسس امپراطوری اشکانی در برابر یونانیان، جانشینان اسکندر و اقوام شرقی برخاستند و اساس شاهنشاهی بزرگی را به مدت تقریباً ۵ قرن پی ریزی کردند. در این دوره ما شاهد تأثیرات هلنی در تحولات سیاسی، اقتصادی، و فرهنگی و از طرفی نیز استمرار فرهنگ و تمدنهای شرقی چون آشور، ایلام، ماد و اقوام تابعه و هخامنشیان در ایران فرهنگی هستیم. در قالب این واحد درسی باید دانشجو دوره کارشناسی با محوطه ها، آثار و مواد فرهنگی باستان شناختی مربوط به این دوره در ایران، عراق، سوریه، افغانستان و برخی از کشورهای آسیای مرکزی آشنا شود.

سرفصل درس:

- تعریف باستان‌شناسی اشکانی و رویکردهای نظری باستان‌شناسی دوران اشکانی
- آشنایی مختصری با سلوکیان و نقش آنها در تحولات سیاسی و فرهنگی ایران.
- چگونگی روی کار آمدن اشکانیان و آثار باستان شناختی متعلق به این مقطع زمانی.
- آشنایی با محوطه‌های اشکانی، آثار و مواد فرهنگی باستان شناختی آنان در ایران.
- بررسی دولت‌های تابعه امپراطوری اشکانی و یافته‌های باستان شناختی آنها (پرتکه داران، الیمائیان و خاراسن ها)
- محوطه‌ها و آثار باستان شناختی اشکانیان در عراق و سوریه.
- محوطه‌ها و آثار باستان شناختی اشکانیان در افغانستان و آسیای مرکزی.
- اقتصاد و بازرگانی (راه ابریشم) دوره اشکانی.
- مواد فرهنگی دوره اشکانی شامل: سفال، سکه، نقوش برجسته، مجسمه، مهر و اثر مهر، ریتون، گچبری، نقاشی و غیره.
- مذهب و تدفین دوره اشکانی براساس یافته‌های باستان شناختی.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- ابوالقاسمی محسن، راهنمای زبانهای باستانی ایران، ۲ جلد، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۶.
- سرفراز علی اکبر و آورزمانی فریدون، سکه‌های ایران، تهران، سمت، ۱۳۸۰.
- شپیمان کلاوس، مبانی تاریخ پارتیان، ترجمه هوشنگ صادقی، نشر و پژوهش فروزان روز، ۱۳۸۴.
- فیروزمندی بهمن و سرفراز علی اکبر، ماد و هخامنشی. اشکانی و ساسانی، تهران، جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۵.
- کالج مالکوم، اشکانیان (پارتیان)، ترجمه مسعود رجب نیا، تهران، انتشارات هیرمند، ۱۳۸۰.
- محمدی فر یعقوب، باستان‌شناسی و هنر اشکانی، تهران، سمت، ۱۳۸۷.
- سولسکی یوزف، شاهنشاهی اشکانی، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران، ققنوس، ۱۳۸۳.
- هرمان جرجینا، تجدید حیات و هنر و تمدن در ایران باستان، ترجمه مهرداد وحدتی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۳.
- هرینک ارنی، سفال ایران در دوران اشکانی، ترجمه حمیده چوبک، سازمان میراث فرهنگی کشور، ۱۳۷۶.
- Wiesehöfer, J. (). Communicators between East and West: The Parthians, In: T. Stoellner, Slotta, Rainer & Vatandoust, A. (ed.). (2004). Persiens Antike Pracht. Deutsches Bergbau-Museum Bochum. Germany, 408-415.

باستان‌شناسی ایران در دوران ساسانی
Archaeology of Iran in the Sasanian Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: باستان‌شناسی دوره ساسانی عبارت است از مجموعه ای از رهیافت‌های علمی که بر اساس بررسی و مطالعه مواد فرهنگی دوره ساسانی به شناخت سبک‌ها و الگوهای فرهنگی - هنری عصر ساسانی می‌پردازد. مواد فرهنگی دوره ساسانی شامل کلیه شواهد مادی باقی مانده از آن دوره است که یا در موزه‌ها نگهداری می‌شوند و یا در اثر بررسی‌ها و کاوش‌های باستان‌شناسی شناسایی شده‌اند. بر این اساس مبنای مطالعات باستان‌شناسی ساسانی را کلیه محوطه‌های باستانی حاوی استقرار عصر ساسانی، آثار معماری، تزیینات وابسته به معماری، نقوش برجسته، سکه، سفال، پارچه، اشیای فلزی و شیشه ای تشکیل می‌دهند.

اهداف تدریس واحد درسی باستان‌شناسی ساسانی در مقطع کارشناسی به شرح ذیل می‌باشد:

آشنایی دانشجویان با کلیات تاریخ دوره ساسانی

تبیین جایگاه و اهمیت آثار فرهنگی عصر ساسانی در دوران تاریخی

شناخت تأثیر سبک و الگوی فرهنگی - هنری دوره ساسانی بر هنر و فرهنگ اوایل اسلام

شناخت الگوی حاکم بر سبک معماری و تبیین شاخصه‌های فنی و کالبدی معماری عصر ساسانی

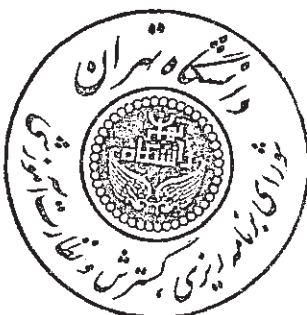
شناخت سبک رایج در شمایل نگاری عصر ساسانی با تکیه بر شواهد نقاشی، نقوش برجسته و ظروف فلزی

آشنایی با شیوه غالب سفالگری و ویژگی‌های سفال عصر ساسانی

شناخت ویژگی‌های هنری مهرها، اشیای فلزی، شیشه ای و پارچه‌های دوره ساسانی

سرفصل درس:

- جایگاه و اهمیت باستان‌شناسی ساسانی
- پیشینه باستان‌شناسی ساسانی در ایران
- کلیاتی از تاریخ ایران در دوره ساسانی
- خاستگاه اردشیر: آثار ساسانی استخر و دارابگرد
- اردشیر در مسیر قدرت: آثار ساسانی فیروزآباد
- معماری در عصر شاپور اول
- سازه‌های یادمانی و معماری مذهبی در دوره ساسانی
- سازه‌های دفاعی ساسانی از عصر پیروز تا خسرو اول

- کاخ‌های ساسانی در نیمه دوم عصر ساسانی
- نگاهی به نقش برجسته‌های ساسانی
- آشنایی با مهرها و سکه‌های ساسانی
- الگوهای غالب در سفالگری عصر ساسانی
- نگاهی به هنرهای کاربردی عصر ساسانی: شیشه‌گری، فلزگری، پارچه بافی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- دریایی، تورج، ۱۳۸۶، شاهنشاهی ساسانی، ترجمه مرتضی ثاقب فر، ج. ۳، تهران: ققنوس.
- سرخوش کرتیس، وستا و سارا استوارت، ۱۳۹۲، ساسانیان، ترجمه کاظم فیروزمند، تهران: نشر مرکز.
- شهرد، دوروتی، ۱۳۸۷، «هنر ساسانی»، تاریخ ایران کمبریج (جلد سوم)، بخش دوم: از سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانیان، گردآورنده احسان یارشاطر، ترجمه حسن انوشه، ج. ۵، تهران: امیرکبیر، صص. ۶۵۲-۵۵۳.
- شپمان، کلاوس، ۱۳۸۶، مبانی تاریخ ساسانیان، ترجمه کیکاووس جهانداری، ج. ۲، تهران: فرزانه روز.
- فون گال، هوبرتوس، ۱۳۷۸، جنگ سواران در هنر ایرانی و هنر متأثر از هنر ایرانی در دوره پارت و ساسانی، ترجمه فرامرز نجد سمیعی، تهران: نسیم دانش.
- کرتیس، جان، ۱۳۸۹، بین‌النهرین و ایران در دوران اشکانی و ساسانی: واژنش و باززایی در حدود ۲۳۸ ق.م. - ۶۴۲ م.، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت.
- گیرشمن، رمان، ۱۳۵۰، هنر ایران در دوران پارتی و ساسانی، ترجمه بهرام فره‌وشی، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- لوکونین، ولادیمیر گرگوریویچ، ۱۳۸۴، تمدن ایران ساسانی، ترجمه عنایت الله رضا، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- هرتسفلد، ارنست، ۱۳۸۱، ایران در شرق باستان، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران و کرمان: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و دانشگاه شهید باهنر
- هرمان، جورجینا، ۱۳۷۳، تجدید حیات هنر و تمدن در ایران باستان، ترجمه مهرداد وحدتی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- هیتس، والتر، ۱۳۸۷، یافته‌های تازه از ایران باستان، ترجمه پرویز رجبی، ج. ۳، تهران: ققنوس.

باستان‌شناسی آسیای صغیر
Archaeology of the Asia Minor

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آسیای صغیر و آناتولیا یکی از سرزمین‌های همجوار غربی ایران است که تعاملات بسیاری از دوران پیش از تاریخ با نواحی شمال غرب و غرب ایران داشته‌اند. این تعاملات به خوبی در فرهنگ مادی مناطق مذکور مشاهده می‌شود. با آغاز دوران تاریخی و شکل گرفتن حکومت‌های هاتی و هیتی‌ها و پس از آن اورارتوها تعاملات سیاسی، فرهنگی و اقتصادی آسیای صغیر با سرزمین‌های همجوار خود و از جمله ایران گسترش می‌یابد. اورارتو در اوایل هزاره اول ق. م مناطق شمال غرب ایران را در سلطه خود داشتند و آثار زیادی از آنها باقی مانده است. پس از این دوران و با روی کار آمدن مادها و سپس هخامنشیان آناتولیا در قلمرو ایران فرهنگی قرار می‌گیرد و بسیاری از ایالت‌های مهم هخامنشی در سرزمین آناتولیا واقع بوده‌اند ساتراپی‌هایی از قیب کیلیکیه، لیدیه، کاپادوکیه و ...

در دوران تاریخی هخامنشی، سلوکی و اشکانی و ساسانی آسیای صغیر مانند حلقه ارتباطی ایران مرکزی و سرزمین‌های اژه، یونان، روم و بیزانس عمل می‌کرده است. در این واحد درسی تلاش می‌شود به صورت مختصر به ذکر ویژگی‌ها و الگوهای فرهنگی و ساختارهای سیاسی آناتولیا و نقش آن در تعاملات فرا منطقه‌ای با ایران پرداخته شود.

سرفصل درس:

- پیش از تاریخ آسیای صغیر
- هیتی‌ها در آسیای صغیر
- هیتی‌ها و نفوذ فرهنگی آنها در آسیای صغیر و سرزمین‌های مجاور
- اورارتوها در آسیای صغیر (چگونگی شکل‌گیری، ساختار سیاسی، الگوهای فرهنگی)
- اورارتوها در آسیای صغیر (چگونگی شکل‌گیری، ساختار سیاسی، الگوهای فرهنگی و ...)
- تاثیر الگوهای فرهنگی اورارتو در دوره ماد و هخامنشی
- ساتراپ‌های هخامنشی در آسیای صغیر
- سلوکیان و حکومت‌های محلی آسیای صغیر
- حکومت‌های محلی آسیای صغیر همزمان با اشکانیان و امپراتوری روم
- آسیای صغیر، روم شرقی و بیزانس

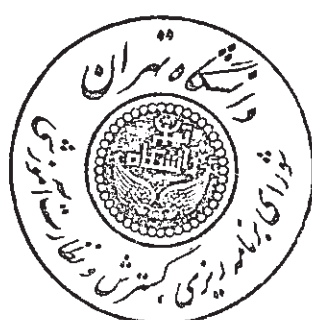

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- بریان پی یر، امپراتوری هخامنشی، ترجمه ناهید فروغان، جلد دوم، تهران، نشر و پژوهش فرزانه روز و نشر قطره، ۱۳۸۵.
- پیوتروفسکی بوریس، تمدن اورارتو، ترجمه حمید خطیب شهیدی، میراث فرهنگی، ۱۳۸۳.
- فیروزمندی شیره جینی بهمن، آسیای صغیر در پیش از تاریخ، انتشارات سمت، ۱۳۸۳.
- فیروزمندی شیره جینی بهمن، آسیای صغیر در دوران تاریخی، انتشارات سمت، ۱۳۸۹.
- فیض خواه محمد و علیون صمد (مترجمان)، باستان‌شناسی آذربایجان از دوره اورارتو تا شروع اشکانی (مجموعه مقالات گروه مؤلفان)، تبریز، نشر اختر، ۱۳۸۸.
- گرنی البور، هیتی‌ها، ترجمه رقیه بهزادی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۸.
- همزیری نویری علیرضا، نگاهی جدید به معماری دفاعی اورارتو، مجموعه مقالات مطالعات ایرانی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، ۱۳۸۲، صص ۳۱-۴۴.
- Hewsen, R.·H, (2001). Armenia. A Historical Atlas. Chicago: The University of Chicago Press.
- Parker, A. (1999). Northeastern Anatolia: On the Periphery of Empires, Anatolian Iron Ages 4. Proceedings of the Fourth Anatolian Iron Ages Colloquium Held at Mersin, 19-23 May 1997. Anatolian Studies, 49, 133-141.
- Shapur Shahbazi, A. (1975). The Irano-Lycian Monuments, Tehran: Institute of Achaemenid Research.

باستان‌شناسی یونان و روم Archaeology of Greece and Rome

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیش‌نیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس:

اژه، یونان و روم سه حوزه تمدنی و فرهنگی در مغرب زمین هستند و کانون شکل‌گیری بسیاری از تحولات و رخداد‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی مهمی به شمار می‌آیند. این حوزه‌های تمدنی هر کدام در برهه‌های زمانی متفاوتی شکل گرفته‌اند و تعاملات بسیاری در زمینه‌های مختلف با دنیای شرق داشته‌اند، به گونه‌ای که تأثیرات آن را در شواهد مادی باستان‌شناختی، منابع تاریخی و فلسفی می‌توان دید. آگاهی درست ویژگی‌های فرهنگی، رخدادی‌های سیاسی و تحولات اقتصادی در دنیای یونان و روم کمک شایانی به دانشجویان باستان‌شناسی برای درک بهتر باستان‌شناسی ایران فرهنگی خواهد داشت. به ویژه باستان‌شناسی دوران هخامنشی، سلوکی، اشکانی (عصر یونانی مآبی) و ساسانی بدون شناخت درست کانون‌های فرهنگی و تمدنی مذکور عقیم خواهد بود.

سرفصل درس:

- جغرافیا و شرایط محیطی و اقلیمی کانون‌های تمدنی اژه، یونان، روم و مدیترانه و نقش آن در چگونگی شکل‌گیری

الگوهای فرهنگی و اسطوره‌ای یونان و روم.

- اژه باستان (هنر مینوسی و میسنی)

- یونان در عصر تاریک و عصر باستان

- تاریخ سیاسی یونان در عصر کلاسیک

- هنر یونان در عصر گذار و کلاسیک

- اسطوره‌های یونانی

- یونان در عصر هلنیستی

- تاریخ سیاسی و هنر اتروسک‌ها

- تاریخ سیاسی روم و اسطوره‌های رومی

- هنر روم

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

-بدیع امیر مهدی، یونانیان و بربرها (روی دیگر تاریخ)، ترجمه قاسم صنعوی، جلد ششم، دفتر اول و چهارم، تهران، انتشارات توس، ۱۳۸۴.

-تاریخ هنر جانتسون، دیویس جاکویز، دنی هفریچر، روبرتز سیمون، مترجمان فرزانه سجودی، علیرضا پلاسید و دیگران، فرهنگسرای میردشتی، ۱۳۸۸

-دورانت ویل، تاریخ تمدن (یونان باستان)، ترجمه امیرحسین آریان پور و فتح ا... مجتبیایی و هوشنگ پیرنظر، چاپ دوم، جلد دوم، تهران، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، ۱۳۶۷.

-فوگل اشپیل، تمدن مغرب زمین، ترجمه محمد حسین آریا، جلد ۱، تهران، امیرکبیر، ۱۳۸۷.

-گریمال پیر، فرهنگ اساطیر یونان و روم، ترجمه احمد بهمنش، جلد اول، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۷.

-گاردنر هلن، هنر در گذر زمان، به کوشش هروسست دلاکروا و ریچار ج. تنسی، ترجمه محمد تقی فرامرزی، نشر آگاه، ۱۳۸۶.

باستان‌شناسی مهر و الواح Archaeology of Seals and Tablets

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: همزمان با افزایش پیچیدگی‌های اجتماعی و ضرورت ثبت مالکیت، مهرها به وجود آمدند و در ادامه با رشد اقتصادی و افزایش دادوستد جهت ثبت و ضبط الواح مورد استفاده قرار گرفت که پیچیده ترین ابزار مدیریتی در دوران آغاز تاریخی محسوب می‌شود. در واقع مطالعات مربوط به نظام مدیریت اداری مبتنی بر رهیافت‌های کارکردی و توزیع تکنولوژی‌های مدیریت اداری مهرها، اثرمهرها هستند. هدف از این درس آشنایی دانشجویان با دو یافته مهم فرهنگی یعنی مهر و الواح جهت شناخت و تحلیل آنها در ثبت مالکیت، مدیریت اداری و تعاملات اقتصادی و جایگاه اجتماعی در طول دوران مختلف است.

سرفصل درس:

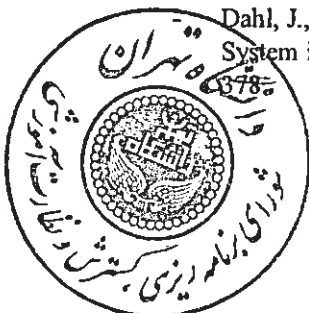
- تعریف مهر و لوح
- پیشینه، سیر و تحول الواح
- بسترهای پیدایش مهر و کارکردهای آن
- گونه شناسی مهرها و اثر مهرها در دوران مختلف
- اهمیت مهر و الواح در مطالعات اقتصادی، مدیریتی و پیچیدگی‌های اجتماعی
- نقش مهر در ثبت مالکیت

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- طلایی، حسن، ۱۳۹۴ مهر در ایران از آغاز تا اسلام، تهران: سمت.
- ملک زاده بیانی، ۱۳۶۳، تاریخ مهر در ایران، تهران: انتشارات یزدان.
- Collon, D. (1987). First Impression Cylinder Seals in The Ancient Near East. London: British museum.
- Dahl, J., L. Petrie, C. A. and Potts, D. T. (2013). Chronological Parameters of the Earliest Writing System in Iran, in Ancient Iran and its Neighbours. In Petrie, C. A. (ed.). Oxford: Oxbow Books, 353-

- Dittman, R. (1986). Seals, Sealings and Tablets : Thoughts on the changing pattern of Administrative control from the late Uruk to the Proto-Elamite period at Susa. In U. Finkbeiner and W. Röllig, *Gamdat Nasr : Period or Regional Style? Beihefte Zum Tübinger Atlas des Vorderen Orients, Reihe B.*, 62, 332 – 66.
- Mc Guire, G. and Biggs, Robert. D. (1977) Seals and Sealings in The Ancient Near East. In G. Buccellati, *Bibliotheca Mesopotamica* (vol : 6). Undena Publications Malibu.
- Porada, E. (1993). Cylinder Seals. *Encyclopedia Iranica* (Vol : 6). 5, 479 – 505.

خطوط باستانی ایران در دوران تاریخی Epigraphy of Iran in the Historical Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی با ادوار مختلف تحول کتابت در ایران پیش از اسلام و زمینه‌های فرهنگی پدیداری خطوط باستانی در دوره‌های تاریخی ایران باستان.

سرفصل درس نظری:

- پیشینه مطالعات راجع به خطوط باستانی دوران تاریخی ایران
- روش شناسی خوانش خطوط باستانی
- آغاز نگارش؛ بسترهای فرهنگی و تمدنی
- سیر تحول خط در ایران از فارسی باستان تا فارسی نو
- تأثیر خط و ادبیات سرزمین‌های مجاور بر کتیبه‌های دوران تاریخی ایران
- آشنایی با مهمترین کتیبه‌های دوران تاریخی ایران

سرفصل درس عملی:

- کارگاه خواندن کتیبه‌های فارسی ایران باستان
- کارگاه خواندن کتیبه‌های فارسی عیلامی
- کارگاه خواندن کتیبه‌های پهلوی اشکانی و ساسانی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- ابوالقاسمی، محسن (۱۳۷۵-۱۳۷۶). راهنمای زبانهای باستانی ایران. دو جلد. تهران: سمت.
- پورداد، ابراهیم (۱۳۷۷). یشتها. ۲ جلد. تهران: اساطیر.

- تفضلی، احمد (۱۳۷۷). تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام. به کوشش ژاله آموزگار. چاپ دوم. تهران: انتشارات سخن.
- رضایی باغبیدی، حسن (۱۳۸۸). راهنمای زبان پارسی، ج ۲. تهران: ققنوس.
- شارپ، رلف نارمن (۱۳۴۶). فرمانهای شاهنشاهان هخامنشی. شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.
- عریان، سعید، (۱۳۸۲)، راهنمای کتیبه‌های ایرانی میانه، تهران: سازمان میراث فرهنگی.
- فینکل، ا.، ۱۳۹۲، "رمزگشایی خط میخی هخامنشی"، امپراتوری فراموش شده، ویراستاران ج. کرتیس و ن. تالیس، ترجمه خ. بهاری، نشر فرزانه روز، تهران: ۵۹-۶۸.
- Gershevitch, I. (1968). Old Iranian Literature. In Handbuch der Orientalistik. Abt. 1. Bd. 4: Iranistik. Abs. 2: Literatur. Lief. 1. Leiden.
- Schmitt, R. (2000). The Old Persian Inscriptions of Naqsh-e Rostam and Persepolis. London.
- Skjærvø, P. O. (2010). Old Iranian. In The G. Windfuhr, Iranian Languages. London and New York: Routledge, 43-195.

سکه شناسی (سکه های دوران تاریخی و اسلامی)
Numismatics (Historical and Islamic Coins)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: شناخت مسکوکات فلزی، نظام پولی و نقش آنها در مطالعه تحولات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی دوران تاریخی ایران.

سرفصل درس نظری:

- تاریخچه استفاده از مسکوکات فلزی در مبادلات اقتصادی (استفاده از نخستین فلزات دارای وزن واحد تا تبدیل آنها به سکه های امروزی)
- شناخت روش های مختلف ساخت سکه در طی دوره های مختلف.
- آشنایی با سیستم های سکه زنی مطابق با دوره های مختلف تاریخی (از زمانی که سکه به صورت نظام مند در سیستم اقتصادی به کار گرفته شد تا تأثیرات اسلام بر روی این سیستم ها و تحولات بعد از آن).
- شناخت ارتباط نظام های سکه زنی با نظام پولی دوره مورد نظر و تأثیر آن بر نظام اقتصادی و تجارت های داخلی و خارجی و چگونگی گردش این مسکوکات در قلمرو جغرافیایی مورد نظر.
- شناخت انواع سکه هایی که در دوره های مختلف تاریخ ایران به ضرب رسیده است (طلا، نقره و برنز) و کارکرد هر کدام از آنها در نظام اقتصادی (نحوه بکارگیری این سکه ها در مبادلات داخلی و خارجی).
- آشنایی با شمایل نگاری و تصویر پردازی روی سکه به منظور شناخت تأثیرات فرهنگی و سیاسی، ایدئولوژی، مذهب و سنت دوره مورد نظر.
- شناخت انواع ضرابخانه ها و تحولات و تغییرات آنها در طول دوره های مختلف، تفاوت ها و شباهت های آنها در دوره تاریخی و اسلامی.
- آشنایی با انواع روش های پژوهش بر روی سکه ها (آزمایشگاهی و سکه شناسی)، به عنوان مهمترین یافته باستان شناسی در شناخت اقتصاد دوره های مختلف تاریخی.
- چگونگی تشخیص سکه های جعلی (گذشته و امروزی) از سکه های اصلی و آشنایی با روش های ساخت سکه های جعلی و آسیب شناسی ورود آنها به موزه ها و مراکز پژوهشی.
- آشنایی با شرایط نگهداری سکه ها بعد از کشف، مرمت و شرایط حفظ آنها در موزه ها.

- آشنایی با محوطه های باستانی که با کاوش های علمی سکه از آنها به دست آمده است در کنار آن جایگاه و اهمیت مسکوکات فلزی در پژوهش های باستان شناسی.

سرفصل درس عملی:

- بررسی میدانی مجموعه های ملی و شخصی
- شرکت در گارگاه های آنالیز آزمایشگاهی سکه ها
- شرکت در کارگاه های تشخیص اصالت سکه ها

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- اولیایی پروین و دیگران، ۱۳۹۴، مطالعه آماری سکه های نقره هخامنشی، اشکانی و ساسانی با استفاده از آنالیز عنصری به روش پیکسی، مجله مطالعات باستان شناسی، دوره ۷ شماره ۱، صص ۲۸-۱۷.
- حسینی سریش بهزاد، ۱۳۹۳، تحلیل باستان شناختی سکه های دوره الیمایی در بازه زمانی (۸۵ ق.م - ۲۲۴ م)، با رویکرد سیاسی و اقتصادی، بر اساس آنالیز عنصری سکه ها: طیف سنجی به روش PIXE، رساله کارشناسی ارشد گروه باستان شناسی دانشگاه تربیت مدرس.
- سرفراز، آورزمانی، علی اکبر، فریدون، ۱۳۸۵، سکه های ایران از آغاز تا دوران زندیه، تهران، سمت.
- سرمدی، مرتضی، ۱۳۴۹، سکه های پادشاهان اشکانی، اداره فرهنگ و هنر فرمانداری کل همدان، نشر میهن.
- سلوود دیوید، ۱۳۸۰، سکه های پارتی، ترجمه حسن انوشه، صص ۲۸۱-۴۰۰، در تاریخ ایران از سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانیان (جلد ۳ قسمت ۱)، به گردآوری احسان یارشاطر، پژوهش دانشگاه کمبریج، تهران، انتشارات امیر کبیر.
- شهبازی فراهانی، داریوش، ۱۳۸۰، تاریخ سکه دوران قاجاریه، تهران، پلیکان.
- کوکوتایلو، رابرت. ۱۳۹۰. ضرب جدید سکه های باستانی و روش شناخت سکه های اصلی و جعلی. ترجمه حسین شریفی. انتشارات پازینه، تهران.
- ملکزاده بیانی، شیرین، ۱۳۷۰، تاریخ سکه از قدیم ترین ازمه تا دوره ساسانیان، جلد ۱ و ۲، تهران، انتشارات دانشگاه تهران

- Michael Alram, Iranisches Personennamenbuch: Nomina Propria Iranica In Nummis, Osterreichischen Akademie Der Wissenschaften, Wien (1986)
- Sarkhosh Curtis. V, 2010, The Frataraka Coins of Persis: Bridging the Gap between Achaemenid and Sasanian Persia, in The World of Achaemenid Persia: History, Art and Society in Iran and the Ancient Near East (Proceedings of a conference at the British Museum 29th September-1st October 2005), Edited by John Curtis and St. John Simpson, I.B.Tauris & Co Ltd, London and Newyork.
- Howgego.CH, 2001, Ancient History from Coins, Routledge, London and New York.

- Jenkins.G.K, 1965, Coin Hoards from Pasargadae, IRAN, Vol. III.
- Newell, E. T. 1977. The Coinage of the Western Seleucid Mints. New York.
- Newell, E. T. 1938. The Coinage of the Eastern Seleucid Mints. New York.

باستان‌شناسی ایران در دوران اسلامی ۱ Archaeology of Iran in the Islamic Period 1

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی با تحولات سیاسی و فرهنگی و اجتماعی در جریان گذار از دوره ساسانی به اسلامی
آشنایی با زمینه‌های شکل‌گیری و عناصر و شاخصه‌های هنر، معماری و میراث فرهنگی دوران اسلامی در ایران

سرفصل درس:

- تأثیر هنر و معماری قبل از اسلام (ساسانی، ییزانس، قبطی، یونانی، چینی و ...) بر هنر و معماری دوران اسلامی در ایران
- شرح تاریخی حکومت‌های اسلامی و غیراسلامی ایران از ورود اسلام تا آغاز سلاجقه (اسپهبدان طبرستان، سامانیان، طاهریان، صفاریان، آل بویه، آل زیار)
- آثار معماری و هنرهای ایران از ابتدای ورود اسلام تا آغاز حکومت سلجوقیان
- محوطه‌های تاریخی یا شهرهای متروک شده متعلق به چهار سده نخست اسلامی در ایران

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- هیلن برنند، معماری اسلامی، ترجمه باقر آیت الله زاده شیرازی، انتشارات روزنه
- ریچارد اتینگهاوزن و الگ گرابار، هنر و معماری اسلامی ۱، ترجمه یعقوب آژند، سمت
- محمدیوسف کیانی، معماری ایران در دوران اسلامی، انتشارات سمت

سفال در دوران اسلامی Pottery of the Islamic Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: یکی از داده های ارزشمند با فراوانی بالا و برجای مانده از انسان، از دوران پیش از تاریخ تا به امروز که بازتاب زندگی اجتماعی، دینی، اقتصادی، سیاسی و سایر جنبه های زندگی بشر، سفال است. این ماده فرهنگی خواه بصورت ماده کاربردی، خواه تزئینی و خواه ترکیبی از این دو، اساس تعیین قدمت و گاهنگاری نیز است. تغییر در تکنولوژی تولید، استفاده گسترده در تجارت و جنبه دینی و آیینی آن بویژه در دوران اسلامی بسیار چشمگیر و قابل توجه است. بر این اساس آشنایی دانشجویان با این ماده، روش مطالعه مقایسه ای و آزمایشگاهی و تحلیل و تفسیر آن از اهداف اصلی این درس است.

سرفصل درس نظری:

- سفال (تعریف و روش تولید آن) تاریخچه مختصر آن از آغاز پیدایش تا دوران اسلامی
- انواع کوره و شیوه تولید سفال در پهنه فرهنگی ایران در اواخر دوران تاریخی و اوایل اسلامی
- شیوه مطالعات باستان شناسی در مواجهه با سفال؛ طبقه بندی، گونه شناسی و گاهنگاری سفال
- مبستند نگاری سفال در بررسی و کاوش باستان شناسی
- سفال های اسلامی اواخر دوران تاریخی و صدر اسلام (گونه شناسی، طبقه بندی و گاهنگاری)
- سفال های قرون میانی اسلامی (گونه شناسی، طبقه بندی و گاهنگاری)
- سفال های قرون متاخر اسلامی (گونه شناسی، طبقه بندی و گاهنگاری)
- سفال های مراکز مهم اسلامی در دوران مختلف آن (هند، چین، عراق، سوریه، عثمانی، افریقا و اسپانیا)
- نقش سفال در تجارت و بازرگانی در دوران اسلامی
- روش های مطالعات میان رشته ای بر روی سفال (آزمایش پتروفابریک و)
- تحلیل جایگاه سفال در سایر هنرها؛ معماری، نگارگری، نقاشی روی گچ و سایر موارد مرتبط
- سفال و نقش آن در تبادلات فرهنگی، اقتصادی و موارد مشابه (بدل چینی، مبادلات منطقه ای و فرامنطقه ای در جهان اسلام میان سلسله های اسلامی و غیر اسلامی و ...)
- شیوه تاریخگذاری نسبی و آزمایشگاه سفال های حاصل از کاوش یا بررسی
- تجزیه و تحلیل سفال از دیدگاه مذهبی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کارگاه های مستند نگاری سفال
- شرکت در کارگاه های روش های مطالعات میان رشته ای بر روی سفال (آزمایش پتروفابریک و)
- شرکت در کارگاه های طراحی عملی سفال

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

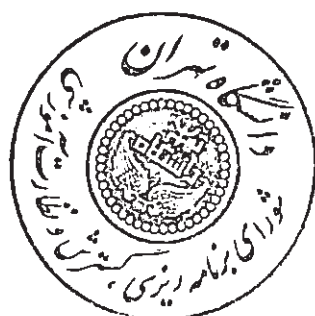

منابع:

- توحیدی، فائق، ۱۳۹۴، فن و هنر سفالگری، تهران: سمت.
- دیماند، س. م.، ۱۳۶۵، راهنمای صنایع اسلامی، ترجمه عبدالله فریار، تهران: علمی و فرهنگی.
- رفیعی، لیلا، ۱۳۷۷، سفال ایران، تهران: یساولی.
- شروه، عربعلی، ۱۳۶۳، لعاب، کاشی، سفال، تهران: میر.
- عباسیان، میرمحمد، ۱۳۷۰، تاریخ سفال و کاشی در ایران، تهران: گوتنبرگ.
- کامبخش فرد، سیف الله، ۱۳۸۹، سفال و سفالگری در ایران: از ابتدای نوسنگی تا دوران معاصر، تهران: ققنوس.
- کریمی، فاطمه و محمدیوسف کیانی، ۱۳۶۴، هنر سفالگری دوره اسلامی ایران، تهران: مرکز باستان شناسی.
- کیان، مریم، ۱۳۸۷، سفال ایران، تهران: دایره.
- مجیدزاده، یوسف، ۱۳۷۰، «باستان شناسی و سفال»، باستان شناسی و تاریخ، ش ۱۰، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- واتسون، الیور، ۱۳۸۲، سفال زرین قام ایرانی، ترجمه شکوه ذاکری، تهران: سروش.
- ارنست ج. گرویه، ۱۳۸۴ سفال اسلامی (مجموعه هنر اسلامی ۷) مترجم؛ فرناز حائری و ناصر پورپیرار، تهران: انتشارات کارنگ
- گزافهروری، ۱۳۸۳، سفالگری جهان اسلام در موزه طاروق رجب کویت مترجم، مهناز شایسته فر، تهران: مطالعات هنر اسلامی
- آلن، جیمز ویلسون ۱۳۸۷ سفالگری اسلامی مترجم؛ مهناز شایسته فر، تهران: مطالعات هنر اسلام -
- آلن، جیمز ویلسون ۱۳۸۷ سفالگری در خاورمیانه از آغاز تا دوران ابلخانی در موزه آشمولین آکسفورد، مهناز شایسته فر، تهران: مطالعات هنر اسلامی

- Orton, C, P. Tyers and A. Vince ,1993, Pottery in archaeology, Cambridge
- Shepard, A. O, 1956, Ceramics for the Archaeologist, Washington: Carnegie Institue of Washington
- Watson, Oliver. 2004, Ceramics from Islamic lands / Oliver Watson. New York, NYU: Thames & Hudson in association with The al-Sabah Collection, Dar al-Athar al-Islamiyah, Kuwait National Museum, 512 p.: col. ill. ; 28 cm. NK3880 . W37 2004 ISBN: 0500976295.

- Watson, O. Persian Lustre Ware (Faber Monographs on Pottery and Porcelain), Faber & Faber (1985)
- Lane, A. (1971) Later Islamic pottery: Persia, Syria, Egypt, Turkey (The Faber monographs on pottery and porcelain), Faber and Faber Ltd.
- Geza Fehervari, Ceramics of the Islamic World (2000)
- O. Watson, Persian lustre-painted pottery: The Rayy and Kashan styles, The Oriental Ceramic Society (1974).

باستان سنجی ۱ Archaeometry 1

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: دارد سمینار: ندارد

هدف درس: باستان سنجی راهبرد تحقیقاتی میان رشته ای است که در اکتشاف، تحلیل و استنباط از داده ها، افق های جدیدی را در تحقیقات گشوده است. مفاهیم و روش های باستان سنجی عموماً برگرفته از علوم تجربی و آزمایشگاهی است و هدف از این درس آشنایی دانشجویان با روش های باستان سنجی است.

سرفصل درس نظری:

- مبانی نظری باستان سنجی
- اصول، قواعد و روش های باستان سنجی
- ضرورت آشنایی با روش های باستان سنجی
- شناخت مواد و طبقه بندی مواد باستان شناختی
- معرفی روش های آزمایشگاهی و غیر آزمایشگاهی باستان سنجی
- روش های سن یابی، تجزیه عناصر، پتروگرافی
- روش های آماری باستان سنجی

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کارگاه های تهیه و آماده سازی نمونه های آزمایشگاهی:

- کارگاه تهیه سفال
- کارگاه تهیه نمونه استخوان
- کارگاه تهیه نمونه ابسیدین
- کارگاه تهیه نمونه شیشه
- کارگاه تهیه نمونه برای پتروگرافی
- کارگاه تهیه نمونه مواد دیگر

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- بحرالعلومی فرانک، ۱۳۸۴، روش‌های سالیابی در باستان‌شناسی، تهران، سمت.
- ایتل جورج، هریسون و لیمپ، فردریک، ۱۳۹۱، محاسبات رایانه‌ای در باستان‌شناسی، ترجمه کمال الدین نیکنامی و مصطفی ده پهلوان، تهران: دانشگاه تهران.
- نیکنامی کمال الدین، ۱۳۹۱، روش‌های پیشرفته آماری در تحلیل داده‌های باستان‌شناختی، تهران، سمت.
- مقالات مجلات Archaeometry، Journal of Archaeological Sciences، و مجله باستان‌سنجی دانشگاه هنر اسلامی تبریز.

- Artioli G. (2010). Scientific archaeology and cultural heritage. Oxford: Oxford University Press.
- Shortland, A.J., Freestone I.C. and Rehren T. (eds.). (2009). From mine to microscope: Advances in the study of ancient technology. Oxford: Oxbow Books.

سیر تحول خطوط در دوران اسلامی Process of Islamic Caligraphys Development

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی با روند شکل گیری خطوط اسلامی

آشنایی با روند تحول کتابت و خطوط اسلامی به خوشنویسی (تبدیل خط و نوشتار از یک پدیده کاربردی به یک پدیده کاربردی و زینتی)

آشنایی با انواع خطوط دوران اسلامی و مهمترین خوشنویسان

سرفصل درس:

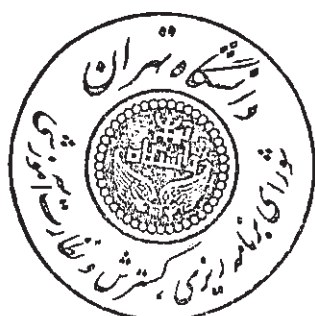
- پیشینه خط و نگارش و خوشنویسی در ایران
- سهم ایرانیان در گسترش خط و نوشتار و خوشنویسی در فرهنگ اسلامی
- انواع خطوط عربی
- پایه گذاری و تحول نگارش و کتابت به عنوان هنری با نام «خوشنویسی»
- اقلام سته و انواع خطوط ویژه ایرانی
- آشنایی با برخی از مهمترین کتیبه های بناها در ایران
- تمرین کتیبه خوانی از روی نمونه های ملموس و عینی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۳۰ درصد		۷۰ درصد	

منابع:

- حبیب الله فضایی، اطلس خط؛ تحقیق در خطوط اسلامی، انتشارات سروش
- رکن الدین همایون فرخ، سهم ایرانیان در پیدایش و آفرینش خط در جهان، انتشارات اساطیر.

باستان‌شناسی فضاهای شهری در دوران اسلامی Archaeology of Urban Structures in the Islamic Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی با الگوها، عناصر شهری و عوامل مؤثر بر شهرسازی در دوران اسلامی؛ آشنایی با عوامل مؤثر بر روند شکل‌گیری و تداوم و تخریب شهرهای اسلامی

سرفصل درس:

- زمینه‌های شکل‌گیری و الگوهای شهرسازی دوران اسلامی (شهرهای نوین، شهرهای تداوم یافته، شهرهای نظامی، شهرهای از پیش طراحی شده، سازمان شهری ارگانیک و ...)
- عوامل مؤثر بر شهرسازی اسلامی (ایدئولوژی و تعالیم اسلامی، برخورد ها و برهم کنش‌های فرهنگی و سیاسی و اجتماعی جوامع اسلامی و غیراسلامی، نبردها و فتوحات اسلامی، بازرگانان مسلمان و غیرمسلمان، توسعه راهها و شهرهای زیارتی، نظام وقف و تأثیر آن بر شهرسازی و معماری اسلامی، قوانین شرعی مرتبط با شهر اسلامی و سازمان حسیه و ...)

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- محسن حبیبی، از شار تا شهر؛ تحلیل تاریخی مفهوم شهر و سیمای کالبدی آن، انتشارات دانشگاه تهران
- هشام جعیت، کوفه؛ پیدایش شهر اسلامی، آستان قدس رضوی
- پیام روشنفکر، وقف و مطالعات شهر اسلامی، شهرداری تهران
- محمد عبدالسلام عثمان، مدینه اسلامی، ترجمه علی چراغی، انتشارات امیرکبیر

باستان سنجی ۲ Archaeometry 2

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: باستان سنجی ۱

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: دارد سمینار: ندارد

هدف درس: باستان سنجی راهبرد تحقیقاتی میان رشته ای است که در اکتشاف، تحلیل و استنباط از داده ها، افق های جدیدی را در تحقیقات گشوده است. مفاهیم و روش های باستان سنجی عموماً برگرفته از علوم تجربی و آزمایشگاهی است و هدف از این درس آشنایی دانشجویان با روش های باستان سنجی است.

سرفصل درس نظری:

- باستان سنجی و علوم تجربی
- نظام های سنجشی
- روش های تحلیل آزمایشگاهی
- روش های شیمیایی آنالیز مواد باستان شناختی، آزمایشگاه تجزیه: تجزیه عناصر بوسیله پیکسی، ایکس آر اف و نوترون اکتیویشن
- تجزیه عناصر:
- مواد معدنی: سفال، فلز، رنگ افسیدین
- مواد حیاتی: استخوان، دندان و سایر بافت های حیاتی

سرفصل درس عملی

- شرکت در فعالیت آزمایشگاهی تجزیه عناصر مواد باستان شناختی شامل:
 - مواد معدنی
 - مواد عالی
 - شرکت در فعالیت آزمایشگاهی پترو گرافی
 - شرکت در فعالیت آزمایشگاهی استخراج DNA باستانی
 - شرکت در فعالیت آزمایشگاهی بیماری شناسی بیماری های باستانی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- بحرالعلومى فرانك، ۱۳۸۴، روش‌های سالیابی در باستان‌شناسی، تهران، سمت.
- ایتل جورج، هریسون و لیمپ، فردریک، ۱۳۹۱، محاسبات رایانه‌ای در باستان‌شناسی، ترجمه کمال الدین نیکنامی و مصطفی ده پهلوان، تهران: دانشگاه تهران.
- ریتز، الیزابت جی و الیزابت س. وینک، ۱۳۹۲، جانور باستان‌شناسی، ترجمه نیکنامی کمال الدین و حسین صبری تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- نیکنامی کمال الدین، ۱۳۹۱، روش‌های پیشرفته آماری در تحلیل داده‌های باستان‌شناختی، تهران، سمت.
- Howell, E. and Vandenabeele, P. (2012). Analytical archaeometry. Cambridge: Royal Society of Chemistry.
- Artioli, G. (2010). Scientific archaeology and cultural heritage. Oxford: Oxford University Press.
- Potts, P.J. and West, M. (2008). Portable X-ray fluorescence spectrometry: capabilities for in situ analysis. Cambridge: Royal Society of Chemistry.
- Pollard, A. M., Batt, C., Stern, B. and Young, S. M. M. (2007). Analytical chemistry in archaeology, Cambridge Manuals in Archaeology. Cambridge: Cambridge University Press.
- Piperno D., Weiss, E., Holst, I., and Nadel, D. (2004). Processing of wild cereal grains in the Upper Palaeolithic revealed by starch grain analysis. Nature, 430, 670-673.
- La Niece, S., Hook, D. and Craddock, P. (eds.). (2007). metals and mines, Studies in archaeometallurgy. London: The British Museum; Archetype Publications.
- Shortland, A. J., Freestone, I. C. and Rehren, T. (eds.). (2009). From mine to microscope: Advances in the study of ancient technology. Oxford: Oxbow Books.
- Craddock, P. and Lang, J. (eds.). (2003). Mining and metal production through the ages. London: the British Museum Press.

روش شناسی باستان‌شناسی ۱: روش‌های میدانی در باستان‌شناسی Archaeological Methodology 1: Field Methods in Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: انتظار می‌رود دانشجویان پس از گذراندن این واحد درسی بتوانند بصورت آمادگی لازم را برای شرکت در برنامه درسی کاوش میدانی دانشگاه شرکت نموده و بتوانند بعنوان عضوی از تیم‌های کاوش باشند.

سرفصل درس نظری:

- مفاهیم نظری کاوش
- طرح تحقیق و روش‌های نمونه برداری
- اصول و مبانی روش‌های بررسی میدانی
- معرفی انواع روش‌های کاوش
- روش‌های کاوش: مفاهیم لایه نگاری
- روش‌های کاوش: سازمان یک تیم کاوش و ابزارهای مورد نیاز
- طبقه بندی رایانه ای داده ها
- اصول و قواعد نقشه برداری و دیجیتالی کردن داده ها
- روش‌های گاهنگاری
- روش انتخاب محل کاوش
- کاوش‌های عمودی، کاوش‌های افقی
- روش‌های حفاظت پس از کاوش

سرفصل درس عملی:

- شرکت در برنامه کاوش میدانی
- شرکت در برنامه بررسیهای میدانی
- شرکت در کارگاه های تحلیل یافته های میدانی
- شرکت در کارگاه های گزارش نویسی فعالیت های میدانی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- هستر، امس آر.، هری جی. شيفر و كنت ل. فدر، ۱۳۹۲، روش های میدانی در باستان شناسی، ترجمه کمال الدین نیکنامی و حسین صبری، تهران، سمت.
- ایتل جورج، هریسون و لیمپ، فردریک، ۱۳۹۱، محاسبات رایانه ای در باستان شناسی، ترجمه کمال الدین نیکنامی و مصطفی ده پهلوان، تهران: دانشگاه تهران.
- جی. ریتز، الیزابت و س. وینگ، الیزابت، ۱۳۹۲، جانور باستان شناسی، ترجمه نیکنامی، کمال الدین و صبری، حسین، تهران، انتشارات دانشگاه تهران
- پتر ال. دروت، ۱۳۹۴، درآمدی بر باستان شناسی میدانی ترجمه حجت دارابی، تهران، انتشارات سمت.
- Barker, P., (1993). Techniques of archaeological excavation (3rd ed.). London: Batsford.

روش شناسی باستان شناسی ۲: مستند سازی مواد باستان شناختی

Archaeological Methodology 2: Documetation of Archaeological Materials

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: عملی

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۲۸ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با شیوه‌های طراحی و طبقه بندی مواد باستان شناختی مانند سفال و ابزارهای سنگی و نظایر آن.

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کارگاه های عملی طبقه بندی علمی سفال و سایر یافته ها
- شرکت در کارگاه های عملی مطالعه بافت فیزیکی و شیمیایی سفال شامل:
- نوع رنگ، نوع پخت، آمیزه، ساختار کوره ها
- شرکت در کارگاه های عملی طراحی فنی ی یافته‌ها (سفال و ابزارهای سنگی)
- استفاده از نرم افزارهای مربوط در طراحی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد		۵۰ درصد	

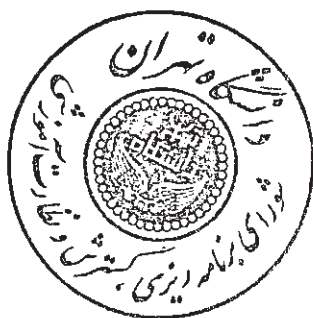
منابع:

- توحیدی، فائق، ۱۳۹۴، فن و هنر سفالگری، تهران: سمت.
- طلایی، حسن، ۱۳۸۷، عصر مفرغ ایران، تهران: سمت.
- طلایی، حسن، ۱۳۸۹، هشت هزار سال سفال ایران، تهران: سمت.
- غیور، رفعت، ۱۳۸۶، نقش هنر سفالگری در چرخه حیات آدمیان، مشهد: راهیان سبز.
- فرانک هول، ۱۳۸۰، «تحلیل ساختار و نقوش سفالهای پیش از تاریخ»، ترجمه کامیار عبدی، مجله باستان شناسی و تاریخ،

ش ۲۸.

- کامبخش فرد، سیف الله، ۱۳۸۹، سفال و سفالگری در ایران: از ابتدای نوسنگی تا دوران معاصر، تهران: ققنوس.

- کریمی، فاطمه و محمدیوسف کیانی، ۱۳۶۴، هنر سفالگری دوره اسلامی ایران، تهران: مرکز باستان‌شناسی.
 - کیان، مریم، ۱۳۸۷، سفال ایران، تهران: دایره.
 - مجیدزاده، یوسف، ۱۳۷۰، «باستان‌شناسی و سفال»، باستان‌شناسی و تاریخ، ش ۱۰، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
 - هرینگ، ارنی، ۱۳۷۶، سفال ایران در دوران اشکانی، ترجمه حمیده چوبک، تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور.
- Cumo Di Caprio, N., (2017). Ceramics in archaeology, from prehistoric to medieval times in Europe and the Mediterranean, ancient craftsmanship and modern laboratory techniques, Roma, L'ERMA, di Breschneider.

روش شناسی باستان شناسی ۳: مستند سازی آثار معماری Archaeological Methodology 3: Documentation of Architectural Remains

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: مستندنگاری و مستندسازی آثار فرهنگی، بویژه آثار معماری یکی از اصلی ترین تخصص های باستان شناسان است که بویژه در مرحله توصیف یافته ها و آثار فرهنگی ضروری است. با توجه به تکرارناپذیر بودن یافته ها و آثار معماری در جریان کاوش های باستان شناسی از یک سو، و از سوی دیگر تاثیر مستندنگاری در روند پژوهش و تحلیل مطالعات باستان شناسانه آثار معماری بر جای مانده از گذشته، اهمیت آن دوچندان می گردد.

آثار و بقایای معماری به صورت بناهای یادمانی، دینی یا غیر دینی شامل مساجد، کاخ ها، مدارس، معابد، آتشکده ها، کاروانسراها، حمام ها، کلیساها، آب انبارها، یخچال ها، پل - بندها و سایر آثار معماری که گاهی این آثار بصورت سالم، نیمه سالم و گاهی بقایای آنها از طریق کاوش های باستان شناختی بدست می آید در زمره مهمترین بقایای میراث فرهنگی بشری است که نقشی شگرفت در شناخت فرهنگ ها و تمدن های انسانی از گذشته های دور تا به امروز دارد. مستندنگاری این آثار و آشنایی با فنون تخصصی ثبت و مستندنگاری آن بصورت نظری و عملی برای باستان شناسان مهمترین هدف این درس است.

سرفصل درس:

نظری

- تعریف مستندنگاری، اصول مستندنگاری، سازمان مستندنگاری، فضای مستندنگاری (زمان، موضوع گرا و ...) چالش ها و نقاط قوت مستندنگاری، اهداف مستندسازی،
- پروژه های باستان شناختی و نقش مستندنگاری در آن، مستندنگاری مواد و یافته ها، مستندنگاری آثار معماری، روند کنترل پروژه در باستان شناسی، و معرفی و شناخت ابزار و وسایل مورد نیاز برای طراحی
- شناخت معماری ایرانی و تزیینات وابسته به آن
- برداشت و انواع آن در آثار معماری، شیوه برداشت، ابزار برداشت معماری، اندازه گیری و شیوه های آن (متری، ابزار ویژه، فتوگرافی، سنجش از دور و ...) روش های برداشت (ساده و سستی، نقشه برداری و ...)
- برداشت از بنا (پیمایشی، خطوط کمکی و هادی، مثلث بندی و ...)
- انواع پلان؛ پلان موقعیت، پلان بام، پلان معکوس، کف و ...، برداشت نما، برداشت گنبد، برداشت طاق، برداشت عناصر و جزئیات،

سرفصل درس عملی:

- شیوه های ارائه، دستی، کامپیوتری، فایل های کامپیوتری و ...

- برداشت پلان در باستان‌شناسی، شیوه کروکی، اندازه‌گیری، طراحی، مقیاس و ... (کار عملی)
- برداشت پلان در ترانسه‌های کاوش (کار عملی)
- شیوه ترسیم تک بعدی، دوبعدی و سه بعدی (پرسپکتیو و ...) (کار عملی)
- آشنایی با نرم افزارهای گرافیکی (اتو کد، فتوشاپ و کرل)
- آموزش CorelDraw (کار عملی)
- آموزش CorelDraw (کار عملی)
- انجام طرح به تعداد حداقل ۸ تکلیف درسی طراحی بصورت دستی، رایپدی و کامپیوتری

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد		۵۰ درصد	

منابع:

- پیر ال. دروت. درآمدی بر باستان‌شناسی میدانی ترجمه حجت دارابی، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۹۴
- تامس آر. هستر، هری جی. شيفر، کنت ل. فدر، روشهای میدانی در باستان‌شناسی، مترجم: دکتر کمال الدین نیکنامی، حسین صبری، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۹۲
- خلیلیان بروجنی، امیرعلی، برداشت از بناهای تاریخی تهران، نقش پرهام، ۱۳۹۴
- خناچی، پیروز و سعید محمود کلایه. اصول و روش‌های مستندسازی و مستندنگاری بناها و محوطه‌های تاریخی. موسسه انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۹۵

روش شناسی باستان شناسی ۴: فعالیت‌های عملی باستان شناختی (کاوش و بررسی) Archaeological Methodology 4: Archaeological Fieldwork Practices (Excavation and Survey)

تعداد واحد: ۲ واحد بررسی میدانی، ۱۲ واحد کاوش

نوع واحد: عملی

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۴۴۸ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: دارد سفر علمی: دارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: بررسی باستان‌شناسی آثار و محوطه‌های تاریخی یکی از اصلی‌ترین شیوه‌های شناخت جوامع بشری است. دستیابی و کسب تجربه دانشجویان بصورت عملی به روش‌های مستندسازی و ثبت آثار باستانی با هدف شناسایی آثار، تهیه نقشه باستان‌شناسی کشور، شناسایی آثار در محدوده طرح‌های عمرانی و توسعه‌ای و یا پاسخ به پرسش‌های علمی مرتبط با باستان‌شناسی از جمله اهداف اصلی آموزش این درس است.

آموزش کاربردی دانشجویان برای انجام پروژه میدانی بررسی و شناسایی آثار باستانی ایران و روش‌های آن. این درس به همراه آموزش میدانی کاوش و در امتداد آن انجام خواهد گرفت. با آموزش این درس یکی از اهداف اصلی آموزش کاربردی باستان‌شناسی برای تربیت کارشناس باستان‌شناس برای نیروی اداری مورد نیاز سازمان‌ها، نهادها، موسسات آموزشی و پژوهشی محقق می‌گردد.

سرفصل درس عملی:

بخش اول- سرفصل درس عملی بررسی:

- انجام بررسی عملی در محوطه‌های باستان شناختی؛
- مستندنگاری بر اساس منابع اسنادی و یافته‌های باستان‌شناختی
- نحوه شکل‌گیری محوطه‌های باستانی
- تئوری‌های باستان‌شناسی پیرامون استقرارهای باستانی
- باستان‌شناسی چشم انداز و محوطه‌های باستانی
- روش‌های میدانی بررسی باستان‌شناسی و انواع آن (بررسی سیستماتیک و روشمند و ...)
- آموزش عملی شیوه ترسیم یا تهیه کروکی، نقشه و تصاویر از محوطه‌های باستانی و آشنایی با ابزارهای مورد نیاز برای ثبت و مستندنگاری (سخت‌افزار و نرم‌افزار)
- آموزش عملی مستندنگاری میدانی مواد فرهنگی بدست آمده از یک محوطه باستانی
- طبقه‌بندی مواد فرهنگی بصورت عملی
- برداشت پلان از آثار بصورت عملی

- تهیه گزارش ثبت آثار بصورت عملی
- شیوه تاریخگذاری مواد حاصل از بررسی باستان‌شناسی
- تجزیه و تحلیل و استدلال محوطه‌های باستانی شناسایی شده
- شیوه ارائه گزارش بررسی و انواع آن
- بخش دوم سرفصل درس کاوش:
- چگونگی طرح پرسش برای کاوش محوطه مورد نظر و انتخاب گمانه ها و ترانسه های کاوش.
- ارائه استراتژی و اهداف کاوش، چگونگی تهیه امکانات مورد نیاز با توجه به اهداف کاوش، تعریف ساختار مدیریت پروژه
- کاوش، تقسیم وظایف و تشریح وظایف فردی و گروهی در طول مدت کاوش.
- آموزش روش های کاوش و مستندنگاری (اصول ثبت و ضبط، گزارش نویسی، عکاسی، پلان برداری و نقشه برداری) در
- حین کاوش به صورت عملی (از ۴۰ تا ۶۰ روز کاری)
- چگونگی بهره گیری از دانش های تکمیلی (انسان شناسی، جانورباستان شناسی، گیاه باستان شناسی، و ...) در حین کاوش.
- ثبت و ضبط، مستندنگاری و گزارش نویسی دقیق یافته های کاوش در پایگاه و آزمایشگاه در هر روز کاری.
- آموزش دانش ها و مهارت های تکمیلی و مورد نیاز در حین کاوش در پایگاه (طراحی و پلان برداری، نقشه برداری، عکاسی، انسان شناسی، جانور باستان شناسی، ریز یافته ها، حفاظت در حین کاوش، اصول نمونه برداری باستان سنجی و ...).

- روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
			۱۰۰ درصد

منابع

- بحر العلومی فرانک، ۱۳۹۲، روش های سالیابی در باستان شناسی، نشر سمت، ویراست دوم.
- دارک کن آر، ۱۳۹۵، مبانی نظری باستان شناسی، ترجمه کامیار عبدی، نشر دانشگاهی، ویراست دوم.
- درودت پیر، ۱۳۹۵، درآمدی بر باستان شناسی میدانی، ترجمه حجت درابی، نشر سمت.
- دفتر فنی معاونت حفظ واحیاء، گروه پژوهش، زمستان ۱۳۷۹ ویژگی های تعیین حریم آثار تاریخی در ایران، مجموعه پژوهش های بنیادی، دفتر فنی، دفتر سوم، زمستان ۱۳۷۹
- شه میرزادی، ملک پیشنهادی برای ترتیب آرشیوی از آثار غیر منقول فرهنگی، در مجله باستان شناسی و تاریخ، سال سوم، شماره دوم، بهار و تابستان ۱۳۶۸

- علیزاده عباس، ۱۳۸۶، تئوری و عمل در باستان شناسی، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- علیزاده، عباس. ۱۳۸۰ تئوری و عمل در باستان شناسی، (با فصل هایی در زیست شناسی تحولی و معرفت شناسی) (تهران، انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور- پژوهشکده باستان شناسی)
- علیزاده، عباس، ۱۳۷۵ روش کاوش در باستان شناسی؛ لایه نگاری، در مجله باستان شناسی و تاریخ، سال دهم، شماره اول، پاییز و زمستان ۱۳۷۴
- کمیته بررسی و تدوین دستورالعمل باستان شناسی پژوهشکده باستان شناسی، ۱۳۸۳ آیین نامه و دستورالعمل های بررسی های باستان شناختی، جلد اول، بررسی و شناسایی آثار باستانی و تاریخی - فرهنگی، (تهران، انتشارات پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی کشور، ۱۳۸۳)
- گریفیتس نیک، آن جنر و ویلسون کریستین، ۱۳۹۵، راهنمای طراحی یافته های باستان شناختی، مترجم فائق توحیدی، نشر سمت.
- مجید زاده، یوسف، ۱۳۷۴ روش کاوش در باستان شناسی، در مجله باستان شناسی و تاریخ، سال هشتم، شماره دوم، بهار و تابستان ۱۳۷۳ و سالهای ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴
- هستر، تامس آر و دیگران، روش های میدانی در باستان شناسی، ترجمه کمال الدین نیکنامی و حسین صبری تهران، سمت ۱۳۹۲
- هستر تامس آر، هری ج شيفر، کنت فدر، ۱۳۹۲، روشهای میدانی در باستان شناسی، مترجمان کمال الدین نیکنامی و حسین صبری، نشر سمت.

- Balme, Jane and Alistair Paterson, 2006, Archaeology in practice: a student guide to archaeological analyses, Blackwell Publishing Ltd.
- Archaeological site manual, museum of London, archaeology service, third edition 1994
- Burke, Heather and Claire Smith. 2004 the Archaeologist's Field Handbook, Heather Burke and Claire Smith
- Hester, Thomas R., Harry J. Shafer and Kenneth L. Feder (1997). Field Methods in Archaeology. Seventh Edition. Mountain View, California: Mayfield Publishing Company.
- Turner, Joe M, " Excavation Systems, Planning, Design, and Safety", New York Chicago San Francisco Lisbon London Madrid Mexico City Milan New Delhi San Juan Seoul Singapore Sydney Toronto.

باستان شناسی ایران در دوران اسلامی ۲

Archaeology of Iran in the Islamic Period 2

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: باستان شناسی ایران در دوران اسلامی ۱

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: در مطالعات باستان شناختی دوران اسلامی به طور عام و دوران اسلامی ایران بطور خاص از دیدگاه گاه نگاری تاکنون غالباً از دوره های تاریخی و آن نیز بیشتر با ارجاع به سلسله های حکومتی تبعیت شده است. امروز با توجه به لزوم اتخاذ رویکردهای روشمند و هدفمند باستان شناختی برای بازشناسی همه جانبه نگر رفتار فرهنگی در بستر طبیعی و تاریخی محیط زیست بشری بازنگری در این نوع دوره بندی صرفاً حکومتی ضروری می نماید. همانگونه که از بین رفتن سلسله ای الزاماً تغییر در رفتار مردم منطقه تحت سلطه آن را در پی ندارد، مناطق همجوار با حکومت‌های مختلف می توانند از نوعی رفتار مشابه فرهنگی پیروی کنند. بعلاوه همین رفتار فرهنگی در مدت طولانی برقراری قدرت یک سلسله می تواند در دوره های مختلف حکومتی همان سلسله و در مناطق تحت سلطه آن دستخوش تغییراتی گردد. زیست بوم و مولفه های جغرافیایی و طبیعی و تاریخی و فرهنگی است که سهمی اساسی در تولید آثار ایفا می کند. از این دیدگاه درک چالش ها و روند تحولات و شناخت تأثیرات و تأثرات فرهنگ های گوناگون در این تمدن در یک طبقه بندی جامع نگر بهتر میسر می شود. بدین ترتیب هدف از این درس شناساندن بستر برهمکنش های زیستی و تأثیر آن در خلق آثار فرهنگی از دوره ای است که قرن چهارم هجری قمری را تا فروپاشی خلافت و دوران پس از آن تا آغاز قرن دهم هجری قمری در بر میگیرد.

سرفصل درس:

- بررسی مساله گاه نگاری در مطالعات باستان شناختی دوران اسلامی و چالش های آن
- آشنایی با جغرافیای طبیعی و تاریخی و پهنه های فرهنگی محیط زیست جهان ایرانی در گستره جهان اسلام و روند تغییر و تحول آن در بازه زمانی مورد نظر
- نقش ایرانیان، شیعیان و ترکان در تحول جوامع زیستی و برآیند آن در جهان اسلام از دیدگاه باستان شناسی در بازه زمانی مورد نظر
- بررسی ساختار و زمینه های شکل گیری آثار و سیر تحول ساخت و عملکرد مواد فرهنگی در بازه زمانی مورد نظر
- تحلیل تطبیقی فناوری تولید و بهره وری و مصرف در بازه زمانی مورد نظر (با تأکید بر موارد خاص در حوزه های مختلف)

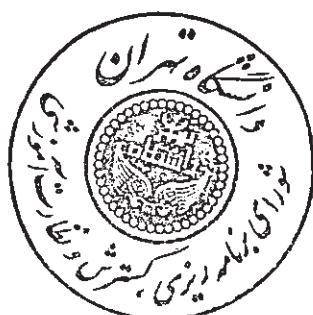
- منبع شناسی و روش شناسی بررسی و تحلیل شواهد فرهنگی در پهنه های زیستی در مطالعات باستان شناختی دوران اسلامی در بازه زمانی مورد نظر
- کاربرد فناوری های نوین در مطالعات باستان شناختی دوران اسلامی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- ایننگهاوزن، ریچارد- گرابار، اولگ، هنر و معماری اسلامی ۱ (۱۲۵۰-۶۵۰)، ترجمه دکتر یعقوب آژند، چاپ یازدهم، تهران، سمت، ۱۳۹۴
- بلر، شیدا- بلوم، جانانان، هنر و معماری اسلامی ۲ (۱۸۰۰-۱۲۵۰)، تهران، سمت، ۱۳۹۱
- بلر، شیدا، بلوم، جانانان. م، هنر و معماری اسلامی، ترجمه اردشیر اشراقی، تهران، سروش، ۱۳۸۱
- فینستر، باربارا، مساجد اولیه ایران از آغاز تا دوره حکومت سلجوقیان، ترجمه فرامرز نجد سمیعی، تهران، پازینه، ۱۳۹۲
- کسایی، نور الله، مدارس نظامیه و تاثیرات علمی و اجتماعی آنها، تهران، موسسه انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۴
- گرابار، اولگ، شکل گیری هنر اسلامی، ترجمه مهدی گلچین عارفی، تهران، فرهنگستان هنر، ۱۳۹۶
- گروه مولفان، مجموعه چند جلدی تاریخ ایران کمبریج، انتشارات امیر کبیر
- ویلبر، دونالد، معماری ایران دوره ایلخانی، ترجمه عبد الله فریار، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۵
- ویلبر، دونالد، باغ های ایرانی و کوشک های آن، ترجمه مهین دخت صبا، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۰
- Cook, M. (ed.) (2010). The New Cambridge History of Islam, 6 Volumes, Cambridge University Press
- Creswell, K.A.C., A Bibliography of Architecture, Arts and Crafts of Islam to 1st January 1960, The American University at Cairo Press, 1961
- Grabar, Oleg, The Mediation of Ornament, Princeton University Press, 1992
- Sinclair, Susan (ed.), Bibliography of Art and Architecture in the Islamic World, 2 Vols., Leiden, Brill, 2012

فناوری در دوران اسلامی Technology in the Islamic Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

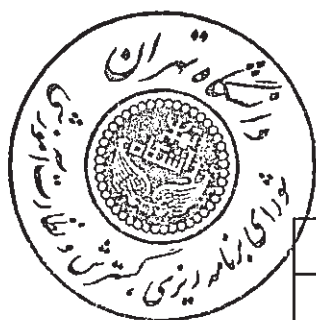
هدف درس: آشنایی با شیوه‌ها و تکنولوژیهای تولید و فرآوری مواد اولیه در دوران اسلامی

سرفصل درس:

- مواد و مصالح مورد نیاز برای معماری و هنرهای دوران اسلامی (انواع سنگها، انواع خاکها، انواع فلزات و آلیاژها، انواع رنگها و ...)
- معادن مهم دوران اسلامی (بر اساس منابع مکتوب تاریخی و یافته‌های باستان‌شناسی)
- شیوه‌های بهره برداری از آب و منابع آبی در دوران اسلامی، ذخیره آب و پل سازی و سدسازی
- شیوه‌های کشاورزی و بهره برداری از زمین در دوران اسلامی
- شیوه‌های تهیه رنگینه‌ها و رنگزاهای طبیعی و معدنی در دوران اسلامی
- شیوه‌های ریسندگی و بافندگی و تهیه منسوجات و انواع فرشها در دوران اسلامی
- شیوه‌های گرمایش و سرمایش (تهویه) در معماری اسلامی و شیوه‌های تأمین نور در معماری اسلامی
- شیوه‌های ساخت طاق و گنبد و ستون و ... در معماری اسلامی و رعایت اصول استاتیکی و دینامیکی ساختمان
- شیوه‌ها و ابزارهای تراش شیشه، حکاکی چوب، سنگهای زینتی، فلز
- سلاحها و ابزار جنگی
- شیوه‌های فرآوری مواد خوراکی، تقطیر، روغن کشی، عصاره کشی و ...

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- حسین زمرشیدی، معماری ایران؛ مصالح شناسی سنتی
- شماره‌های ۲۰ و ۲۴ مجله اثر با عنوان چفدها و قوسها و گنبدها در معماری
- احمدیوسف حسن و دانالد هیل، تاریخ مصور تکنولوژی اسلامی، ترجمه نادر موقیان، انتشارات علمی و فرهنگی

حفاظت و مرمت مواد و آثار باستان شناختی

Conservation and Restoration of Archaeological Remains

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با آفات تهدید کننده آثار غیر منقول فرهنگی و بناهای تاریخی و نیز روشهای حفاظت و مرمت اینگونه آثار

سرفصل درس نظری:

- مبانی نظری و تاریخچه مرمت
- آشنایی با پشتوانه‌های حقوقی حفاظت از اثار: ۱- مجموعه قوانین، مقررات، آئین نامه‌های حفاظت از موارث فرهنگی غیر منقول
- تاریخچه حفاظت از آثار تاریخی- فرهنگی
- آشنایی با مراحل قانونی ثبت اثار در فهرست اثار ملی و وظایف باستان شناسان در این زمینه
- چگونگی تعیین حریم تپه‌ها و محوطه‌های باستانی (ماقبل تاریخ، تاریخی و اسلامی) در جهت حفاظت از آنها
- چگونگی تعیین حریم بناهای منفرد (کاروانسراها، قلعه‌ها، پل‌ها، آتشگاهها و ...)، باغات تاریخی، نقوش برجسته‌ها، سنگ نگاره‌ها و سایر محوطه‌های باستانی در جهت حفاظت از آنها.
- آشنایی با حفاظت از اثار غیر منقول مکشوفه از حفريات باستان شناسانه
- شناخت علل تخریب اثار غیر منقول (طبیعی و مصنوعی، فیزیکی و شیمیایی، عمدی و سهوی، و ...)، با توجه به نوع مصالح معماری، وضعیت خاک، شرایط محیطی و ...
- روشهای فنی حفاظت و پیشگیری از تخریب آثار
- روشهای فنی مرمت اثار

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کارگاه‌های حفاظت و مرمت آثار و اشیاء تاریخی فرهنگی
- شرکت در کارگاه‌های روشهای فنی حفاظت و پیشگیری از تخریب آثار
- شرکت در کارگاه‌های روشهای فنی مرمت اثار
- بررسی میدانی عوامل طبیعی و انسانی تخریب آثار

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- صمدی رندی، یونس، ۱۳۶۸، مجموعه قوانین، مقررات، آئین نامه ها، بخشنامه ها و معاهدات میراث فرهنگی، تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور
- صمدی رندی، یونس، ۱۳۸۲، میراث فرهنگی در حقوق داخلی و بین المللی، تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور
- فلامکی، محمدمنصور، ۱۳۸۲، منشور آتن، تهران: نشر فضا
- فلامکی، محمدمنصور، ۱۳۸۴، "سیری در تجارب مرمت شهری" از ونیز تا شیراز، تهران: نشر فضا
- فلامکی، محمدمنصور، ۱۳۸۴، باز زنده سازی بناها و شهرهای تاریخی، تهران: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران
- فلامکی، محمدمنصور، ۱۳۸۷، تکنولوژی مرمت معماری، تهران: نشر فضا
- فلامکی، محمدمنصور، ۱۳۸۶، نوسازی و بهسازی شهری، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.
- فلامکی، محمدمنصور، ۱۳۸۴، "سیری در تجارب مرمت شهری" از ونیز تا شیراز، تهران: نشر فضا
- پرایس، نیکلاس استلی، حفاظت و مرمت در کاوش های باستان شناسی؛ ترجمه میرمحسن موسوی؛ تهران: انتشارات دانشگاه هنر
- پور جعفر، محمد رضا، ۱۳۸۸، مبانی بهسازی و نوسازی بافت قدیم شهرها، تهران: انتشارات پیام
- وارن، جان، ۱۳۸۷، حفاظت سازه های گلین، مترجم: مهرداد وحدتی، تهران: انتشارات رسانه پرداز
- براندی، سزاره، ۱۳۸۴، تئوری مرمت، ترجمه پیروز حناچی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- یو کایو کیلتو، راهنمای مدیریت برای محوطه های میراث جهانی، ترجمه پیروز حناچی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- پرایس، نیکلاس استلی، حفاظت و مرمت در کاوش های باستان شناسی، ترجمه میرمحسن موسوی، تهران: انتشارات دانشگاه هنر
- رضازاده اردبیلی، مجتبی، مرمت آثار معماری: شناخت، آسیب شناسی، فن شناسی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- مجبلی، محمد حسن، دوازده درس مرمت، تهران: انتشارات وزارت مسکن و شهرسازی.
- زمرشیدی، حسین، مصالح شناسی سنتی، تهران: انتشارات زمرد.
- بزرگمهری، زهره، مصالح ساختمانی (آژند، اندود، آمون در بناهای کهن ایران)، تهران: انتشارات سازمان میراث فرهنگی.

نسخه پردازی و هنر کتاب آرایی Codicology and Art of Manuscript Designing

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیش نیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: منطقه فرهنگ خیز و تمدن ساز آسیای غربی بطور عام و حوزه فرهنگی و تمدنی ایران و بین النهرین خاستگاه ابداع خط و میراث دار فرهنگ غنی نوشتار است. کتابت و انواع میراث مکتوب بازمانده که در پاسخ به نیازهای مادی و معنوی جوامع انسانی در طول حیات تاریخی این سرزمین بر محمل هایی از مواد و جنس های مختلف و متنوع رقم خورده اند پیشینه بس غنی نوشتار و تحول شگرف خط و زبان را که ابزار انتقال اندیشه مردمان این منطقه بوده و هست آشکار می کند .

بررسی پیشینه فرهنگ نوشتار و سیر تحول پردازش رسانه های در اختیار آن و در نهایت درک روند تحول تاریخی و فرهنگی انواع آثار مکتوب و نسخ خطی در بستر جغرافیایی و مکانی گسترده سرزمین و شناسایی فرآیند مرتبط با چرخه تولید تا توزیع و مورد استفاده نوشته ها در تمامی وجوه آن از یک سو، و شناخت سیر تحول در پردازش محتوایی و شکلی نوشته ها که به درک بهتر تنوع و تکثر مواد مکتوب و ریشه یابی و طبقه بندی آنها به عنوان سند تاریخی می انجامد از سوی دیگر از اهداف این درس است .

سرفصل درس:

- آشنایی با مفاهیم و تعاریف و روش شناسی متن پژوهی، نسخه پژوهی، نسخه پردازی و کتاب آرایی
- پیشینه خط و کتابت در ایران و بین النهرین و بررسی و طبقه بندی محتوایی متون کهن
- آشنایی با سیر تحول تاریخی رویکرد جوامع به نوشتار برای برآوردن نیاز مادی و معنوی در حوزه های مختلف زیستی بر اساس شواهد مکتوب کهن
- طبقه بندی انواع نوشتار و خط و زبان و عناصر مرتبط با آن
- آشنایی با چرخه تولید، نشر و توزیع و مصرف و کاربرد نسخ در جوانب مختلف آن (از دیدگاه جغرافیایی، مکانی، انسانی، علمی و فنی، مواد و مصالح، ابزار و وسایل و ادوات و موارد دیگر مرتبط
- ارتباط متن و تصویر و سیر تحول تاریخی آن
- مفاخر و مشاهیر و حوزه های مختلف تولید و نشر آثار
- جایگاه فرهنگ مکتوب در زمینه های مختلف دینی، سیاسی، اقتصادی، علمی، اجتماعی و فرهنگی
- جایگاه میراث مکتوب در مطالعات باستان شناختی و اهمیت بررسی روشمند و هدفمند میراث مکتوب و مصور

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- اشرفی، م.م.، همگامی نقاشی با ادبیات در ایران، ترجمه روین پاکباز، تهران، نوبهار، ۱۳۶۷
- جعفری خان، پاپروس ها (صورت حسابها، نامه ها و اسناد)، ترجمه مهرناز نصریه، تهران، کارنگ، ۱۳۸۸
- حافظیان بابلی، ابوالفضل (به کوشش)، نسخه پژوهی، دفتر دوم، تهران، کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴
- دروش، فرانسوا، قرآن های عصر اموی، مقدمه ای در باب کهن ترین مصاحف، تهران، هرمس، ۱۳۹۵
- مایل هروی، نجیب، تاریخ نسخه پردازی و تصحیح انتقادی نسخه های خطی، تهران، کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۰
- هاشمی میناباد، حسن، واژه نامه نسخه شناسی و کتاب پردازی، مجموعه تحقیقات نسخه شناسی ۲، تهران، کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴
- ریشار، فرانسیس، کتاب ایرانی، ترجمه ع. روحبخشان، تهران، میراث مکتوب، ۱۳۸۵
- قلیچ خانی، حمید رضا، رسالاتی در خوشنویسی و هنرهای وابسته، تهران، روزنه، ۱۳۷۳
- پورتر، ابو، آداب و فنون نقاشی و کتاب آرایی، ترجمه زینب رجبی، تهران، فرهنگستان هنر، ۱۳۹۳
- بیانی، مهدی، احوال و آثار خوشنویسان، دو جلد، تهران، انتشارات علمی، بی تا
- قاضی احمد قمی، گلستان هنر، تهران، کتابخانه منوچهری، ۱۳۶۶
- فضایی، حبیب الله، اطلس خط، اصفهان، انجمن آثار ملی اصفهان، ۱۳۵۰
- جعفریان، رسول، مطلبی کاشانی، نادر، پوست نوشته های قرآنی یزد، بازمانده از حدود سده سوم و چهارم هجری قمری) یافت شده در یزد)، قم، ۱۳۹۲
- قلیچ خانی، حمیدرضا، درآمدی بر خوشنویسی ایرانی، تهران، فرهنگ معاصر، ۱۳۹۲
- مجله نامه بهارستان، دوره اول
- مجله پژوهش های نسخه شناسی

- Blair, S. (2006). Islamic Calligraphy. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Blair, S. (1998). Islamic Inscriptions. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Bloom, J. M. (2001). Paper Before Print, the History and Impact of Paper in the Islamic World. New Haven and London: Yale University Press.
- Déroche, F. (2000). Manuel de codicologie des manuscrits en écriture arabe. Paris: Bibliothèque Nationale de France.
- Finkel, I. and Taylor, J. (2014). Cuneiform. London: British Museum Press.
- Réunion des musées nationaux (1982). Naissance de l'écriture. Paris.

باستان شناسی ایران در دوران اسلامی ۳ Archaeology of Iran in the Islamic Period 3

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی

پیشنیاز: باستان شناسی ایران در دوران اسلامی ۲

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: مطالعه و بررسی معماری، هنرها و صنایع ایران از عهد صفوی تا عهد پهلوی

سرفصل درس:

- جهان مقارن با ظهور صفویان با تکیه بر تحولات اروپای بعد از رنسانس
- بررسی تحولات و رویدادهای ملی مقارن با ظهور صفویان (زمینه‌های ظهور صفویان)
- مکاتب معماری عصر صفویان (آشنایی با نمونه‌های برجای مانده، ویژگی‌ها و سبکهای معمارانه).
- تحولات شهرهای ایران در راهبرد ملی صفویان
- شبکه‌های ارتباطی و تاسیسات راهداری عصر صفوی
- نقش وقف در شکل یابی فضاهای عام المنفعه در ایران عصر صفوی
- آشنایی با مکاتب نگارگری، نگاره‌ها و نگارگران شهیر عصر صفویان
- آشنایی با صنایع فلزی ایران در عصر صفوی
- آشنایی با صنعت نساجی و قالی بافی ایران در عصر صفوی
- آشنایی با صنایع سفالی ایران در عصر صفوی
- بررسی تاثیر و تاثرات فرهنگی ارتباط با غرب با تکیه بر شواهد ملموس فرهنگی بر جای مانده از عصر صفویان
- معماری، شهرسازی و هنرهای ایران در عصر افشاریه
- معماری، شهرسازی و هنرهای ایران در عصر زندیان
- معماری، شهرسازی و هنرهای ایران در عصر قاجار

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

-- کیانی، محمد یوسف، ۱۳۷۹، معماری ایران دوره اسلامی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)
- کیانی، محمد یوسف، ۱۳۷۴، تاریخ هنر معماری ایران در دوره اسلامی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)

- سیوری، راجر، ۱۳۶۳، ایران عصر صفوی، ترجمه احمد صبا، تهران: انتشارات کتاب تهران
- کیانی، محمد یوسف، ولفرام کلایس، ۱۳۷۳، کاروانسراهای ایران، تهران: انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور
- افشار مهاجر، کامران، هنرمند ایرانی و مدرنیسم، دانشگاه هنر تهران، ۱۳۸۴
- جی دوری، کارل، هنر اسلامی، ترجمه رضا بصیری، یساولی، ۱۳۶۳
- جناب، بیژن، نگاهی به صنایع دستی ایران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - بی تا
- آرنولد، تامس، سیر و صور نقاشی ایران، ترجمه یعقوب آژند، نشر مولی، بی تا
- بنیون، لورنس، سیر تاریخ نقاشی ایرانی، ترجمه محمد ایرانمنش، امیرکبیر
- طه‌پوری، دلشاد، هنر خاتم سازی در ایران، صدا و سیما، ۱۳۶۵
- طبیبی، حشمت الله، صنایع خانگی در ایران، دانشگاه تهران
- سیف، هادی، نقاشی قهوه خانه ای، سازمان میراث فرهنگی
- ای وولف - هانس، صنایع دستی کهن ایران، ترجمه سیروس ابراهیم زاده، نشر انقلاب اسلامی، ۱۳۷۲
- Savory, R. M. (1980). Iran under the Safavids. Cambridge: Cambridge University Press.
- Savory, R. M. (1987). Studies on the History of Safavid Iran. London: Variorum Reprints.

سرفصل دروس اختیاری

عکاسی برای باستان‌شناسی Photography for Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: عملی

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۶۴ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: در اواسط قرن بیستم همراه با پیشرفت عکاسی و اهمیت یافتن مستندنگاری آثار و مواد فرهنگی روز به روز به ضرورت عکاسی در کاوش‌های باستان‌شناسی و مرمت بناهای تاریخی افزود. مستند نگاری دقیق در مراحل کاوش محوطه‌های باستانی یکی از امور بسیار مهم و حیاتی است که باید باستان‌شناسان به خوبی از عهده آن برآیند. از دیرباز تا کنون به کارگیری عکاس متخصص یا باستان‌شناسی که تخصص لازم در عکاسی را داشته باشد در هیأت‌های باستان‌شناسی و موزه‌ها مرسوم بوده است. در این واحد درسی تلاش می‌شود دانشجویان به صورت تئوری و عملی (خارج از موزه و سایت باستانی) آگاهی کافی از تکنیک‌ها و روش‌های صحیح عکاسی در باستان‌شناسی را دریابند. بی‌شک همه اذعان دارند که کاوش یک محوطه تاریخی برابر با ویرانی تمام بخش‌های کاوش شده برای همیشه است. تنها عملی که می‌تواند جزئیات و اجزاء یک محوطه کاوش شده را برای همیشه در ذهن ما و مقابل دیدگان ما نگه دارد ثبت اوضاع و شرایط پیش و حین کاوش با عکاسی است. شاید هیچ فنی مانند عکاسی در ثبت چنین مدارک ارزشمندی موفق و توانمند عمل نکرده است. طراحی یک اثر، یک ترانشه، یک بافت و ... اقدام مفیدی است ولی طراحی هم با نقص‌هایی مواجه است که آن نقص‌ها در عکس دیده نمی‌شود. تنها حالتی که می‌تواند جزء معایب عکس و عکسبرداری از بافت‌های یک محوطه باشد عدم رعایت و آگاهی از اصول و فنون پیچیده عکاسی برای تهیه یک عکس یا عکس‌هایی از یافته‌های باستان‌شناسی است که در این واحد درسی سعی می‌شود این اصول و معیارها به خوبی با دوربین‌های حرفه‌ای آموزش داده شود.

سرفصل درس عملی:

شرکت در کارگاه‌های عملی آموزش عکاسی باستان‌شناسی شامل:

- آشنایی با دوربین، لنزها، فیلترها و لوازم جانبی
- پلان برداری برش عمودی
- چگونگی ثبت و ضبط پلان‌های محوطه‌های گورستان‌ها
- چگونگی ثبت و ضبط پلان‌های محوطه‌های مسکونی
- لزوم استفاده فنی از اشل و ژالن و جهت نما
- کاربرد زوایای مختلف نورپردازی از نماهای مختلف

- آشنایی کلی با نرم افزارهای گوناگون جهت اصلاح عکس
- چگونگی استفاده از ابزارهای اصلاح رنگ و نور
- اشل گذاری دیجیتال و زیر نویس کردن اشیاء
- شیوه‌های عکسبرداری هوایی در بررسی‌ها و کاوش‌های باستان‌شناسی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد		۵۰ درصد	

منابع:

- حسین طهرانی ندا، عکاسی در باستان‌شناسی و نگاهی به عکاسی مردم نگاری، پازینه، ۱۳۹۴.
- غفوری محمد، آموزش عکاسی، شرکت چاپ و نشر کتب درسی، ۱۳۹۱.
- پرکل دیوید، ترکیب بندی در عکاسی، ترجمه اسماعیل عباسی، احسان قنبری فرد، زبان تصویر (کتاب پرگار)، ۱۳۹۳
- کاکاوند رامین، نورپردازی حرفه ای در عکاسی، ناشر شخصی، ۱۳۹۴.

بیزانس Byzantium

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: با تقسیم امپراطوری روم در سال ۳۹۵ میلادی به دو بخش روم غربی و روم شرقی و با فروپاشی بخش غربی در سال ۴۷۶ روم شرقی تحت عنوان امپراطوری بیزانس در پهنه جغرافیایی حوزه مدیترانه و شرق باستان تا قرن‌ها پس از آن و تا سال ۱۴۵۳ با پایتختی قسطنطنیه و در تعامل و تقابل با جوامع زیستی و حکومت‌های این بخش کهن از جهان، تاثیر و تاثرات چند سويه ای را در جغرافیای طبیعی و تاریخی و پهنه‌های فرهنگی این دیار کهن رقم زد.

با توجه به حضور دو قدرت بزرگ ساسانی و بیزانسی در این بخش از جهان و بخصوص در آستانه ورود اسلام به این منطقه، بررسی روند تاثیر و تاثرات فرهنگی در پهنه‌های زیستی بر اساس شواهد باستان‌شناختی و میراث مکتوب بازمانده در قلب مناطقی که به اسلام می‌گروید و همچنان تاکنون بخش مهم از جهان اسلام بشمار می‌آید از اهداف این درس است.

سرفصل درس:

- شکل‌گیری امپراطوری بیزانس و روند تاریخی استقرار در گستره جغرافیایی مدیترانه شرقی و شرق باستان
- جغرافیای طبیعی و اداری بیزانس
- مناطق درگیر و پهنه‌های فرهنگی: شبه جزیره بالکان، آسیای صغیر، بین‌النهرین، شام و فلسطین، مصر و لیبی
- ساختار حکومتی، اجتماعی، اداری، اقتصادی و فرهنگی امپراطوری بیزانس
- بیزانس و جنگ‌های صلیبی
- تاثیر و تاثرات متقابل ادیان، فرهنگ‌ها و تمدن‌های کهن منطقه
- نقش ایران در حوزه قفقاز
- روابط تجاری و بهره‌وری از زمین
- شبکه‌های ارتباطی
- عمران و شهرسازی
- علوم و فنون، و فرآیند انتقال دانش
- منبع‌شناسی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- Harris, J. (2011). Constantinople, Capital of Byzantium, Continuum.
- Runciman, S. (1990). The Fall of Constantinople. Canto.
- Hatlie, P.(2007). The Monks and Monasteries of Constantinople, ca. 350-850. CUP.
- Young, G. (1992). Constantinople, Barnes and Noble. New York.
- Maclagen, M. (1968). The City of Constantinople. Thames and Hudson.
- Mango, C. (ed.). (2002). The Oxford History of Byzantium. Oxford.

رنسانس Renaissance

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

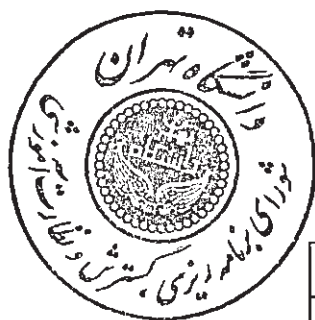
هدف درس: رنسانس دوره ای از تاریخ اروپاست که از قرن ۱۴ میلادی آغاز شده و در قرن ۱۷ میلادی به پایان میرسد. از این دوره بویژه به عنوان پلی بین قرون وسطا و دوره مدرن یاد میکنند. با این حال رنسانس بیش از آنکه دوره ای انتقالی در گاه نگاری تاریخ سیاسی و اجتماعی باشد، مجموعه ای از پدیده‌های فرهنگی است که به موازات ساختارهای اجتماعی قالب در قرون وسطا و دوره مدرن متقدم حیات روزمره و علمی در اروپا را شکل میداد. مجموعه ای از تحولات که هسته اصلی آن را تفکر اومانیستی و بویژه کهن گرایی (با تمرکز در قرن ۱۲ بر زبان لاتین و سپس از قرن ۱۴ میلادی بر هنر و فرهنگ رمی) در طی چند قرن سرتاسر اروپا را در نوردید و بر دید به جهان هستی و گفتمان مذهبی و علمی تأثیری عمیق گذارد. دانشجو در انتهای سلسله جلسات باید ساختارهای کلی تعریف کننده رنسانس در اروپا را شناخته و از جریانهای فکری و مکاتب هنری آن آگاهی یابد.

سرفصل درس:

- مفهوم نوزایی و جایگاه آن در دگردیسی‌های فرهنگی
- تاریخ سیاسی اروپا از قرن ۱۴ تا ۱۷ میلادی
- تفکر مکتبی در قرون وسطا
- اندلس، جنگ‌های صلیبی و تأثیر ترجمه آثار نویسندگان مسلمان در بازیابی آثار ارسطو و افلاطون
- رنسانس ادبی ایتالیا
- مکتب‌های هنری رنسانس
- اسکولاستیزم، نوافلاطونی‌گری و بازشناسایی ارسطو
- تفکر تفسیری رنسانس در مقابل تفکر توصیفی دوره مدرن: تحشیه نویسی بر آثار نویسندگان کلاسیک
- طبیعیات، الهیات و تاریخ در فرهنگ رنسانس
- رویکردهای اصلی تاریخی و فرهنگی در مطالعه رنسانس اروپا

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
.		۱۰۰ درصد	

منابع:

- Burckhardt, J. (1958 [1860]). The Civilization of the Renaissance in Italy. London: Harper and Row.
- Davis, R. C. (2011). Renaissance People: Lives that Shaped the Modern Age. Los Angeles: The J. Paul Getty Museum.
- Dear, P. (2001). Revolutionizing the Sciences: European Knowledge and Its Ambitions, 1500–1700. Princeton: Princeton University Press.
- Ferguson, W. K. (1962). Europe in Transition, 1300–1500. Boston: Houghton Mifflin.
- Hall, M. B. (1994 [1962]). The Scientific Renaissance, 1450–1630. New York: Dover Publications.
- Paoletti, J. T. and Radke, G. M. (2005). Art in Renaissance Italy. London: Laurence King.
- Potter, G. R. (1957). The New Cambridge Modern History: Volume 1: The Renaissance, 1493–1520. Cambridge: Cambridge University Press.
- Reynolds, L. D. and Wilson, N. (1974). Scribes and Scholars: A guide to the transmission of Greek and Latin Literature. Oxford: Clarendon Press.

باستان‌شناسی پارینه سنگی ایران Palaeolithic Archaeology of Iran

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

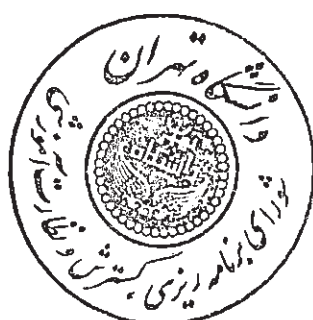
تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با قدیمی ترین ساکنان فلات ایران

سرفصل درس:

- نظریات مربوط به پارینه سنگی
- پارینه سنگی ایران و دوره‌های آن:
- پارینه سنگی قدیم (تحتانی)
- پارینه سنگی میانی
- پارینه سنگی جدید (فوقانی)
- پارینه سنگی دوره فرا پارینه سنگی
- انسان شناسی دوره‌های پارینه سنگی
- مکان‌های مهم کشف آثار پارینه سنگی در ایران
- تکنولوژی ابزارهای سنگی دوره‌های پارینه سنگی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- صادق ملک شهمیرزادی، ایران در پیش از تاریخ ایران، تهران؛ انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور، ۱۳۹۱
- Smith, P. E. L. (1986). Palaeolithic Archaeology in Iran. Philadelphia.
- Sadek-Kooros, H. (1974). Palaeolithic Cultures in Iran. In F. Bagherzadeh, Proceedings of the IIInd Annual Symposium on Archaeological Research in Iran, Tehran. Tehran, 53-65.
- Dibble E. and Dibble, H. L. (eds.). (1993). The Paleolithic Prehistory of the Zagros-Taurus, Philadelphia.
- Minzoni-Deroche. (1993). Middle and Upper Paleolithic in the Taurus-Zagros Region. in Olszewski and Dibble (eds.). 147-58.

- Flannery, K. V. (1996) .Origins and Ecological Effects of Early Domestication in Iran and the Near East. In P. J. Ucko, The Domestication of Plants and Animals. London, 73-100.
- Dibble, H. L. and Bar-Yosef ,O. (1995). The Definition and Interpretation of Levallois Technology. Madison: Wis.
- Bar-Yosef, O. (1998). On the Nature of Transitions: The Middle to Upper Palaeolithic and the Neolithic Revolution. Cambridge Archaeological Journal, 8, 141-63.

فرهنگ و تمدن ایران باستان Culture and Civilization of Ancient Iran

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آنچه تاریخ و آثار فرهنگی ایران را در طول تاریخ شکل داده، منبعث از فرهنگ مردمان این سرزمین بوده است. فرهنگ ایران باستان گستره وسیعی از هنجارها، رفتارها و باورهای مردم را شامل می‌شود که آثار و نشانه‌های آن را می‌توان در شئون مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع گذشته بررسی نمود. با این رویکرد در درس فرهنگ ایران باستان به مرور اعتقادات، آیین‌ها، ادبیات، سازمان‌های اجتماعی و سیاسی، تعاملات فرهنگی و اندیشه سیاسی حاکمان و مردمان ایران در دوران تاریخی پرداخته می‌شود. بنابراین، اهداف تدریس واحد درسی مبانی فرهنگ و تمدن ایران دوران باستان به شرح ذیل می‌باشد:

- آشنایی دانشجویان با سیر تحول فرهنگ ایران باستان
- شناخت ویژگی‌های جامعه ایران در دوران تاریخی
- شناخت باورهای اعتقادی و اساطیری ایرانیان
- بررسی تأثیر اندیشه و فرهنگ ایران باستان بر مواد فرهنگی
- شناخت تعامل فرهنگ ایران باستان با سازمان‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی

سرفصل درس:

- تعریف فرهنگ و تمدن
- جغرافیای فلات ایران
- تعامل تاریخ و جغرافیا و عوامل مؤثر بر شکل‌گیری فرهنگ و تمدن در ایران
- آغاز دوران تاریخی در ایران
- فرهنگ معماری مادها
- اعتقادات و باورهای دینی مادها بر اساس شواهد فرهنگی
- هخامنشیان و میراث مادها
- فرهنگ سیاسی و سازمان‌داری هخامنشیان
- خط، زبان و ادبیات در دوره هخامنشی

- ورود فرهنگ هلنی به ایران
- تعامل فرهنگ هلنی و فرهنگ ایرانی در دوره اشکانی
- شرایط اجتماعی در دوره اشکانی
- شیوه‌های تولید اقتصادی در دوره اشکانی
- تجدید حیات هنر و فرهنگ ایران در دوره ساسانی
- جامعه و سیاست در دوره ساسانی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- ویسهورفر، یوزف، ۱۳۸۰، ایران باستان، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران: ققنوس.
- ایناستراتسیف، کانستانتین، ۱۳۸۴، تحقیقاتی درباره ساسانیان، ترجمه کاظم کاظم زاده، تهران: علمی و فرهنگی.
- بروسیوس، ماریا، ۱۳۹۰، ایرانیان عصر باستان، ترجمه هایده مشایخ، تهران: هرمس.
- بهار، مهرداد، ۱۳۸۹، پژوهشی در اساطیر ایران، تهران: آگه.
- بویس، مری، ۱۳۹۱، زردشتیان، ترجمه عسگر بهرامی، تهران: ققنوس.
- تفضلی، احمد، ۱۳۷۶، تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام، تهران: سخن.
- دریایی، تورج، ۱۳۸۷، تاریخ و فرهنگ ساسانی، ترجمه مهرداد قدرت دیزجی، تهران: ققنوس.
- سرخوش کرتیس، وستا و سارا استوارت، ۱۳۹۲، ساسانیان، ترجمه کاظم فیروزمند، تهران: نشر مرکز.
- فهد، توفیق و دیگران، ۱۳۸۷، آتش در خاور نزدیک باستان، تهران: نشر ماهی.
- کرتیس، جان، ۱۳۸۹، بین النهرین و ایران در دوران اشکانی و ساسانی: واژنش و باززایی در حدود ۲۳۸ ق.م - ۶۴۲ م، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت.
- کیان راد، حسین، ۱۳۸۵، جامعه و اقتصاد عصر ساسانی، تهران: سخن.
- نیولی، گاردو، ۱۳۸۷، آرمان ایران، ترجمه سید منصور سید سجادی، تهران: پیشین پژوه.
- نیولی، گاردو، ۱۳۸۸، از زردشت تا مانی، ترجمه آرزو رسولی طالقانی، تهران: ماهی.
- هرمان، جورجینا، ۱۳۷۳، تجدید حیات هنر و تمدن در ایران باستان، ترجمه مهرداد وحدتی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

باستان‌شناسی ادراکی Cognitive Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: دارد سمینار: ندارد

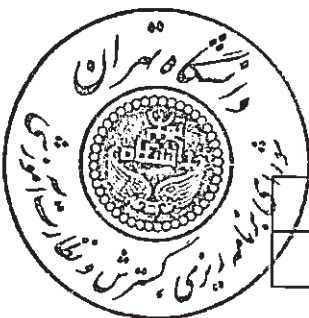
هدف درس: باستان‌شناسی ادراکی عبارت است از مطالعه تمامی جنبه‌های فرهنگ‌های باستانی که زائیده ذهن انسان است، مقولاتی چون گیتی‌شناسی، مذهب، ایدئولوژی، نقش‌نگاری (شیوه‌هایی که جنبه‌های مختلف جهان، مسائل فوق طبیعی، یا ارزش‌های انسانی در هنرها را به نمایش در می‌آیند) و تمامی دیگر شکل‌هایی که هنجارهای دینی و نمادین انسان در مدارک باستان‌شناختی بر جای می‌ماند. هدف از این درس آشنایی دانشجویان با یکی از شاخه‌های جدید باستان‌شناسی است که سعی می‌کند تا اندیشه‌های جوامع باستان را بر اساس مواد فرهنگی بجای مانده را مورد مطالعه قرار دهد.

سرفصل درس:

- تعریف، ضرورت و اهمیت آشنایی با باستان‌شناسی ادراکی
- گستره فعالیت‌ها، هدف و روش در باستان‌شناسی ادراکی
- بقایای باستان‌شناختی و رابطه آن با الگوهای ادراکی
- استفاده از رهیافت‌های ادراکی در بازسازی مواد باستان‌شناختی با کاربرد آیینی و مواد ادراکی و ذهنی
- مطالعه و بازسازی گیتی‌شناسی، مذهب، ایدئولوژی، نقش‌نگاری و دیگر زائیده‌های ذهن انسان در دوران مختلف بر اساس مواد باستان‌شناسی
- دیدگاه‌های انتقادی درباره باستان‌شناسی ادراکی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- فلنری، کنت، مارکوس، جویس، ۱۳۷۹، باستان‌شناسی ادراکی، ترجمه کامیار عیدی، در باستان‌شناسی نظری، به کوشش شهرام زارع، تهران: نشر مولف، ۹۵-۱۲۰.
- ملاصالحی، حکمت‌اله، یداللهی، سیما، ۱۳۸۸، تاملی در شاخص سبک و نماد در مطالعه شواهد باستان‌شناختی و نقش آنها در میزان دسترسی به حوزه ادراکات گذشته، مطالعات باستان‌شناسی ۱: ۱۸۵-۱۹۸.

- Renfrew, C. and Zubrow, E. B. W. (Eds.). (1994). The Ancient Mind: Elements of Cognitive Archaeology. Cambridge University Press. Cambridge and New Yourk.
- Renfrew, C., Peebles, C. S., Hodder, I., Bender, B., Flannery, K. V., and Marcus, J. (1993). What is cognitive archaeology. Cambridge Archaeological Journal, 3, 247-270.
- Spiller, F. (2003). Task Analysis Throudh Cognitive Archaeology. In Laurence Eylbaum Associates, diaper and N. Stanton, The Hand Book Task Analysis for HCI, EDS. press Sep.

مبانی فرهنگ و تمدن اسلامی Basics of the Islamic Culture and Civilization

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: فرهنگ اسلامی از ابتدای پدیدآیی آئین اسلام و با توجه به شرایط فرهنگی خاص خود دائما در تطور و دگرگونی بوده، امری که به نوبه بر بسیاری از فرهنگ‌های محلی و وجوه حیات هسته‌های غیرمسلمان جامعه اسلامی تاثیر گذاشته است. هدف از این آدرس آشناسازی دانشجو با رویکردهای مطالعاتی و چهارچوب‌های معرف فرهنگ و تمدن اسلامی است. از آنجا که هر دو کلیدواژه فرهنگ و تمدن نیازمند واشکافی و تعمیق هستند، مطالعه شاخصه‌های برون‌ی فرهنگ اسلامی نیازمند بررسی و شناخت عوامل ساختاری شکل دهنده به آنها و بویژه نقش رویکردهای مطالعاتی نوین در گزینش این شاخصه هاست.

سرفصل درس:

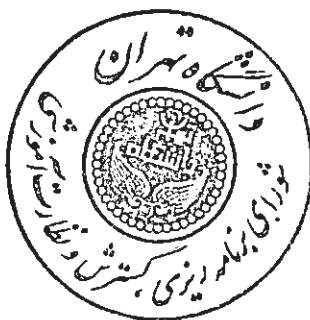
- تمدن اسلامی در مقام یک کلیدواژه هویتی
- رویکردهای مطالعاتی فرهنگ اسلامی در غرب
- رویکردهای پسااستعماری در شناخت فرهنگ اسلامی
- دوره موسوم به عصر طلایی فرهنگ اسلام و نقش آن به عنوان معرف تمدن جهان اسلام
- طبقه بندی و بررسی هنر اسلامی
- فرهنگ مادی و میراث فرهنگی تمدن اسلامی
- تقابلات مذهبی و فرهنگی در جهان اسلام
- تفکر علمی در فرهنگ اسلامی
- جامعه، اقتصاد و سیاست در فرهنگ اسلامی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- Arberry, A. J. (1964). Aspects of Islamic Civilization. London: Allen & Unwin.
- Bulliet, R. (1994). Islam: The View from the Edge. New York: Columbia University Press.
- Frye, R. N. (1988). The Golden Age of Persia: The Arabs in the East. London: Weidenfeld & Nicolson.

- Gibb, H. A. R. and Bowe, H. (eds.). (1957). Islamic Society and the West: A Study of the Impact of Western Civilization on Moslem Culture in the Near East. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Rejwan, N. (ed.). (2000) The Many Faces of Islam: Perspectives on a Resurgent Civilization. Gainesville, FL: University Press of Florida.
- Savory, R. M., (ed.). (1976). Introduction to Islamic Civilization. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Von Grunebaum, G. E. (ed.) (1955). Unity and Variety in Muslim Civilization. Chicago, IL: University of Chicago Press.

باستان‌شناسی دره سند
Archaeology of Indus Valley

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: فلات بزرگ ایران در موقعیت جغرافیایی خاصی واقع شده و به این سبب همواره در طول تاریخ طولانی اش همچون پلی بین شرق و غرب بوده است. این موقعیت ویژه جغرافیایی از علل تاثیر و تاثر این فلات در سرنوشت و تاریخ مناطق اطراف خود و نشانه‌های این موقعیت ممتاز است. تمدن سند در شمال قاره هند و مناطقی که امروزه بخشی از کشور پاکستان را تشکیل می‌دهد در هزاره سوم ق.م شکل گرفته است. این تمدن که تمدن هاراپا نیز نامیده می‌شود از بزرگ‌ترین تمدن‌های هزاره سوم و دوم ق.م به شمار می‌رود. این منطقه در دوره‌های بعد نیز از اهمیت بسیاری برخوردار بوده و یکی از ساتراپی‌های مهم هخامنشی به شمار می‌آمده است. در دوران سلوکی نیز رخدادهای سیاسی و فرهنگی بسیاری در این منطقه شکل می‌گیرد. یکی از کانون‌های مذهب بودایی و ترویج آن در مناطق غربی کانون بودایی گری بوده است. در دوره اشکانی هم جزء قلمرو هند و سکائی‌ها بوده است. سرزمین‌های شرقی و جنوب شرقی ایران با این حوزه تمدنی ارتباط فرهنگی زیادی داشته‌اند. در این واحد درسی سعی می‌شود به معرفی این حوزه مهم تمدنی پرداخته شود و تعاملات فرهنگی میان این مناطق با جنوب شرق ایران و حکومت‌های مهم هخامنشی، سلوکی، اشکانی و ساسانی پرداخته شود.

سرفصل درس:

- چگونگی شکل‌گیری تمدن سندی - هاراپایی
- محوطه‌ها، شهرهای مهم و الگوهای فرهنگی تمدن سندی - هاراپایی
- پیوندهای فرهنگی سند و پنجاب با ایران
- ساختار اجتماعی مردمان دره سند در پیش از تاریخ
- شکل‌گیری حکومت‌های اولیه در دره سند
- هخامنشان و ساتراپی ایندوس
- اسکندر و سلوکیان در دره ایندوس
- مائوریان
- هند و سکائی‌ها
- سیطره کوشان‌ها بر دره سند

- شهرها و محوطه‌های مهم دره سند در دوران تاریخی
- تعاملات فرهنگی دره سند و جنوب شرق ایران در دوران تاریخی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- سید سجادی سید منصور، باستان‌شناسی شبه قاره هند، سمت، ۱۳۸۸
- Bachhofer, L. (1941). On Greeks and Sakas in India. Journal of the American Oriental Society, 61.
- Bivar, A. D. H. (2006). The Indus Land. In N. G. L. Hammond, D. M. Lewis, M. Ostwald John Boardaman, The Cambridge Ancient History; Persia, Greece and the Western Mediterranean from 525 to 479 B. C. (Vol. IV). Cambridge: Cambridge University Press.
- Dani, H., Litvinsky, A., Zamir Safi, M. H. (1996). Eastern Kushans, Kidarites in Gandhara and Kashmir, and Later Hephthalites. In A. Litvinsky, History of Civilizations of Central Asia The Crossroads of Civilizations: A. D. 250 to 750 (Vol. III B). Paris: UNESCO, 167-187.
- Dani, H., Bernard, P. (1994). Alexander And His Successors in Cnetral Asia. In Y. Harmatta, History of Civilizations of Central Asia, The Development of Sedentary and Nomadic Civilizations: 700 B. C. to A. D. 250 (vol. II). Paris: UNESCO publishing, 66-95.
- Dani, A. K. (1993). Kushan Civilization in Pakistan. Jorurnal of the Asiatic Society, XIV, 1-20.
- Wheeler R. E. M. (1953). the Indus Civilization: The Cambridge History of India (Supplementary Volume). Cambridge University Press, 8- 3.

مبانی قوم باستان‌شناسی Basics of Ethnoarchaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: اولین بار در حدود یکصد سال پیش فیوکس در مقاله‌ای که درباره سنت‌های مهاجرت آمریکایی‌های بدوی نوشت، از واژه اتنوآرکیالوژیست استفاده کرد. او این واژه را در معرفی باستان‌شناسی بکار برد که به عنوان مقدمات کارش، اطلاعات جامع و گسترده‌تری را از یک جامعه امروزی که عصر پیش تاریخ را در دست مطالعه و بررسی دارد، گردآوری می‌کند. فرانک کاشینک و برادران میندلف که به ترتیب در سال‌های ۱۸۸۶ و ۱۹۰۰ در جنوب غربی آمریکا کار می‌کردند، قوم باستان شناس مطابق تعریف فیوکس بودند. مقاله دونالد تامسون را که زیر عنوان عوامل فصلی فرهنگ بشری ارائه شد، می‌توان به عنوان نخستین مقاله در زمینه قوم باستان‌شناسی به معنای به نسبت جدیدترش تلقی نمود. در سال ۱۹۷۴ اسوالد واژه باستان قوم نگاری را برای توضیح روشی پژوهشی پیشنهاد کرد که از طریق آن کسب اطلاعات قوم نگارانه مناسب برای تفسیر یافته‌های باستان‌شناختی میسر است. این در حالی است که واژه باستان‌شناسی قوم‌نگارانه توسط پاسترون به معنی ثبت گونه‌های مختلف اطلاعات مربوط به جوامع زنده ارائه شد که می‌تواند به عنوان مواد تطبیقی توسط باستان‌شناسان مورد استفاده قرار گیرند. به عبارت دیگر قوم باستان‌شناسی ازین منظر که می‌تواند باستان شناسان را در تفسیر یافته‌های باستان شناختی به واسطه مطالعه جوامع امروزی که از الگوهای فرهنگی کهن پیروی می‌کنند یاری نماید.

سرفصل درس:

- معنا و مفهوم قوم باستان‌شناسی
- تاریخچه قوم باستان‌شناسی در جهان
- سیر تحول قوم باستان‌شناسی
- مبانی نظری قوم باستان‌شناسی
- تاریخچه مطالعات قوم باستان‌شناسی در ایران
- کار برد داده‌های قوم باستان‌شناسی در تحلیل‌های باستان‌شناسی

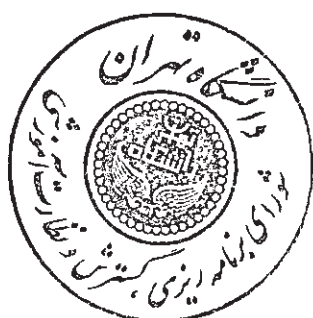
روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- امان الهی بهاروند، سکندر، ۱۳۹۰، کوچ نشینی در ایران: پژوهشی درباره عشایر و ایلات. تهران، نشر آگاه.
- تریگر، بروس جی، ۱۳۹۴، تاریخ تفکر باستان شناختی، ترجمه غلامعلی شاملو، تهران: سمت.
- دارک، کن. ار، ۱۳۷۹، مبانی نظری باستان شناسی، ترجمه کامیار عبدی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- عبدی، کامیار، ۱۳۷۸، مروری بر تحول اندیشه باستان شناسی در دهه های اخیر، مجله باستان شناسی و تاریخ، صفحه ۱۴-۳۰.
- میرشکرایبی، محمد، ۱۳۷۸، مهر و داغ بر خرمن و دام: پژوهش مردم شناختی، تهران، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری.

- Kramer, C. (1982). Village Ethnoarchaeology: Rural Iran in Archaeological Perspective. New York: Academic Press,
- Watson, P. J. (1979). Archaeological Ethnography in Western Iran. Tucson: University of Arizona Press

کتیبه شناسی دوران عیلامی Epigraphy of the Elamite Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی با زبان عیلامی به عنوان زبان رسمی مراکز سیاسی فلات ایران در هزاره‌های سوم، دوم و اول قبل از میلاد و مرور سیر تحول این زبان از مراحل آغازین تا اوج شکوفایی در عصر هخامنشی.

سرفصل درس نظری:

- مروری بر تاریخ عیلام
- اهمیت آشنایی با زبان عیلامی در باستان‌شناسی
- دوره‌های تحول زبان عیلامی
- معرفی مهمترین کتیبه‌های شناسایی شده از زبان عیلامی
- خطوط عیلامی: توصیف ساختمان آوایی، صرفی و نحوی زبان عیلامی
- آموزش خط عیلامی هخامنشی

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کارگاه آموزش عملی خواندن کتیبه‌های عیلامی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- Stolper, M.W. (2004). Elamite. In Woodard, The Cambridge Encyclopedia of the World's Ancient Languages. Cambridge, 60-94.
- Stève, M. J. (1967). Tchoga Zanbil (dur-untash) Vol III Textes élamites et accadiens de Tchoga Zanbil (MDAI Tome XLI). Paris.
- Malbran-Labat, F. (1995). Les inscriptions royales de Suse. Paris.
- Grilhot-Sussini, F., Herrenschildt, C. and Malbran-Labat, F. (1993). La version élamite de la trilingue de Behistun: une nouvelle lecture. Journal Asiatique, Tome CCLXXXI, 19-59.
- Potts, D. T. (1998). The Archaeology of Elam, Formation and Transformation of an Ancient State. Cambridge.

اصول و مبانی مدیریت منابع فرهنگی Fundamentals of Cultural Heritage Management

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با راهبردهای مدیریت موارث فرهنگی. انتظار می رود دانشجویان با گذراندن این درس که خلاقیت هایی را در زمینه مدیریت و سازماندهی موارث فرهنگی و منابع باستان شناسی از خود بروز دهند.

سرفصل درس:

- تعاریف، مبانی و اصول مدیریت موارث فرهنگی
- طبقه بندی موارث فرهنگی و منابع باستان شناختی
- آشنایی با سازمانهای ملی و بین المللی متصدی مدیریت موارث فرهنگی
- تهدیدها و آفات موارث فرهنگی
- روشهای حفاظت از موارث فرهنگی و منابع باستان شناختی
- مطالعه نمونه های موفق از روشهای مدیریت موارث فرهنگی
- موارث فرهنگی در حمایت قانون
- آشنایی با منابع باستان شناختی در معرض خطر
- مدیریت موارث فرهنگی در معرض خطر
- مدیریت موارث فرهنگی در شرایط بحرانی (مدیریت بحران)
- روش های انتقال مفاهیم ارزش های منابع باستان شناختی به جامعه
- موزه ها و نقش عملکردی آن ها در انتقال مفاهیم

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- Comer, D. C., Silverman, H., and Lüth, F., (2016). Springer Briefs in Archaeological Heritage Management. Springer.
- Cleere, H. (ed.). (2005). Archaeological Heritage Management in New World. London: Routledge.
- Wheatley, D., (1995). The Impact of Information Technology on the Practice of Archaeological Management. In M. A. Cooper, A. Firth, J. Carman, and D. Wheatley, (eds.), Managing Archaeology. London: Routledge, 163-174.

باستان‌شناسی و آمایش فرهنگی سرزمین Archaeology and Planning Cultural Territories

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

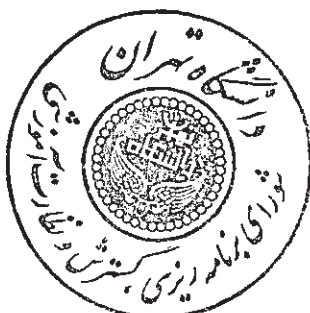
هدف درس: شناخت هر چه بهتر سیر تحول تاریخی رفتار انسان با منابع طبیعی و محیطی، و شناخت انواع رویکرد او در چارچوب فعالیت‌های مادی و معنوی اش در برابر چالش‌هایی که در ادوار مختلف با آن روبه‌رو بوده، پیوند عمیق و دیرینه بشر را با زمین و محیط زیست آشکار می‌کند. پیوندی که امروز عدم آگاهی از آن باعث عدم شناخت تجربه انسان در تعامل دیرینه اش با محیط پیرامونی می‌شود و راهبردهای جامعه معاصر را در مدیریت پهنه‌های زیستی دچار نقصان می‌کند. در عصر حاضر و در عرصه پرچالش جهانی، فهم تعامل و بهره‌وری جوامع انسانی از منابع سرشار طبیعی و فرهنگی در طول تاریخ دیرین زمین و تاریخ کهن سال منطقه آسیای غربی به طور عام، و در جغرافیای فرهنگی کهن ایران و محدوده بزرگ تحت تاثیر تبادلات منطقه ای و فرامنطقه ای آن به طور خاص، به شناسایی توان بالقوه و بالفعل محیط زیست سرزمین - در چارچوب برهم کنش های تاریخی و فرهنگی جوامع متنوع ساکن در این حوضه جغرافیایی با اقلیم متنوع - می انجامد.

رویکرد همه جانبه نگر باستان شناختی به شواهد و شناخت ویژگی های طبیعی و اقلیمی و فرهنگی متنوع سرزمین، ما را قادر می سازد تا راهکارهای امروزی را هر چه بیشتر با محیط و زیست بوم هماهنگ سازیم و در استفاده از منابع طبیعی و محیطی مورد نیاز راه حل های نوین و سنجیده و کارآمد انتخاب نماییم. این چنین قادر خواهیم بود تا راهبردهای صحیح و در خور برای حفظ منابع طبیعی و فرهنگی و تولید علم و ارتقای فناوری ها و گسترش دانش بومی اتخاذ کنیم و در پیشبرد اهداف آمایش سرزمین و توسعه پایدار کشور و در نهایت آبادانی و ساختن آینده ای بهتر موثر واقع شویم.

این درس بر آن است تا به حساسیتی که امروز در ایران و سایر کشورهای جهان متوجه اصالت و هویت، توازن بین اقتصاد و فرهنگ و جامعه، و بهره وری درست از منابع طبیعی و فرهنگی با هدف آبادانی و حیات پایدار سرزمین است توجه دهد. دو مفهومی که در ذات آیین ها و ادیان و فرهنگ ها و آداب رسوم سرزمین ما طی هزاره ها جلوه های بارز و بیشمار داشته، اما امروز با عناوینی چون آمایش سرزمین و توسعه پایدار در مفهومی که از غرب و بخصوص از اروپای درگیر با چالش های قرن بیستم وام گرفته شده سیر دیگری را طی می کند. امروز و در قرن بیست و یکم رویکرد همه جانبه ممالک اروپایی به توسعه نسبت به رویکرد آنان در گذشته، با تکیه بیشتر و بهتر بر اندیشه و تخصص باستان شناسی که فهم داشته های فرهنگی اصیل و بومی سرزمین، و همزیستی و تحول مشترک انسان و محیط زیست را ممکن ساخته و رجوع به آن را به عنوان مرجعی راهبردی ممکن می سازد، متفاوت است.

سرفصل درس:

- آشنایی با مفاهیم و تعاریف آمایش سرزمین و کاربرد آن

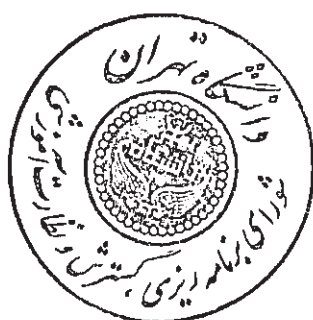
- آشنایی با مفهوم آبادانی و حیات پایدار در فرهنگ کهن ایران از دوران باستان تاکنون
- روش شناسی مطالعات آمایش سرزمین بر اساس داشته‌های اصیل طبیعی و فرهنگی و محیطی، دانش نظری و کاربرد عملی
- روش شناسی بررسی توان بالقوه و توان بالفعل طبیعی و تاریخی و فرهنگی
- تبیین جایگاه و نقش مطالعات باستان شناختی در راهبرد و اجرای زیرساخت طرح‌های توسعه
- بررسی قوانین و مقررات و پشته‌های حقوقی و اجرایی: آسیب شناسی و شناسایی چالش‌ها

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- ابراهیم‌زاده، عیسی و میرنجف موسوی، ۱۳۹۵، اصول و مبانی آمایش سرزمین. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- Antrop, M. (2005) "From Holistic Landscape Synthesis to Transdisciplinary Landscape Management", in Tress B., Tress G. And Opdam, P. (eds) From Landscape Research to Landscape Planning: Aspects of Integration, Education and Application, Wageningen: UR Frontis Series, no. 12, pp. 27-50
- Gould, P. G. and Burtenshaw, P. (2014) Archaeology and Economic Development. Public Archaeology, 13:1-9.
- Wilkinson, T. J. (2003) Archaeological Landscapes of the Near East. The Arizona Board of Regents: The University of Arizona Press.

باستان‌شناسی هنر Archaeology of Art

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان باستان‌شناسی با منشا شکل‌گیری هنر و روند تحول و تطور آن در طول تاریخ می‌باشد. هدف از آموزش این درس، بررسی نقش انسان و جوامع انسانی در آفرینش‌های هنری است. از این رو، از یک طرف تأثیر ویژگی‌های فردی و روانشناختی انسان بر هنر اعصار و سرزمین‌های مختلف بررسی می‌شود و از طرف دیگر، نقش محیط و جامعه بر تبیین الگوهای هنری مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

سرفصل درس:

- تعریف هنر
- نخستین آثار هنری انسان: معرفی، تشریح و تحلیل
- نقش ذهنیت و عاملیت انسانی در تکوین هنر
- تأثیر عوامل محیطی بر شکل‌گیری الگوهای هنری
- جامعه و هنر در بستر فرایندهای تاریخی
- حکومت‌های آغازین و الگوهای هنری
- تفسیر باستان‌شناختی آثار هنری

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- گامبریچ، ارنست، ۱۳۷۹، تاریخ هنر، ترجمه علی رامین، تهران: نشر نی.
- هاووزر، آرنولد، ۱۳۷۷، تاریخ اجتماعی هنر، ترجمه ابراهیم یونسی، تهران: خوارزمی.
- ضابطی جهرمی، ۱۳۸۹، پژوهش‌هایی در شناخت هنر ایران، تهران: نشر نی.
- مالا فوریس، لمبرز، ۱۳۹۳، چگونه اشیاء ذهن را شکل می‌دهند؟ (نظریه گیرایش مادی - درآمدی باستان‌شناختی و مردم‌شناختی بر فهم شناختی هنر و طراحی)، ترجمه وحید عسگرپور، تبریز: دانشگاه هنر اسلامی تبریز.
- عسکرپور، وحید، ۱۳۹۵، پیش از تاریخ نقش‌ها: درآمدی باستان‌شناختی به پیدایش و تکامل بیان‌های تجسمی، تهران: سمت.

فرهنگ و تمدن ساسانی Sasanian Culture and Civilization

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: عصر ساسانی یکی از درخشان ترین ادوار فرهنگی در تاریخ ایران به شمار می‌رود. آنچه فرهنگ و تمدن ساسانیان را شکل داد، جریان‌های سیاسی، اقتصادی و مذهبی بود که از آغاز دوران تاریخی در ایران شروع شده بود و در این دوره به اوج رسید. تأثیر این فرایندها در شکل‌گیری فرهنگ دوره ساسانی به اندازه ای بود که در قرون بعد و در طول دوران اسلامی، نقش تعیین‌کننده خود را در عرصه اندیشه و فرهنگ حفظ کرد. بنابراین، فرهنگ و تمدن دوره ساسانی از یک طرف بلوغ جریان‌های فرهنگی پیش از ساسانی را می‌شناساند و از سوی دیگر امکان آشنایی با سرچشمه‌های فرهنگ و تمدن اسلامی را مهیا می‌سازد. هدف از درس «فرهنگ و تمدن ساسانی» معرفی و بررسی عوامل اصلی و تعیین‌کننده فرهنگ ساسانی است. به عبارت دیگر در این درس جریان‌های مذهبی، ادبی، هنری و نیز ساختار جامعه، سیاست و اقتصاد عصر ساسانی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

سرفصل درس:

- تعریف فرهنگ و تمدن
- عناصر تشکیل‌دهنده سازمان فرهنگی دوره ساسانی
- دین در دوره ساسانی
- جشن‌ها و مراسم آیینی دوره ساسانی
- اقلیت‌های دینی در جامعه دوره ساسانی
- جامعه ساسانی
- اصناف و پیشه‌ها در دوره ساسانی
- سپاه و تشکیلات نظامی عصر ساسانی
- سازمان اقتصادی دوره ساسانی
- نگاهی به زبان و ادبیات دوره ساسانی
- مفهوم ملیت، ایران و هویت ایرانی در دوره ساسانی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- سامی، علی، ۱۳۸۹، تمدن ساسانی، تهران: سمت.
- تفضلی، احمد، ۱۳۷۶، تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام، تهران: سخن.
- کولسینکف، ای.، ۱۳۸۹، ایران در آستانه سقوط ساسانیان، ترجمه محمد رفیق یحیایی، تهران: کندوکاو.
- اینسترانتسیف، کانسانتین، ۱۳۸۴، تحقیقاتی درباره ساسانیان، ترجمه کاظم کاظم زاده، تهران: علمی و فرهنگی.
- سرخوش کرتیس، وستا و سارا استوارت، ۱۳۹۲، ساسانیان، ترجمه کاظم فیروزمند، تهران: مرکز.
- دریایی، تورج، ۱۳۸۳، شاهنشاهی ساسانی، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران: ققنوس.
- هینلز، جان، ۱۳۸۹، شناخت اساطیر ایران، ترجمه احمد تفضلی و ژاله آموزگار، تهران: چشمه.
- آلتهایم، فرانتس و روت استیل، ۱۳۸۲، تاریخ اقتصاد دولت ساسانی، ترجمه هوشنگ صادقی، تهران: علمی و فرهنگی.
- کیان راد، حسین، ۱۳۸۵، جامعه و اقتصاد عصر ساسانی، تهران: سخن.
- گلزار، سعید، ۱۳۹۱، اقلیت‌های دینی در دوران ساسانیان، تهران: امیرکبیر.
- شپیمان، کلاوس، ۱۳۸۶، مبانی تاریخ ساسانیان، ترجمه کیکاووس جهانداری، تهران: فرزانه روز.
- بویس، مری، ۱۳۸۱، زردشتیان، ترجمه عسکر بهرامی، تهران: ققنوس.
- دریایی، تورج، ۱۳۸۲، تاریخ و فرهنگ ساسانی، ترجمه مهرداد قدرت دیزجی، تهران: ققنوس.
- نیولی، گرادو، ۱۳۸۵، ترجمه سید منصور سید سجادی، تهران: پیشین پژوه.
- یارشاطر، احسان، ۱۳۸۷، تاریخ ایران (جلد سوم)، ترجمه حسن انوشه، تهران: امیرکبیر.
- کریستنسن، آرتور، ۱۳۸۸، ترجمه رشید یاسمی، تهران: صدای معاصر.
- لوکونین، ولادیمیر گرگوریویچ، ۱۳۸۴، تمدن ساسانی، ترجمه عنایت الله رضا، تهران: علمی و فرهنگی.
- شهبازی، علیرضا شاپور، ۱۳۸۹، تاریخ ساسانیان، تهران: نشر دانشگاهی.
- کرتیس، جان، ۱۳۸۹، بین النهرین و ایران در دوران اشکانی و ساسانی، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت.

باستان‌شناسی جهان World Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: هدف از این درس آشنایی اجمالی با موارد شاخص تمدن‌های جهان و باستان‌شناسی آنهاست تا دید گسترده‌تری از دانش جهانی باستان‌شناسی به دانشجویان منتقل کند. با اینکه برخی از مباحث بطور جداگانه دارای واحد درسی مستقل هستند، اما در این درس در قالبی متفاوت و مرتبط با یکدیگر ارائه می‌شوند. هدف دیگر از این درس مظاهر اصلی تمدنی جهان، مقایسه آنها و همچنین آشنایی با روش‌های بکار رفته در پژوهش‌ها و کاوش‌های باستان‌شناسی در نقاط مختلف و شرایط کاری متفاوت است.

سرفصل درس:

- باستان‌شناسی و تمدن مصر.
- باستان‌شناسی و تمدن چین.
- باستان‌شناسی و تمدن هند.
- باستان‌شناسی جنوب شرق آسیا.
- باستان‌شناسی و تمدن مایا.
- باستان‌شناسی و تمدن آزتک.
- باستان‌شناسی و تمدن اینکا.
- باستان‌شناسی و تمدن کرت و یونان.
- باستان‌شناسی و تمدن روم.
- باستان‌شناسی وایکینگ‌ها.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- لاواله، دة لومبراس، ل. گک، ۱۳۷۷، اقوام سرزمین آند، از فرهنگهای آغازین تا اینکا، ترجمه م. کندری، انتشارات سروش تهران.
- پیمتل، ا.ب.ئی. گک،، سیمونی آبا، م، ۱۳۷۷، اقوام سرزمین مکزیک، از فرهنگهای آغازین تا آزنک ها، ترجمه م. کندری، انتشارات سروش تهران.
- Charles-Picard, G. (gen. ed.). (1983). Larouse Encyclopaedia of Archaeology. Spring Books.
- Bahn, P. (2007). The Atlas of World Archaeology. Sandcastle Books.
- Bahn, P. (1999). The Cambridge Illustrated History of Archaeology. Cambridge University Press.

نرم افزارهای کاربردی در باستان‌شناسی Applied Softwares in Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: همگام با توسعه تکنولوژی و افزایش دقت و سرعت در حوزه‌های مختلف علوم، روز به روز بر کاربرد رایانه و نرم افزارهای رایانه ای در باستان‌شناسی افزوده می‌شود. علاوه بر نرم افزارهایی که اساساً برای ثبت و ضبط یافته‌های باستان‌شناسی برنامه نویسی و تولید شده اند، نرم افزارهای دیگری نیز وجود دارند که می‌توان در راستای مستند نگاری و تحلیل داده‌های باستان شناختی از آنها بهره جست. اهداف اولیه اصلی طراحان نرم افزارهای مزبور، منجر به لحاظ نمودن ابزارهای پیچیده و فرمان‌های متعددی در محیط آن نرم افزارها شده است که آشنایی به تمام زوایای آن نرم افزارها را منوط به گذراندن دوره‌های تخصصی سنگین و وقت گیر کرده است. این در حالیکه تحقق مقاصد باستان شناختی از طریق بسیاری از آن نرم افزارها تنها بواسطه آشنایی با پاره ای از فرمان‌های ساده و ابزارهای جانبی امکان پذیر خواهد بود. بر این اساس، هدف از گنجاندن این واحد درسی نحوه بهره گیری از ابزارهای موجود در نرم افزارهایی خواهد بود که به طریقی بخشی از نیازهای دانش باستان‌شناسی را در مستندنگاری یافته‌های میدانی تأمین می‌کنند. این نیازها شامل ثبت و ویرایش داده‌ها و نهایتاً ارائه نتایج علمی در محیط نرم افزارهای رایانه ای می‌باشد.

سرفصل درس نظری:

- معرفی نرم افزارهای رایانه ای سودمند در باستان‌شناسی
- تهیه بانک‌های اطلاعاتی با استفاده از نرم افزارهای یارانه ای
- آشنایی با نرم افزارهای ویرایش و بهینه سازی عکس
- آشنایی با قابلیت‌های نرم افزارهای طراحی سفال
- بهره گیری از قابلیت‌های نرم افزاری در تحلیل‌های آماری
- نرم افزارهای کاربردی در تهیه نقشه‌های جغرافیایی
- نگاهی به ابزارها و قابلیت‌های تحلیلی نرم افزار GIS
- بهره گیری از قابلیت‌های نرم افزارهای کامپیوتری در تهیه و ترسیم پلان و مقطع
- آشنایی با قابلیت‌ها و ابزارهای نرم افزارهای رایانه ای در آماده سازی متن و ارائه نتایج مطالعات.

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کارگاه های آموزش عملی نرم افزارهای کاربردی شامل
- کورل
- فتوشاپ
- اکسل
- اکسس
- اس پی اس اس
- جی آی اس

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد		۵۰ درصد	

منابع:

- ایتل جورج، هریسون و لیمپ، فردریک، ۱۳۹۱، محاسبات رایانه ای در باستان شناسی، ترجمه کمال الدین نیکنامی و مصطفی ده پهلوان، تهران: دانشگاه تهران.
- Lock, G. (2003). Using Computers in Archaeology: Towards Virtual Pasts. Routledge.
- Allen, K. M. S., Green, S. W., and Zubrow, E. B. W. (eds.) (1990). Interpreting Space: GIS and Archaeology. London and New York: Taylor and Francis.
- Politis, D. (2008). E-Learning Methodologies and Computer Applications in Archaeology. IGI Global.
- Alvey, B. A. P. (1990). Graphic interpretations of stratigraphy using desktop computers. In P. Reilly, and S. P. Q. Rahtz, (eds.), Communication in Archaeology: A Global View of the Impact of Information Technology. World Archaeological Congress 2: Pre-circulated Papers (Volume One: Visualization). Winchester: IBM UK Scientific Centre, 1-6.
- Andresen, J., and Madsen, T. (1996a). IDEA—The Integrated Database for Excavation Analysis. In Kamermans, H., and Fennema, K. (eds.), Interfacing the Past: Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology. Analecta Praehistorica Leidensia, 28, 3-14.
- Wilcock, J., and Lockyear, K. (eds.) (1995). Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology 1993. Oxford: BAR International Series 598.
- Beex, W. F. M. (1995). From excavation drawing to archaeological playground: CAD applications for excavations. In Wilcock, J., and Lockyear, K. (eds.), Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology 1993. Oxford: BAR International Series 598, pp. 101-108.
- Lockyear, K., and Rahtz S. P. Q. (eds.) (1991). Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology 1990. Oxford: BAR International Series 565.

باستان‌شناسی آسیای مرکزی و قفقاز
Archaeology of Central Asia and Caucasus

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: هدف از آموزش درس باستان‌شناسی آسیای مرکزی و قفقاز برای دانشجویان مقطع کارشناسی باستان‌شناسی، آشنایی ایشان با بستر شکل‌گیری فرهنگ‌های مناطق مزبور و تأثیراتی است که الگوهای فرهنگی آسیای مرکزی و قفقاز بر سبک‌ها و جریان‌های فرهنگی فلات ایران در طول تاریخ گذارده‌اند. بدین منظور، پس از آشنایی دانشجویان با جمعیت‌های انسانی ساکن در آن مناطق به سیر تطور فرهنگی جوامع مزبور با استناد به شواهد باستان‌شناختی پرداخته خواهد شد و با ذکر مصادیقی از ادوار مختلف، تعاملات فرهنگی این مناطق با فلات ایران در ادوار مختلف تاریخی مطالعه و بررسی می‌شود.

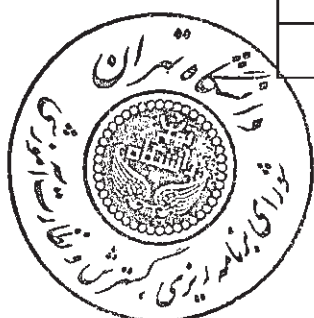
سرفصل درس:

- تاریخچه باستان‌شناسی آسیای مرکزی و قفقاز
- مروری بر جغرافیای طبیعی و انسانی آسیای مرکزی و قفقاز از پیش از تاریخ تا دوران تاریخی
- مهاجرت‌های بزرگ و شکل‌گیری استقرارهای دائم در عصر پیش از تاریخ
- قفقاز و آسیای مرکزی در عصر برنز
- حوزه‌های فرهنگی قفقاز و آسیای مرکزی در اواخر هزاره دوم و هزاره اول پیش از میلاد
- آثار فرهنگی حضور هخامنشیان در قفقاز و آسیای مرکزی
- حکومت صحرانشینان در آسیای مرکزی و شواهد باستان‌شناختی حضور ایشان
- تبادلات فرهنگی آسیای مرکزی و قفقاز با سرزمین‌های مجاور
- نگاهی به باستان‌شناسی آسیای مرکزی و قفقاز در دوران اسلامی

روش ارزیابی:

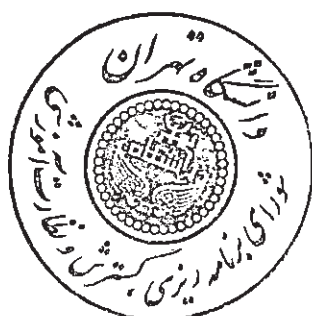
ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- آلتهايم، فرانس، ۱۳۴۲، آسیا در کشمکش با اروپا، هون‌ها و ساسانیان، ترجمه داوود منشی زاده، تهران: ابن سینا.
- بارتولد، واسیلی ولادیمیروویچ، ۱۳۷۶، تاریخ ترکهای آسیای مرکزی، ترجمه غفار حسینی، تهران: توس.
- بلنيسکی، آ.، ۱۳۶۴، خراسان و ماوراءالنهر، ترجمه پرویز ورجاوند، تهران: نشر گفتار.
- بیوار، ا. د. ه.، ۱۳۸۷، «تاریخ مشرق ایران»، ترجمه حسن انوشه، تاریخ ایران کمبریج: از سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانیان، جلد سوم، قسمت اول، گردآوری احسان یار شاطر، تهران: امیرکبیر، صص ۳۶۲-۲۷۷.
- تاریخ تمدنهای آسیای مرکزی (چهار جلد)، ترجمه صادق ملک شهمیرزادی، تهران: وزارت امور خارجه.
- رضا، عنایت الله، ۱۳۸۴، ایران و ترکان در روزگار ساسانیان، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- زیمال، ا. و.، ۱۳۸۷، «تاریخ سیاسی ماوراءالنهر»، ترجمه حسن انوشه، تاریخ ایران کمبریج: از سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانیان، جلد سوم، قسمت اول، گردآوری احسان یار شاطر، تهران: امیرکبیر، صص. ۳۶۲-۳۳۵.
- سارلی، اراز محمد، ۱۳۷۳، تاریخ ترکمنستان، تهران: چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.
- سید سجادی، منصور، ۱۳۹۵، باستان‌شناسی آسیای مرکزی (دو جلد)، تهران: سمت.
- غبار، میر غلام محمد، ۱۳۷۵، افغانستان در مسیر تاریخ، جلد ۱، قم: مؤلف به همکاری صحافی احسانی.
- فرامکین، گرگوار، ۱۳۷۲، باستان‌شناسی در آسیای مرکزی، ترجمه دکتر صادق ملک شهمیرزادی، تهران: مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.
- فرای، ریچارد، ۱۳۸۶، میراث آسیای مرکزی، ترجمه اوانس اوانسیان، تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار.
- گروسه، رنه، ۱۳۵۳، امپراتوری صحرانوردان، ترجمه عبدالحسین میکده، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- لسترنج، گی، ۱۳۷۳، جغرافیای تاریخی سرزمین‌های خلافت شرقی، ترجمه محمود عرفان، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- موسوی، علی، ۱۳۷۸، «هندواروپایان در ایران: مقدمه ای بر پیشینه و باستان‌شناسی مسئله هندواروپایی»، مجله باستان‌شناسی و تاریخ، سال سیزدهم شماره دوم و سال چهاردهم شماره اول: ۱۲-۲۱.

- Kohl, P.L. (2007). The Making of Bronze Age Eurasia. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kroll, S. (2003). Medes and Persians in Transcaucasia? Archaeological Horizons in North-western Iran and Transcaucasia. In G. B. Lanfranchi, M. Roaf, and R. Rollinger, Continuity of Empire (?): Assyria, Media, Persia. Padova: S.a.r.g.o.n Editrice e Libreria, 281-87.
- Lisitsina, G. N. (1983). The Caucasus: a centre of ancient farming in Eurasia. In W. van Zeist and W.A. Casparie (eds.), Plants and Ancient Man: Studies in Palaeoethnobotany, Boston: A.A. Balkema, 285-92.
- Smith, A. T. (2004). Iron Age Caucasia. In P. Bogucki and P.J. Crabtree (eds.), Ancient Europe 8000 BC – AD 1000: Encyclopedia of the Barbarian World. New York: Scribners, 303-311.

باستان شناسی زیر آب Underwater Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیش نیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: به دلیل وجود بخش بزرگی از آثار باستانشناسی در زیر دریاها، اقیانوس ها، دریاچه ها و رودخانه ها و همچنین آثار موجود در خشکی که به آب و دریانوردی مربوط می شوند، مانند بندرها و کشتی های بکار برده شده برای تدفین، مطالعه، بررسی و شناخت این آثار و چگونگی دسترسی به آنها برای شناخت تمدن های گذشته و حتی معاصر دارای اهمیت بسیار است. در این درس، باستانشناسی زیر آب و باستانشناسی مرتبط با دریانوردی همراه با روش کاوش، نگهداری و حفاظت از آثار به دانشجویان ارائه می شود. شناخت کشتی ها و شناورها و کاربری آنها در طول تاریخ و نیز محموله موجود در شناورهای غرق شده و اطلاعات موجود در آنها برای درک تمدن های باستانی، بویژه در باستانشناسی دوران تاریخی ایران ضرورت دارد.

سرفصل درس:

- آشنایی با موضوع "باستانشناسی زیر آب و ضرورت آن.
- تاریخچه باستانشناسی زیر آب
- اصول باستانشناسی زیر آب شامل: زیرشاخه ها، روش تحقیق و رویکردها.
- محوطه های زیر آب (و شاید روی خشکی): آثار و بناهای به زیر آب رفته یا غرق شده، کشتی و قایق های غرق شده، تفاوت محیط آب شور و شیرین.
- بررسی در زیر آب شامل: روش های دورسنجی مانند تصویربرداری هوایی و ماهواره ای، اسکن از روی آب و بررسی مستقیم.
- کاوش در زیر آب: روش های کاوش، ابزار و تجهیزات مورد نیاز، ایمنی غواص و آثار در حین کاوش، اندازه گیری، عکاسی و برداشت پلان.
- حفاظت از آثار در زیر آب و یا در محیط خارج از آب.
- کنوانسیون ها و قوانین جهانی در رابطه با میراث دریایی.
- نگاهی به باستانشناسی شناورها، باستانشناسی منظر دریایی، قوم شناسی دریانوردی (در صورت امکان انجام کار عملی مانند آموزش غواصی و یا مستندسازی قایق و کشتی در محل).

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- توفیقیان، ح.، ۱۳۹۳. تحلیل معماری بندر باستانی سیراف در بخش ساحلی با تکیه بر مطالعات باستانشناسی زیر آب، مطالعات باستانشناسی، شماره: ۲۱-۳۸.
- توفیقیان، ح.، ۱۳۹۶. نگاهی به پژوهش های باستان شناسی زیرآب در ایران، تهران: پژوهشکده باستان شناسی ایران.
- Adams, J., 2001. "Ships and Boats as Archaeological Material Sources," *World Archaeology*, vol. 32 (3): 292-310.
- Bass, G.F., 1966. *Archaeology under Water*, Praeger-New York, New York.
- Bowens, A., 2009. *Under Water Archaeology: The NAS Guide to Principles and Practice*. 2nd edition, Blackwell Publishing, Portsmouth.
- Carter, R., 2005. The History and Prehistory of Pearling in the Persian Gulf, *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, vol.48 (2): 139- 209.
- Flatman, J. and Staniforth, M., 2006. "Historical Maritime Archaeology," in D., Hicks, and M.C., Beaudry. (eds.), *Historical Archaeology*, Cambridge University Press, Cambridge: 168-188.
- Flatman, J., 2007. "The Origins and Ethics of Maritime Archaeology," *Public Archaeology*, vol. 6 (2): 77-97.
- Ford, B., 2011. *The Archaeology of Maritime Landscape*, Springer, New York.
- Gibbins, D. and Adams, J., 2001. "Shipwrecks and Maritime Archaeology," *World Archaeology*, vol. 32 (3), Shipwrecks: 279-291.
- Khakzad, S., Trakadas, A., Harpster, M. and N. Witting, 2016. "Maritime Aspect of Medieval Siraf, Iran: a pilot project for the investigation of the costal and underwater archaeological remains," *IJNA*, Vol. 44 (1): 1-19.
- McGrail, S., 2001. *Boats of the World from the Stone Age to Medieval Times*, Oxford University Press, Oxford.
- Muckelroy, K., 1978. *Maritime Archaeology*, Cambridge University Press, Cambridge.
- UNESCO, 2009. *The UNESCO Convention on the Protection of the Under Water Cultural Heritage*, Section of Museums and Cultural Objects, Secretary of the Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage, Paris.

سفال و سفالگری در دوران تاریخی ایران Pottery and Pottery Techniques in Iran during Historical Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: هدف این درس آشنایی دانشجویان رشته باستان‌شناسی با تاریخچه تولید سفال و سبک تولید و تزئین ظروف و اشیاء سفالی در طول دوران تاریخی ایران می‌باشد. همچنین دانشجویان در این درس، با شیوه‌های مختلف تولید سفال و تکنیک‌های سفالگری دوران تاریخی و نیز با مراحل تولید سفال از تأمین مواد خام تا پخت و تزئین سفال‌ها آشنا می‌شوند. در این درس، به تفکیک ادوار تاریخی، تکنیک‌های تولید و سبک‌های تولید و تزئین سفال معرفی می‌شود تا امکان شناسایی سفال‌های هر دوره برای دانشجویان باستان‌شناسی فراهم آید.

سرفصل درس:

- اهمیت سفال در باستان‌شناسی
- تاریخچه پیدایش و ابداع سفال
- روش‌های تولید سفال
- انواع کوره‌های پخت سفال
- سفال عصر آهن
- سفال دوره هخامنشی
- سفال دوره اشکانی و ساسانی
- تأثیر فنون تولید و تزئین سفال‌های دوران تاریخی بر سفالگری دوران اسلامی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- توحیدی، فائق، ۱۳۹۴، فن و هنر سفالگری، تهران: سمت.

- طلایی، حسن، ۱۳۸۷، عصر مفرغ ایران، تهران: سمت.
- عباسیان، میرمحمد، ۱۳۷۰، تاریخ سفال و کاشی در ایران، تهران: گوتنبرگ.
- غیور، رفعت، ۱۳۸۶، نقش هنر سفالگری در چرخه حیات آدمیان، مشهد: راهیان سبز.
- کامبخش فرد، سیف الله، ۱۳۸۹، سفال و سفالگری در ایران: از ابتدای نوسنگی تا دوران معاصر، تهران: ققنوس.
- مجیدزاده، یوسف، ۱۳۷۰، «باستان‌شناسی و سفال»، باستان‌شناسی و تاریخ، ش ۱۰، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- هرینگ، ارنی، ۱۳۷۶، سفال ایران در دوران اشکانی، ترجمه حمیده چوبک، تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور.

میراث فرهنگی و گردشگری ۱

Cultural Heritage and Tourism 1

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: هدف اصلی از این درس بررسی امکان ایجاد زیر ساخت های ضروری برای کارافرینی در باستان شناسی است. در کنار هدف اصلی اهداف مطالعاتی دیگری نیز در تدریس این درس مورد نظر است نظیر: شناخت میراث، میراث فرهنگی، طبقه بندی میراث و جایگاه باستان شناسی در آن، درک رابطه موزه ها با باستان شناسی، درک رابطه بین گردشگری با مدیریت میراث فرهنگی، گردشگری میراث حلقه واسط میراث فرهنگی با اقتصاد.

سرفصل درس نظری:

- تعریف میراث و میراث فرهنگی
- فلسفه میراث از منظر اعتقادی
- انواع میراث فرهنگی: ملموس و غیر ملموس؛ شناخت انواع موزه ها، گالری ها و و محوطه های میراثی و..
- میراث جهانی ایران و جایگاه آن در گردشگری
- جایگاه باستان شناسی در میراث فرهنگی
- صیانت، حفاظت، مرمت، بازسازی، احیاء، اصالت، ظرفیت تحمل، تعیین حریم آثار
- چالش اصلی حفاظت از باستان شناسی در دنیای مدرن
- مالکیت خصوصی و میراث فرهنگی
- میراث فرهنگی و جنگ و داعشسم
- اقتصاد فرهنگی و جایگاه باستان شناسی در آن
- مفهوم جاذبه گردشگری از منظر باستان شناسی کاربردی
- امکان سنجی تولید ثروت از فعالیت های باستان شناختی

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کارگاه های توسعه گردشگری (کلاسهای WTO)
- شرکت در کارگاه های کار آفرینی (امکان سنجی تولید ثروت از توریسم فرهنگی و باستان شناسی)
- شرکت در کارگاه های آموزشی شناخت پتانسیل های باستان شناسی در جذب گردشگر

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- توحیدی، فائق (۱۳۸۱). آشنایی با میراث فرهنگی (جلد ۱-۲-۳)، تهران: سازمان میراث فرهنگی.
- تیموئی، دالن جی، و نیاوپان. (۱۳۸۹)، میراث فرهنگی و گردشگری در کشورهای در حال توسعه، مترجمین اکبر پورفرج و جعفر باپیری، نشر مهکامه.
- تیموئی، دالن (۱۳۹۴). میراث فرهنگی و گردشگری. ترجمه اکبر پورفرج و همکاران. تهران: مهربان
- ونفریو، کالین و بان، پل (۱۳۹۰). مفاهیم بنیادی در باستان شناسی. ترجمه اکبر پورفرج و سمیه عدیلی. تهران: سمیرا.
- Ashurst, J. (2007). Conservation of ruins. Routledge.
- Comer, D. C and Willems, a (2019). Feasible Management of Archaeological Heritage Sites Open to Tourism. Washington: Springer.
- Jansen-Verbeke, M., Priestley, G. K., & Russo, A. P. (Eds.). (2008). Cultural resources for tourism: patterns, processes and policies. Nova Science Pub Incorporated.
- Leask, A., & Fyall, A. (2006). Managing world heritage sites. Routledge.
- Niknami, K. A (2005). Iran: archaeological heritage in crisis: Developing an effective management system for archaeology. Journal of Cultural Heritage, Vol. 6, No. 4: 345-350.
- Ujang, N., & Zakariya, K. (2015). Place Attachment and the Value of Place in the Life of the Users. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 168, 373-380

میراث فرهنگی و گردشگری ۲

Cultural Heritage and Tourism 2

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: میراث فرهنگی و گردشگری ۱

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی با اصول و مبانی گردشگری میراث، فهم رابطه عمیق گردشگری میراث با باستان شناسی، آشنایی با تاثیر باستان شناسی بر اقتصاد فرهنگی

سرفصل درس نظری:

- گردشگری مذهبی و محوطه های باستانی مرتبط با آن
- سیر تحول میراث مذهبی ایران از آغاز تا به امروز
- زیارت و علت تعلق آن به گردشگری میراث
- مفهوم برندینگ در حوزه میراث فرهنگی
- نقش مدیریت میراث فرهنگی در حفاظت از محوطه های باستان شناسی
- توسعه پایدار و گردشگری
- گردشگری و سیاست های میراث فرهنگی
- اثرات انسانی بر میراث فرهنگی
- اثرات فیزیکی گردشگری بر محوطه های باستان شناسی
- اصول تبدیل سایت های باستانی به سایت های گردشگری
- آشنایی با منشورها و معاهدات بین المللی در حوزه گردشگری میراث
- اقتصاد و بازاریابی در حوزه میراث فرهنگی و باستان شناسی
- امکان سنجی پتانسیل های توریسم فرهنگی و کار آفرینی

سرفصل درس عملی:

- طراحی عملی سایت موزه ها
- بررسی میدانی مطالعات مربوط به شناخت پتانسیل باستان شناسی در گردشگری
- طراحی الگو های بهینه در زمینه توسعه گردشگری
- امکان سنجی عملی پتانسیل های توریسم فرهنگی و کار آفرینی و برند سازی

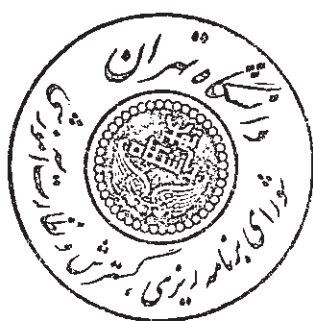
روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- بک، لاری و کیل، تدتی (۱۳۹۵). اصول تفسیر میراث در صنعت گردشگری. ترجمه بهرام نکونی صدری. تهران: مهکامه.
- پورفرج، اکبر، تبیین و تحلیل یادمان های دفاع مقدس در راستای گردشگری فرهنگی، مجموعه مقالات برگزیده همایش موزه های دفاع مقدس و گردشگری.
- تیموئی، دالن (۱۳۹۴). میراث فرهنگی و گردشگری. ترجمه اکبر پورفرج. تهران: مهربان
- صالحی پور، محمدرضا (۱۳۹۴). مدیریت گردشگری میراث فرهنگی: راهنمای عمل، اصفهان: چهارباغ
- وطن دوست، رسول (۱۳۹۵). جستارهای تاریخی و فلسفی در حفاظت از میراث فرهنگی. تهران: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

- Boniface, P., & Fowler, P. (2002). Heritage and tourism in the global village. Routledge.
- Carman, J., Cooper, M., Firth, A., & Wheatley, D. (Eds.). (2005). Managing archaeology. Routledge.
- Comer, D. C and Willems, a (2019). Feasible Management of Archaeological Heritage Sites Open to Tourism. Washington: Springer.
- Fopp, M. (2012). Managing museums and galleries. Routledge.
- Misiura, S. (2006). Heritage marketing. Routledge.
- Ringer, G. (Ed.). (2013). Destinations: cultural landscapes of tourism. Routledge.
- Timothy, D., & Olsen, D. (Eds.). (2006). Tourism, religion and spiritual journeys (Vol. 4). Routledge.
- Yeoman, I. (2007). Quality issues in heritage visitor attractions. Routledge.

باستان شناسی مولکولی Molecular Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: دارد سمینار: ندارد

هدف درس:

استخراج و شناسایی مولکول های باستانی و اندازه گیری ایزوتوپ های پایدار و رادیو اکتیو در طول دو دهه گذشته دانش باستان شناسی را بطور قابل توجهی با تغییرات اساسی مواجه کرده و آن را در مرکز توجه علوم باستان شناسی قرار داده است. از تعیین نشانگر های شیمیایی غذا های باستانی گرفته تا توانایی در شناخت جابجایی جمعیت های گذشته تصاویر جدیدی از گذشته انسان در حال ظهور است که در سایه باستان شناسی علمی و در سطوح دانش اتمی و مولکولی انجام میگیرند. هدف از این درس آموزش مفاهیم و روش های باستان شناسی مولکولی در حوزه هایی که این شاخه رویکرد های تحقیقاتی جدیدی را بهمهده گرفته است می باشد.

سرفصل درس نظری:

- اصول و مبانی باستان شناسی مولکولی
 - o باستان شناسی بیومولکولی چیست
 - o DNA
 - o پروتئین ها
 - o لیپید ها
 - o کربوهیدرات ها
 - o ایزوتوپ های پایدار
- اهمیت آنالیز های ایزوتوپی و مولکولی در باستان شناسی
- استخراج DNA باستانی و ارزش آن ها در تحقیقات باستان شناسی
- حفظ و فساد بیومولکول ها
- کاربرد های باستان شناسی مولکولی
- آشنایی روش های ایزوتوپی در باز سازی رژیم های غذایی گذشته
- آشنایی با نقش تحقیقات ایزوتوپی در جابجایی جمعیت ها و حیوانات
- آشنایی با نقش تحقیقات ایزوتوپی در باز سازی شرایط محیطی و آب و هوایی گذشته
- آشنایی با تعیین جنسیت و روابط خویشاوندی بقایای انسانی
- آشنایی با تعیین منشا کشاورزی و منشا انسان و گسترش آن ها در زمین

آشنایی با تعیین بیماری های انسان های گذشته

سرفصل درس عملی:

- شرکت در آموزش های آزمایشگاهی:

- پروتئین ها
- لیپید ها
- کربوهیدرات ها
- ایزوتوپ های پایدار
- استخراج DNA باستانی
- نمونه برداری از اسکلت های باستانی جهت تشخیص بیماری ها

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

Kaczanowska, J. et al. (2019). Molecular archaeology of the human brain Computational neuroarchaeology, <http://dx.doi.org/10.1101/598094>.

Lambert, Joseph B.(2013). Prehistoric Human Bone: Archaeology at the Molecular Level, Springer.

Brown, T.A, and Brawn, K. (2011). Biomolecular Archaeology: An Introduction, Wiley-Blackwell.

Jones, M., (2003). The Molecule Hunt: Archaeology and the Search for Ancient DNA, Arcade Publishing.

مبانی باستان‌شناسی اقتصادی
The Basics of Economic Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: هدف عمده این درس باز سازی روابط اقتصادی جوامع گذشته بر اساس یکسری یافته هایی از محوطه های باستان شناختی است که می توانند در تحلیل روابط اقتصادی بکار گرفته شوند. علاوه بر این باستان‌شناسی اقتصادی به مطالعه‌ی روابط جوامع گذشته با منابع طبیعی و به طور کلی به رفتار اقتصادی جوامع پیشین می‌پردازد. هدف از این درس، بحث پیرامون بنیان‌های اقتصادی جوامع انسانی، چگونگی ارتباط انسان با محیط زیستش و بهره‌برداری از آن و همچنین چگونگی دستیابی به داده‌های مرتبط با آن و مطالعه‌ی آنها است.

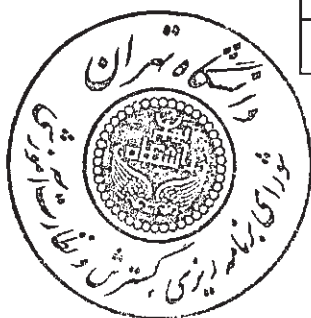
سرفصل درس:

- نظری
- مبانی نظری باستان‌شناسی اقتصادی
- پیشینه‌ی مطالعات باستان‌شناسی اقتصادی
- چگونگی گردآوری و تامین منابع مطالعاتی باستان‌شناسی اقتصادی
- مسایل تخصص گرایي و حرفه ای شدن جوامع
- تولید، نظام تولید و ابزار های تولید در جوامع کشاورزان و شهر نشینی اولیه
- نظام های مبادلات و تجارت
- مدارک نوشتاری و غیر نوشتاری اقتصادی مانند: کالاهای مبادلاتی، توکن ها، الواح و اسناد اقتصادی، بقایای گیاهی، بقایای جانوری
- روش های تحلیل داده های اقتصادی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- جی. ریتز، الیزابت و س. وینگ، الیزابت، ۱۳۹۲، جانور باستان‌شناسی، ترجمه نیکنامی، کمال‌الدین و صبری، حسین، تهران، انتشارات دانشگاه تهران
- هارلان، جک، ۱۳۹۳، تکامل گیاهان زراعی (نگاهی به اهلی‌سازی گیاهان توسط بشر)، ترجمه خواجه حسینی، محمد، فلاح‌پور، فرنوش و مرصعی، ستاره، مشهد، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد

Wright, K. I., (2008). Craft production and the organization of ground stone technologies. In Y. Rowan & J. Ebeling (eds.), *New Approaches to Old Stones: Recent Studies of Ground Stone Artefacts*: 130-143. London: Equinox Archaeology Books.

Fagan, B.M. (ed.) (1996). *The Oxford Companion to Archaeology*, Oxford: Oxford University Press.

Halstead et al. (1999). *Economic archaeology*, London, Routledge.

Sheridan, A., and Bailey, G. (1981). *Economic Archaeology: Towards an integration of ecological and social approaches*, Oxford: BAR international Series 96.

Pascual Izquierdo-Egea, (2014). *Economic Archaeology of grave goods (Advances in Archaeology)*

Rowley, P., Serjeantson, D., Halstead, P., (eds.) (2017). *Economic zooarchaeology: studies in hunting, herding and early agriculture*, Oxford, Oxbow book.

Vanderwarker, A. (2010). *Integrating zooarchaeology and paleoethnobotany (A consideration of issues, methods, and cases)*. Springer.

باستان‌شناسی خلیج فارس
Archaeology of Persian Gulf

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۲ واحد نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

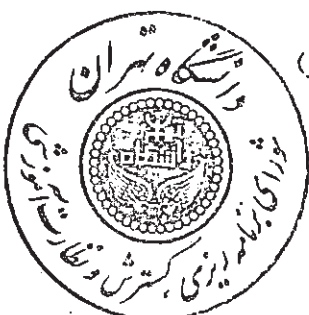
تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: خلیج فارس یکی از کانون‌های مهم استقرارهای بشری از دوران پیش از تاریخ تا به امروز است. این پهنه آبی پس از شکل‌گیری، همواره مورد توجه ساکنان آن بوده است و بویژه از دوران تاریخی، نقشی چشمگیر در ارتباطات فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف داشته است. این منطقه در زمینه تجارت دریایی، یکی از چند کانون مهم و استراتژیک دنیا است. با توجه به حضور اقوام پارسی در کرانه‌های آن و نقش چشمگیر آنان در این پهنه آبی، همواره از آن با عنوان خلیج فارس یاد شده است. متأسفانه به جهت فتنه انگیزی بیگانگان در منطقه، بویژه در قرون اخیر، تلاش شده تا نامی مجعول را به آن بدهند. مطالعات باستان‌شناسی یکی از راهکارهای مهم با این اقدام ناپسند علمی است، لذا مهمترین هدف از ارائه این درس مقابله صحیح علمی با آن است. از طرفی تجارت دریایی ساکنان ایران زمین از دیرباز با مناطق منطقه ای و فرامنطقه ای خلیج فارس از قبیل هند، چین، ژاپن و کره، شرق آفریقا، شمال آفریقا، مدیترانه و فرهنگ‌های همجوار آن باعث می‌گردد تا پرداختن به بقایای انسانی فرهنگ‌ها و تمدن‌های همجوار آن، ضرورت و از جمله اهداف اصلی آن به شمار آید.

سرفصل درس:

- شناخت جغرافیایی و زمین سیمای خلیج فارس و پهنه‌های آبی همجوار آن شامل وضعیت آب و هوایی بنادر و جزایر آن، اقیانوس‌ها و دریاهای همجوار آن شامل اقیانوس هند، دریای مکران و ...
- پیشینه مطالعات باستان‌شناسی در دوران‌های مختلف در خلیج فارس
- پیشینه تاریخی خلیج فارس بر اساس مدارک اسنادی و متون نوشتاری
- شرق‌شناسان و سیاحان در خلیج فارس
- استقرار انسان در حوزه فرهنگی خلیج فارس در دوران پیش از تاریخ
- باستان‌شناسی خلیج فارس در دوران تاریخی در خلیج فارس (سواحل شمالی، سواحل جنوبی، جزایر و پس کرانه‌های مرتبط و اصلی آن)
- باستان‌شناسی خلیج فارس در دوران اسلامی در خلیج فارس (سواحل شمالی، سواحل جنوبی، جزایر و پس کرانه‌های مرتبط و اصلی آن)
- باستان‌شناسی استعمار در خلیج فارس (حضور خارجی‌ها در خلیج فارس از قدیمی‌ترین ازمه تا به امروز)
- تجارت دریایی در خلیج فارس دوران تاریخی و اسلامی با استناد به مدارک باستان‌شناسی
- باستان‌شناسی زیر آب در خلیج فارس، اهمیت، رویکرد و چشم انداز آن

- باستان‌شناسی دریایی خلیج فارس و نقش تجارت در آن
- شناخت شناسی شکل‌گیری محوطه‌های باستانی در خلیج فارس و انواع آن
- معرفی بنادر کلیدی خلیج فارس و مناطق همجوار در هند و چین، شرق آفریقا شامل ابله/بصره، مهربان، سینیز، جنابه، ریشهر، نجیرم، سیراف، کیش، هرمز، اددور، راس الخیمه، قل آت بحرین، صحار عمان، چانگشا، ماندا و کیلوه در آفریقا، بهمبهور در پاکستان، الفاننا و .. در هندوستان، مانتایی و آنورادهاپورا در سیلان، بنادر هندوچین، کانتون و شانگا و ...

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۲۰ درصد	۸۰ درصد	

منابع:

- اسماعیلی جلودار، محمد اسماعیل، ۱۳۹۵، پژوهش‌های باستان‌شناسی خلیج فارس، بخش نخست؛ بندر باستانی سیراف، پژوهشگاه میراث فرهنگی، تهران
- اقتداری. احمد، ۱۳۴۸، آثار شهرهای باستانی سواحل و جزایر خلیج فارس و دریای عمان، (تهران، انتشارات انجمن آثار ملی (ش. ۶۵)، ۱۳۴۸)
- سمسار، محمد حسن، بی‌تا، جغرافیای تاریخی سیراف، (تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، بی‌تا.)
- شوارتس، پاول، ۱۳۸۲، جغرافیای تاریخی فارس، ترجمه کیکاووس جهانداری، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، انتشارات دانشگاه تهران.
- علیزاده، عباس و نیاکان، لیلی و دیگران، ۱۳۸۵، پروژه بررسی مشترک باستان‌شناسی - زیست محیطی دشت رامهرمز در خوزستان. (تهران، مرکز اسناد پژوهشگاه باستان‌شناسی، ۱۳۸۵)
- لسترنج، گای، ۱۳۸۳، جغرافیای تاریخی سرزمین‌های خلافت شرقی، مترجم: محمود عرفان، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
- مجتهد زاده، فیروز، ۱۳۷۹، خلیج فارس، کشورها و مرزها، تهران، عطایی.
- مسعودی، ابوالحسن علی بن حسین، ۱۳۴۴، نام خلیج فارس، در نگاه ایرانیان (مجموعه مقالات)، به اهتمام امیر هوشنگ انوری، زیر نظر حسن حبیبی، (تهران، بنیاد ایران شناسی، ۱۳۸۸)
- معصومی، غلامرضا، ۱۳۸۳، سیراف (بندر طاهری)، (انتشارات انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، تهران، ۱۳۸۳)
- وایتهاوس، دیوید و ویلیامسن، آندرو، بازرگانی دریایی ساسانیان، ترجمه گیو آقاسی، چاپ کتیبه، (تهران، انتشارات آریا، بی‌تا.)

باستان‌شناسی جهان اسلام
Archaeology of the Islamic World

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

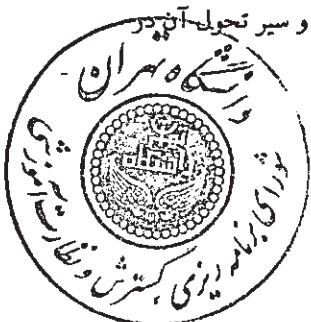
آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: باستان‌شناسی دوران اسلامی نه تنها به دوره ای از تاریخ جهان ایرانی بلکه به جهان اسلام در تمامی پهنه جغرافیایی قدیم و امروزی آن اطلاق میشود و به شناخت این گستره بزرگ جغرافیایی که از یک هزاره و نیم پیش در سه قاره از اقیانوس اطلس تا اقیانوس آرام و از جبل الطارق تا اندونزی همچنان زنده است اما مرزهای سیاسی معاصر آن را تکه کرده است کمک می کند.

با توجه به اهمیت و جایگاه فرهنگ و تمدنی زنده که وحدت خود را مدیون دین و شریعت اسلام و تنوع فوق العاده و اصالت و هویت اش را مدیون استقرار در سرزمین هایی با ساختارهای اقلیمی و فرهنگی و تاریخی کاملاً متفاوت است، و با توجه به جایگاه ایران به عنوان واحد مهم جهان اسلام، بررسی و شناخت زیر ساخت و بن مایه های طبیعی و فرهنگی مناطق مختلف جهان اسلام و روند تاثیر و تاثرات متقابل از دیدگاه باستان شناسی از اهداف این درس است.

سرفصل درس:

- آشنایی با گستره جغرافیایی و حوزه های طبیعی و فرهنگی جهان اسلام
- آشنایی با جغرافیای تاریخی جهان اسلام و سیر تحول تاریخی جغرافیای اداری و سیاسی تا دوران معاصر
- آشنایی با شکل گیری و سیر تحول مطالعات باستان شناختی و مواد فرهنگی دوران اسلامی در چارچوب تحولات باستان شناسی
- باستان شناسی و میراث فرهنگی دوران اسلامی از دو دیدگاه برون و درونی، مطالعات غیر مسلمانان و مسلمانان
- از میراث بازمانده تا آثار معاصر: آسیب شناسی، توان بالقوه و چالش های باستان شناسی دوران اسلامی به عنوان دوران زنده و پابرجا
- روش شناسی مطالعات باستان شناختی در دوران اسلامی
- منبع شناسی و جایگاه ادبیات شفاهی و میراث مکتوب و غیر مکتوب در حوزه مطالعات باستان شناختی دوران اسلامی
- منظر فرهنگی و طبقه بندی پهنه های فرهنگی در مطالعات باستان شناختی دوران اسلامی
- طبقه بندی مواد فرهنگی در مطالعات باستان شناختی دوران اسلامی و بررسی موارد خاص منتخب در زمینه های مختلف زیستی برای درک روند اجتماعی، اقتصادی، مذهبی، سیاسی، آیینی، هنری و فرهنگی و سیر تحول آن در طول حیات پایدار جهان اسلام و تاثیر و تاثرات متقابل فرهنگی.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
		۱۰۰ درصد	

منابع:

- ایننگهاوزن، ریچارد- گرابار، الگ، هنر و معماری اسلامی (۱) ۱۲۵۰-۶۵۰، ترجمه یعقوب آژند، تهران سمت، ۱۳۹۴
- بلر، شیدا- بلوم، جانانان، هنر و معماری اسلامی (۲) ۱۸۰۰-۱۲۵۰، ترجمه یعقوب آژند، تهران سمت، ۱۳۹۴
- بلر، شیدا- بلوم، جانانان، سراب هنر اسلامی: تاملاتی در مطالعه حوزه ای سیال، ترجمه فرزانه طاهری، مجله باستان‌شناسی و تاریخ، شماره پیاپی ۴۵، پاییز و زمستان ۱۳۸۷، صص. ۴۸-۹۳
- پوپ، آرتور اوپهام (به کوشش)، سیری در هنر ایران، پانزده جلد، هیات مترجمین با سرویراستاری دکتر سیروس پرهام، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۷-۱۳۹۴
- فینستر، باربارا، مساجد اولیه ایران از آغاز تا دوره حکومت سلجوقیان، ترجمه فرامرز نجد سمیعی، تهران، پازینه، ۱۳۹۲
- کرسول، کیل ارچیالد کمرون، گذری بر معماری متقدم مسلمانان، ایراسته جیمز ویلسون آلن، ترجمه مهدی گلچین عارفی، تهران، موسسه تالیف، ترجمه و نشر آثار هنری (متن) فرهنگستان هنر، ۱۳۹۳
- گالدیری، انوجیو، مسجد جامع اصفهان (جلدهای اول تا سوم)، ترجمه عبدالله جبل عاملی، تهران، فرهنگستان هنر، ۱۳۹۲
- گذار، آندره، هنر ایران، ترجمه بهروز حبیبی، د=تران، دانشگاه ملی ایران، ۱۳۵۸
- گرابار، الگ، شکل گیری هنر اسلامی، ترجمه مهدی گلچین عارفی، تهران، حکمت، ۱۳۹۶
- گرابار، الگ، شکل گیری هنر اسلامی، ترجمه مهرداد وحدتی دانشمند، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۹
- لاله، هایده، باستان‌شناسی دوران اسلامی ایران، نمایه پژوهش، شماره ۱۰ و ۹، بهار و تابستان ۱۳۷۸، صص. ۱۷-۲۷
- مجد موسی و محمد الاسد، الگ گرابار و نیم قرن تحقیق در هنر اسلامی، ترجمه رمانعلی روح الهی، گلستان هنر، شماره پیاپی ۴، تابستان ۱۳۸۵، صص. ۲۴-۳۵
- مجموعه تاریخ ایران کمبریج، تهران، امیرکبیر
- مجموعه تاریخ اسلام کمبریج، تهران، امیرکبیر
- ورنویت، استیون، ظهور و رشد باستان‌شناسی دوران اسلامی، ترجمه پروین مقدم، گلستان هنر، شماره پیاپی ۴، تابستان ۱۳۸۵، صص. ۳۵-۵۱
- ویلبر، دونالد، معماری اسلامی ایران در دوره ایلخانات، ترجمه عبدالله فریار، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۴۶
- هیلن براند، روبرت، معماری اسلامی، - شکل، کارکرد و معنی، ترجمه دکتر باقر آیت الله زاده شیرازی، تهران، انتشارات روزنه، ۱۳۸۰
- Akurgal, E. (ed.). (1980). The Art and Architecture of Turkey. New York: Rizzoli.
- Asher, Catherine B. (1992). Architecture of Mughal India. Cambridge: Cambridge University Press.

- Barrucand, M. and Achim B. (1992). Moorish Architecture in Andalusia. Cologn: Taschen.
- Blair, S. S. and Bloom, J. M. (2003). The Mirage of Islamic Art: Reflections on the Study of an Unwieldy Field. Art Bulletin, 8(1), 152-180
- Bloom, J. and Blair, S. (1997). Islamic Arts. London: Phaidon.
- Bloom, J. (1989). Minaret: Symbol of Islam. Oxford: Oxford University Press.
- Dodds, J. D. (ed.). (1992). Al-Andalus: The Art of Islamic Spain. New York: Metropolitan Museum of Art.
- Ettinghausen, R. (1972). From Byzantium to Sasanian Iran and the Islamic World. Leiden: Brill.
- Golombek, L. and Wilber, D. (1988). The Timurid Architecture of Iran, and Turan. Princeton: Princeton University Press.
- Grabar, O. (1990). The Great Mosque of Isfahan. London: Tauris.
- Grabar, O. (1983). Reflections on the Study of Islamic Art. Musqarnas, 1, 1-14.
- Grabar, O. (1992). The Mediation of Ornament. Bollingen Series, XXXV.38: Princeton University Press.
- Grabar, O. (1996). The Shape of the Holy. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Grabar, O. () The Dome of the Rock. Cambridge, Massachusetts- London, England: Belknap press, Harvard university press.
- Irwin, R. (1997). Islamic Art in Context: Art, Architecture, and the Literary World. New York: Harry N. Abrams.
- Islamic Art. (1996) in J. Turner, Dictionary of Art (vol. 16). London: Macmillan.
- Koch, E. (1991). Mughal Architecture: An Outline of Its History and Development (1526-1858). Munic: Prestel.
- Lentz, T. W. and Lowry, G. D. (1989). Timur and the Princely Vision. Los Angeles; Los Angeles County Museum of Art
- Lewis, B. (ed.) (1976). The World of Islam, Faith, people, Culture. London: Thames and Hudson.
- Michell, G. (ed.). (1991). Architecture of the Islamic World, Its History and Social Meaning. London: Thames and Hudson.
- Petersen, Andrew. (1996). Dictionary of Islamic Architecture. London: Routledge.
- Pourjavady, N. (2001). The Splendour of Iran. London: Booth-Clibborn.
- Sainclair, Susan (ed). (2012). Bibliography of Art and Architecture in the Islamic World (2 Vols.). Leiden: Brill.
- Vernot, S. (ed). (2000). Discovering Islamic Art: Scholars, Collectors and Collections, 1850-1950. London: Tauris.
- Whitcomb, Donald (ed.). (2005). Changing Social Identity with the Spread of Islam: Archaeological Perspectives. Chicago, IL: Oriental Institute of the University of Chicago.

